T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MORFOLOJİ (ANATOMİ)
ANABİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI

Tez Yöneticisi
Prof. Dr. Ali YILMAZ

ALTIN ORANIN GÜZELLİK ALGISINA ETKİSİ

(Doktora Tezi)

Erdi İMRE

Referans no: 10483298

EDİRNE-2022

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MORFOLOJİ (ANATOMİ)
ANABİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI

Tez Yöneticisi
Prof. Dr. Ali YILMAZ

ALTIN ORANIN GÜZELLİK ALGISINA ETKİSİ

(Doktora Tezi)

Erdi İMRE

Destekleyen kurum:

Tez no:

EDİRNE-2022

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım başta tez danışmanım Prof. Dr. Ali Yılmaz olmak üzere Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı'ındaki tüm hocalarıma; dostluklarını gördüğüm tüm asistan arkadaşlarıma; doktora eğitimim için beni teşvik eden Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma; sevgi, ilgi, anlayış ve desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ VE AMAÇ 1

GENEL BİLGİLER 3

- **ARTİSTİK VE ESTETİK ANATOMİ** 3
- **BİLİM VE SANAT** 4
- **SANATIN ANATOMİYLE İLİŞKİSİ** 6
- **GÜZELLİK VE ESTETİK** 7
- **ANTROPOMETRİ** 11
- **ALTIN ORAN** 15

GEREÇ VE YÖNTEMLER 18

BULGULAR 32

TARTIŞMA 73

SONUÇ 80

ÖZET 81

SUMMARY 83

KAYNAKLAR 85

RESİMLEMELER LİSTESİ 91

ÖZGEÇMİŞ 95

EKLER

SİMGE VE KISALTMALAR

Al : Alare

Ch : Chelion

En : Entocanthion

Ex : Exocanthion

Ft : Frontale

G : Glabella

Gn : Gnathion

Go : Gonion

Li : Labrale inferius

Ls : Labrale superius

N : Nasion

Prn : Pronasale

Sa : Superaurale

Sba : Subaurale

Sl : Sublabiale

Sn : Subnasale

St : Stomion

T : Tragion

Tr : Trichion

V : Verteks

Zy : Zygion

GİRİŞ VE AMAÇ

Artistik Anatomi, vücudun dış şekillerini, organ izdüşümlerini ve hareketlerini inceleyen bilim dalı olmasna rağmen, popülerlik kazanması 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. Estetik anatomi ise artistik anatomi ile yakından ilişkilidir ancak eşdeğer değildir. Artistik anatomi insan bedeninin dış biçimlerini, vücudun hareketlerini, organlara ait izdüşümleri araştıran bir bilim dalıdır. Artistik anatomi her türlü insan bedenini ele alırken estetik anatomi ise sadece güzel insan bedeni üzerine odaklanır.

Artistik anatomi, sanat tarihinin ve sanat kuramlarının içinde varolmuştur. Vücut biçimlerinin dışarıdan araştırılması ve bunu temel alarak sanat eserleri vücuda getirilmesi, vücuttaki türlü uzunlukların ölçülmesini ve birbirine oranlanmasını icap ettirmiştir. Bunların neticesinde çeşitli denklikler ve orantılar meydana gelmiştir. Güzel sanatlarla uğraşan bütün sanat insanları güzellik konusunda optimal belirli orantılardan (kanonlardan) söz etmişlerdir. Bu kanonlar yardımıyla günümüze kadar uzanan sayısız eserler vermişlerdir.

Estetik ve güzellik açısından insan vücudu, tarih boyunca incelenmeye çalışılmıştır. Aslında güzelliğin anlamı, sosyal güç ve başarıdır (1). Güzelliğin, uygar toplumların tüm alanlarında olumlu bir etkisi vardır. İnsan bedeni, her medeniyetin kendine ait koşullarıyla araştırılmıştır. İnsan vücudunu araştırıp yorumlamada, her ne kadar devrin icap ettirdiği yaratılışa uyumlu olan bir yaklaşım, var olmuş olsa da, anatominin temel yasalarından çokça faydalanılma durumu her zaman var olmuştur (2). Ancak, güzelliğe yönelik evrensel bir ölçüt oluşturulamamıştır. Bunun yanında güzellik algısı, görsel sanatların da ilham kaynağı olmuştur.

Güzellik olarak, yüz güzelliği çekicilik anlamında vücuttan daha önemli bir belirleyiciliğe sahiptir (3, 4). Yüz çekiciliği insanlar arası iletişimde de oldukça önemlidir. Yüz çekiciliği ile yüzdeki oranlardan altın oran arasında bağlantı bulunduğu varsayılmaktadır. Bazıları, insan yüzündeki dengeyle güzellik algısının, altın orandan dolayı var olduğunu kabul etmektedir (5, 6). Bu noktada fizik ve matematikte uzun yıllardır bulunan Altın oran' dan söz edilir.

Altın oran; sanatta bir bütün ve parçaları arasındaki uyumun "en uygun'' olduğunu gösteren sayısal bağıntıdır. Bir doğru, eşit olmayan iki parçaya bölündüğünde, uzun parçanın kısa parçaya oranının, bütünün uzun parçaya oranına eşit olduğu durumdur. Bu oran Φ= 1.618033988749895... olarak devam eder. Bu oran, Eski Mısır ve Yunanlılar tarafından sanatta ve mimaride kullanılmıştır. Ayrıca İtalyan matematikçi Leonardo Fibonacci (0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, 6765...) şeklinde devam eden Fibonacci sayı dizisini keşfetmiştir. Bu dizi her sayının kendisinden önceki iki rakamın toplanmasıyla oluşmuştur. Bununla birlikte sayılar arttıkça, ardışık sayıların oranı da 1.618 sayısına yaklaşmaktadır.

Tarih süzgecinde varolma savaşında bulunmuş çoğu sanatçı, en ideal sanat eserlerinde bu orantıları kullanmıştır. Güzelliği simgelediği varsayılan bu orantılar ile ilgili çok sayıda çalışmalar yapılmıştır. Sanatçıların yapıtlarında yararlandığı bu orantıların, çeşitli yaş, ırk ve cinsiyetlere uygunluğu konulu çalışmaların sayıları, gittikçe artmaktadır. Günümüzde plastik ve rekonstrüktif cerrahi alanındaki uygulamalarda bu orantıların varlığı sıkça dikkate alınmaktadır. Yazılı ve görsel medyadan takip edildiğinde, estetik operasyonların planmasında bu orantıların kullanıldığı görülmektedir (7). Preoperatif ve postoperatif kayıt sisteminin yetersizliği sebebiyle sonuçlar hakkında doyurucu bilgiler bulunmamaktadır. Gerçekten bu orantılar günümüz insanlarında güzellik algısına pozitif katkı sağlıyor mu? İnsan yüzünde güzellik algısını etkileyen faktörler nelerdir? Çalışmamız ile bu sorulara cevap arayacağız. Sonuçlarımız ile bir çok çalışmaya konu olmuş, güzellik algısını temsil ettiği inanılan orantıların geçerliliği test edilecektir. Elde edilen bulgular ile bilim ve toplumun konu hususunda daha doğru ve tarafsız bilgilere sahip olacağı düşüncesindeyiz. Ayrıca sonuçlarımız sayesinde bireylerin ilgili operasyonlar öncesinde yanlış bilgiler ile suistimallerinin önüne geçileceği düşüncesindeyiz.

GENEL BİLGİLER

ARTİSTİK VE ESTETİK ANATOMİ

Anatomi bilimi geniş bir dal olup pek çok alt gruplara sahiptir. Anatominin, alt gruplara ve türlere bölünmesinde ana bilgiler temel alınmaktadır, bununla beraber yaklaşımlar ve bilgi kümelenmesinden dolayı bazı değişiklikler olabilir. Anatominin, pek çok türleri olan dalları arasında estetik ve artistik anatomi de vardır. Estetik ve artistik anatomi, güncel tıp eğitiminde, daha dışarıda kalan alt gruplarıdır. Estetik ve artistik anatomi, anatominin, yapı ve perspektif görünüm ile estetik arasında doğrudan bağlantı oluşturabilen alt gruplarıdır (8-10).

Artistik Anatomi

Artistik olgusu Latin dilindeki "ars, artis" sözcüklerinden üretilmiştir. Bu sözcükler Latincede sanatla alakalı anlamları üstlenirler. "Artistik", sözcük çeşiti olarak sıfat niteliğindedir ve Türkçedeki anlamı da ‘sanatla alakalı’ yani ‘sanatsal’’dır (9). Anatominin bir alt grubu olan artistik anatomi, sanatsal ve görsel açıdan insan bedeninin boyut ve oranlarını araştırır (11).

Artistik anatomi, insan vücudunun sanat ve bilimle olan alakasını göz önüne alarak araştırır ve bir bütün olarak analiz eder (12). Artistik anatominin tarihi incelendiğinde, eski yıllara kadar ulaştığı bilinmektedir. Bununla beraber, bir bilim dalı olarak artistik anatominin kabulü, ancak 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. Bu sahayla alakalı olarak 20. asır başlangıcında Fransız bir ressam ve doktor olan Paul Richer tarafından artistik anatomi alanında gayet geniş kapsamda çalışmalar yapılmıştır.

Paul Richer “Nouvelle Anatomie artistique du corps humain- l‟Homme” (İnsan vücudu hakkında yeni artistik anatomi-Erkek) ve devamında 1920 senesinde “Nouvelle Anatomie artistique – la Femme” (Yeni artistik anatomi-Kadın) adlı eserlerini 1906 senesinde yayınlamıştır. Paul Richer artistik anatomi ile ilgili pek çok ilki gerçekleştirmiştir (11). Alman S.Moliere’nin 1924 senesindeki “Plastik Anatomi” eseri de, bu sahada önemli olan kitaplar grubundadır. Burne Hogart tarafından 1958’de meydana getirilen “Dinamik Anatomi” adlı eseri de Türkçe’ye tercüme edilip çok sayıda baskı yapan ve toplumun artistik anatomi sahasındaki bilgisini arttırmış olan önemli bir kitaptır (13, 14).

Estetik Anatomi

Grekçe "aesthesis" kelimesinden üretilen kelime duyu manasına gelmektedir. "Estetik" sözcüğü bir sıfat olup, Türkçe’de olumlu duyu uyandıran manasına sahiptir. Estetik olgusu, ilgili hususun sanatsal ve felsefi tarafı ile de ilişkilidir. Estetik anatomi daha önce değindiğimiz, anatominin bir alt grubu olan artistik anatomi ile yakın ilişkidedir. Bununla birlikte bu iki alt grup tamamen birbirinin aynısı olarak görülemez. Artistik anatomi farklı insan vücutlarını araştırır; yani güzeli, çirkini, genci, yaşlısı gibi farklı insan vücutlarını analiz eder. Ancak estetik anatominin ilgi alanı, sadece güzel insan vücududur. Estetik anatomi, insan bedenini, güzellik algısı yönünden araştırır. Estetik anatomide söz konusu olan, ideal değerleri olan ve güzellik algısını oluşturan beden arayışıdır. Estetik anatomide estetik algıyı oluşturan faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler cinsiyet, yaş, kalıtım ve çevre şartlarıdır.

Estetik anatomi geçmişten günümüze kadar gelen süreçte sanat tarihi, sanat yasaları ve güzel sanatlar eğitimi ile yakın ilişkili olmuştur. Sanatçılardan elde edilen bilgi birikimlerinin anatomistlere, tabiplere ve estetisyenlere ulaştırılmasında vasıta olmuştur. Estetik cerrahi prosedürler kişilerin daha güzel hissedecekleri, daha mutlu olacakları estetik görünüme sahip olmalarını sağlamayı hedeflediği için, estetik anatominin tasarruf sahası olarak günümüzde daha da yaygınlaşmıştır (9).

BİLİM VE SANAT

Sanatın başlangıcı, insanlık tarihi ile birliktelik gösterir. Eski çağlardan itibaren, sanatın ve bilimin pek çok dalında değişik eserler, insanoğlu tarafından oluşturulmuştur. Günümüze kadar da pek çok evreden geçmiştir. Sanat, konusunu ilgili toplumun içinden, insandan ve duygulardan almıştır.

İnsanoğlunun teşkilatlı sosyal yaşama geçmesiyle, sanat düşüncesi de değişim ve gelişim göstermiştir. Ancak insan figürleri, yüzyıllar boyunca görsel sanatların temelini oluşturmuştur. Çoğu sanatsal yapıtın, insan figürüyle daha anlamlı olduğu görülmüştür (15). Tarih boyunca oluşturulan sanatsal yapıtlarda, insanoğlunun ilgili devre dair toplumdaki sezinlerinin, his ve düşüncelerinin ayak izlerine rastlanır (16). Sanatsal yapıtın şekil kazanmasında sanatçının kabiliyeti, sanatçının yapıtı meydana getirirken kullandığı gereç ve yapıtta kullanılmış yöntem her asırda mühim olmuştur. Bunların dışında devir her ne olursa olsun, sanat yapıtının biçimlenmesinde sosyal beğeni de oldukça mühimdir (17). İnsan, yaşadığı çevreye, o çevrenin kültürüne, o çevrenin inanç sistemine uyum göstermeye çabalamış, biçimlenip yön alabilen bir yapıda olmuştur. İnsan, kullanıldığı sanatsal yapıtta estetik algıya ait düşüncelerin var olmasını sağlamıştır. Bundan ötürü de asırlar boyu bilim ve sanatta en çok değinilen varlık insan olmuştur.

Bilim ve sanat, insan çabasının meyveleridir. İnsanoğlu her daim tabiatı keşfetmek arzusunda olmuştur ve bu arzuyla bilime yönlenmiştir (18). Bununla beraber, kişioğlunun güzeli bulma isteği de varolmuştur ve bu istekle sanata yönelmiştir. İnsanoğlunun bu arzuları dikkate alındığında, bilim ve sanatın insanoğluna ait yapıtlar olmasının nedeni daha anlaşılır kılınır. Sanat için canlandırma, bilim için ise açıklama, tanımlaması daha isabetlidir. Sanat güzelliği, bilimse doğruluğu simgeler. Bilimde kuramlarla kanıtlara dayanan veriler kullanılmaktadır. Bilimde, kuramlar ileri sürülür, sonra bu kuramlar belli prensip ve kurallara dayandırılarak sonuca ulaşılır. Sanattaysa, kişisel duygu ve düşünceler gözler önüne serilir. Sanatta da kaideler ve ilkeler vardır. Bu kaide ve ilkeler, farklı zaman aralıklarında ve farklı ekollere göre değişiklik gösterebilmektedir (18). Sanat insan varlığının bir parçasıdır, çünkü sanat yapıtları aracılığıyla, hayat ve hayatın sosyal, kültürel değerleri, sonraki kuşaklara aktarılır. Aktarılması sağlananların hepsinin bir de algı tarafı vardır. Algı tarafı, insanoğlunu farklı duyulara yönlendirir. Görme duyusu, insanın dünyayı hissetmesinde, her zaman önceliğe sahip olmuştur. Estetik algıyı da, öncelikle görme duyusuyla oluştururuz (19). Sanat da, insanın gördüklerini kavraması ve yaşadığı toplumun özellikleri ile birleştirip aktarmasıyla elde edilir (20).

SANATIN ANATOMİYLE İLİŞKİSİ

Sanatçılar insanı ve vücudunu, sanatta bir madde olarak tanımlamış, değerlendirmişlerdir. Sanatta, insanın iç dünyasını, topluma ait sorunlarını, yaşadıkları bir olayı anlatma yolu kullanılmıştır. Sanatçılar anlatmayı istedikleri kavramları, konuları sonraki nesillere insanı anlatarak aktarmışlardır. Sanatçılar vücudun kusursuz şeklini, kendilerine özel yorumlamalarıyla oluşturmuşlardır. İnsan fiziksel olarak mükemmel kabul edilen vücudu ve vücudunun anatomisiyle, hemen her daim sanatta muhteşem bir gereç olmuş ve sanatın içeriğini oluşturmuştur. Sanatta, tarih boyunca insanla ilgili hususlara, insan vücudunun anatomik yapısıyla birlikte önemli estetik algılar oluşturduğu anlamlarına değinilmiştir (21).

Sanat ve anatomi asırlardır yakın ilişkide bulunmuştur. Hem sanat, hem anatomi insan vücudunun gizemlerini göz önüne getirmek için işbirliği yapmıştır. Görsel sanatsal alanda resim, ağaç baskı, rölyef, yağlı boya tablolar, desen, gravür ve fotoğraflar yaygın biçimde kullanılagelmiştir. Görselliğin anatomiyle sentezi, artistik anatomi alanının kullanımına ve yaygınlaşmasına sebep olmuştur (22). Anatomi, hem tıpta hem sanatta esas noktadır. Sanatta insan vücudu kullanılırken anatomik bilgilerden fazlaca yararlanılır. Çünkü insan vücudu, ancak çok sayıda alt grupları olan anatomi bilimi ile açıklanabilmektedir (18, 12). Anatomi türlerinden biri olan artistik anatomi, insan vücudunun mükemmel biçimini ve mükemmel yapısını bütünsel olarak yorumlar ve sanat ile daha da yakından ilişkidedir. Bir hususun sanatsal tarafında, sistematik anatomiden sıklıkla faydalanılsa da, estetik ve sanatsal taraflar ile en çok artistik anatomi örtüşür. Artistik anatomide vücudun dış biçimi, dış görüntüsü ve beden yapıları arasındaki şekilsel ilişkide, statikten çok dinamik temeldir. Artistik anatomi, estetik nitelik ve değerleri konu edinmiştir (18, 9). İnsan vücudunun güzellik algısını konu alan, güzelliği simgeleyen sanat yapıtları da bilim ve sanat beraberliği ile yapılmıştır. Bu anlamda sanat ve artistik anatominin yakın ilişkisinin olduğu görülmektedir.

Fotoğrafin icat edilmemiş olduğu zamanlarda, başarılı ve yetenekli ressamların eserleri, tıp bilimine çok değerli katkılarda bulunmuştur. Ressamlar, kendilerine has çizgileriyle değerli tıbbi eserler vücuda getirmiş, böylece tıp eğitimine büyük hizmet etmiş ve gelecek kuşaklar tarafından da kullanılabilecek bir bilgi kaynağı oluşturmuşlardır. Teknolojideki gelişmeler ile sistematik bilim dallarının gelişimiyle profesyonel bir mesleğe dönüşen tıbbi ressamlık, yaygınlaşmış ve gelişmiştir (23). Tıbbın sanattaki değerinin yanında, sanatın da tıp eğitiminde değerli bir yerinin olması yadsınamaz bir gerçektir. Yani anatomi, sanat ile iç içe olan bir birlikteliği ilerletmektedir.

GÜZELLİK VE ESTETİK

Güzellik, duyularımız arasındaki biçimsel bağlantıların tümel olarak algıya yansımasıdır. Varlıkların fiziksel özellikleri, bireylerin algısını etkileyerek değiştirir. Varlıkların biçim, yüzey ve kütle olarak belirlenmiş ölçülere göre düzenlenmişliği düzeyinde ilgili nesne, kişilerde hoşnutluk duygusu oluşturur ve bunun sonucunda da güzellik algısı kavramı oluşur (24, 18). Kişilerde, güzeli anlayıp ayırabilmek için duygular vardır. Ancak her güzellik, yalnızca hislerimizin tesiri ile değil, kişinin kendi tininde özel bir yakınlığı veya benzerliği olduğundan dolayı da güzeldir. Güzellik kavramı tüm nesnelere özeldir. Güzel olarak açıkladığımız şeyde ilgili objenin şekilsel tasarımı ve bu şeklinin nitelikleri ehemmiyet taşır. Bu şekilsel nitelikler, matematiksel yasalar doğrultusunda ve sayısal bağıntılarla alakalı olarak da kullanılabilir (25).

Estetik teorisi, güzelin yalnızca objektiflik belirten bir manayı taşıması tanımlamasını yapmaz, aynı zamanda çeşitli terimler ile arasındaki ilişkileri tanımlayıp yorumlamayı da amaçlar (18). Estetik olgusunun tarihçesine baktığımızda, eski dönemlerden günümüze kadar Plato, Aristotle, Heraclitus ve modern çağdan ise Kant, Baumgarten, Leibnitz'in bu hususta çokça katkı verdikleri anlaşılmaktadır (26). Alman filozofu Alexander Baumgarten (1714-1762) estetik bilimini bağımsız bir bilim dalı olarak ilk defa açıklayan, adlandıran kişidir (27). Baumgarten, estetiğin sahasını duyusal yetkinlik, manasını ise duyusal bilgilerin oluşturulduğu bir bilim olarak açıklamıştır. Estetik, Alman filozofu Kant'ın katkıları ile bir felsefe dalı biçiminde daha da önemli duruma gelmiştir (28). Estetiğin bütünsel biçimde anlaşılmasında estetik kavramların birleştirilmesi temeldir. Bu bileşimde de her bir kavram farklı yere sahiptir. Bu bileşimi tamamlayan kavramlar şunlardır:

Kompozisyon: Kontrast oranı ve görünürlük oranı, doğru orantı göstermektedir. Kontrastın işaret ettiği objeler, çizgi hatları, doku ve renktir. Kontrast aracılığıyla görünürlüğü elde edilen nesneler arasındaki ilişkiye kompozisyon denir.

Ünite: Kompozisyonun ilk koşulu ise kompozisyonda ünitenin bulunmasıdır. Ünite iki tip olarak ayırt edilebilir:

Statik Ünite: Geometrik düzeni olan, yineleyen renk, biçim ve hatlardan oluşan biçimsel bütünlüktür. Kar kristalleri ya da inorganik biçimler örnek olarak gösterilebilir.

Dinamik Ünite: Aktif bir düzende yaşamakta olan ve büyüyebilen ünitelerdir. Bu üniteler bitki ya da hayvanlarda görülebilmektedir. Çene yapısı ve diş sistemleri buna örnek olarak verilebilir.

Koheziv ve segregativ güçler: Koheziv güçler, elementleri belli bir sıraya göre bir arada tutan güçlerdir. Segregativ güçler ise koheziv güçlerin tersi biçiminde, yani ünitede türlü tasarıma olanak sağlayan güçler topluluğudur.

Simetri: Nesnelerin sıralanmasındaki düzenliliği gösterir. Simetride 2 çeşit simetriden söz edilmektedir. Bunlardan biri horizontal simetridir, burada benzer elementlerin soldan sağa belli aralıklarla sıralanması biçimidir. İkinci simetri ise ışınsal simetridir, burada ise ayna görüntüsü halinde sıralanma söz konusudur. Bu sıralama da nesnelerin, santral noktalarının iki tarafında bulunacak biçimde sıralanmasıdır.

Oran ve tekrarlayan orantı: Oran, aritmetik anlatımla güzelliğin anlatımıdır. Oran, iki parça arasında oluşturulan sayısal bir bağıntıdır. Herhangi bir yüzeyi estetik algı yönünden değişik boyutta ve şekilde parçalara ayrılması için, bu parçaların birbirleriyle aralarında sabit bir oran mevcut olmalıdır. Yineleyen orantı, işte bu sabit olan orandır. Bu denge, vizüel algılamada oldukça önem oluşturur.

Balans: Nesnelerden hiçbiri dışarıda bulunmayacak biçimde, her bir nesnenin diğerine denk biçimde ayarlanmasıdır. Balans bir stabilizasyondur ve zıt kuvvetlerin dengelenmesini gerektirmektedir.

Çizgiler: Birbirine paralel pozisyonda bulunan iki çizgi uyumludur ve vizüel algılamada önemlidir.

Baskınlık: Baskınlık renk, biçim, çizgi etmenlerinde görülebilir (29, 30).

Güzellik ve Estetik Açısından Yüz

Estetiğin ilgi sahası, esas olarak iki bölüme ayrılmaktadır. Bu sahalardan biri yüz estetiği, öteki vücut estetiğidir. Vücut estetiği için tüm vücut estetiği, yüz estetiği içinse baş-boyun estetiği kavramları kullanılabilir. Topografik olarak yüz, baş ve boyun bölümlerini içerir. Yüz estetiğinde ise işaret edilen bölge, yalnızca baş ve boyun estetiği ile sınırlı değildir, yüze ait ayrıntılar da oldukça önemlidir. Resim sanatında yüzle alakalı olan çehre ve portre olgularından söz edilir. Çehre, baş ve boyun bölgelerinin önden ya da yandan görünümü ile şekillenen özel bir gruptur. Portre olgusu ise, gerçek bir kişinin, tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesine yarayan bir yansımasıdır. Heykel sanatında da yüze ait büst ve mask olgularından söz edilir. İnsan bedeninde baş-boyun ve üst gövdenin üç boyutlu anatomisi büst kavramında, insan vücudunda sadece yüzün çizgilerinin üç boyutlu olarak yansıtılması ise mask kavramında mana bulmaktadır. Resim ve heykel sanatlarında çok kullanılan yüz, tüm

toplumlarda ve tüm estetik yaklaşımlarda her zaman en öne çıkan beden bölümü olagelmiştir (9).

Yüz güzelliğimiz, coğrafi konum, etnik yapı, toplumsal yapıdan etkilenmekte olmakla beraber toplumsal, ruhsal açılardan da yaşamımıza yön verir. Yüzümüz, farklı manaların yüklenip bu manaların iletiminde bir vasıtadır. Bu manaların taşındığı mesajlara şöyle örnekler verebiliriz: Yüzümüzde canlı ve parlak olan gözler, mutluluğu temsil eden bir belirti iken, cansız ve donuk gözler ise duygusal ve ruhsal yönden mutsuzluğu, üzüntülü durumu yansıtan bir belirtidir. Düzgün köşeleri olan bir ağza sahip olmak genç ve canlı bir yüzü, yapılı bir çene ise kişide güçlü bir karakteri temsil eder. Bunun aksine yüzde küçük ve zayıf bir çene olmasıysa kişinin daha utangaç ve çekingen bir karakterinin olması biçiminde mana taşır (18). Yunan hekim Gallen (131-201), yüz tipleri ve bunların bireylerin kişilikleri ile aralarındaki ilişkisinin anlaşılmasına yönelik bir incelemede bulunmuştur. İncelemede, insan yüzlerinin şekilleri dört değişik model halinde kümelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre empatik insan daha ağırbaşlı, sakin ve sessiz olup hacim olarak daha büyük bedene sahiptir. İyimser insan daha geniş göğüs çapına ve spontan jestlere sahip ve de neşeli ruh halindedir. Öfkeli insan uzun bir yüz ve kalın üst ekstremitelere sahiptir. Huysuz insan modelinde ise dikdörtgen biçimli bir kafaya, düz ve sert kaşlara ve coşkulu bir kişiliğe sahip bir insan vardır (29).

Yüz güzelliğini rakamsal ölçütler ile oluşturmak oldukça zordur. Çünkü ölçütler ırklara, devletlere, hatta kişilere göre değişkenlik bulundurmaktadır. Yüz güzelliği, hissi değerlendirmenin bir sonucudur ve nesnel algıyla varılan bir hükümdür. Yüzde türlü işlemler uygulanarak, görünümünde değişiklikler oluşturulabilir. Görünümün değiştirilmesinde daha çok estetik algının yükseltilmesi amacı önde gelmektedir. Günümüzde estetik cerrahi, yüzdeki görünümü değiştirerek estetik algının olumlu olarak arttırılması için hızla ilerlemektedir. Estetik cerrahideki müdahaleler, cilt içine ve cilt altına yapılan işlemleri içerir. Yüze ait bir parça olan burun, güzellik algısının oluşumunda oldukça önemli bir yüz bölümüdür. Burun, yüzde güzelliğin elde edilmesinde oldukça etkili olan bir organımızdır. Başta burun oranları olmak kaydıyla, yüzümüzdeki oranların değerleri estetik algıyı etkilemektedir. Güzellik algısında, önemli sanatçılar tarafından önerilen oranları tanımlayan yasalar oluşturulmuş ve bu yasalar da günümüze kadar varlıklarını korumuşlardır. Oranları içeren bu yasaları öneren ve kullanımlarında yardımları olan sanatçılardan bazıları Leonardo da Vinci, Albrecht Dürer, Polykleitos, Michelangelo, Raffaello, Rubens'dir. Bu oranlarla ilişkili olarak antik dönemlerden bu döneme, boy yüksekliğine göre ideal baş önden yüksekliğinin % 12,5 (yani 1:8), estetik yüz yüksekliğinin de %10 (yani 1: 10) olması oldukça kabul edilmiştir. Öncesinde

estetik yüz yüksekliğinin boya olan oranını %10 kabul ettikten sonra, yüze ait tüm diğer orantılarda bu oran temel alınarak endeksleme uygulanmıştır. Bu orantıların en önünde yüz genişlikleri mevzu bahis olur. Yüz genişlikleri bifrontal, bizigomatik ve bigonial'dır. Bu yüz genişlikleri arasında da en mühimi ise elmacık tümsekleri arasında kalan genişlik olan maksimal (bizigomatik) genişliktir. Leonardo Da Vinci estetik yüz yüksekliğini üç eşit segmente ayırmıştır. Bu durum ''başparmak kuralı'' olarak bilinmiştir. Başparmak kuralında saçlı deri-kaşortası = kaşortası-burun ucu = burun ucu- çenealtı şeklinde bir bağıntı bulunmaktadır. İdeal yüz genişliği konusunda ise değişik görüşler bulunmaktadır. Örneğin mongoloid ırkta bizigomatik genişliğin estetik yüz yüksekliğine oranının %80'e yakın olduğu oran olan geniş yüzleri, güzel yüz olarak varsaymışlardır. Avrupalılara göre ise dar veya hafifçe orta genişlikteki yüz daha estetik görülmüştür (yani % 75 ve altı). Yüz köşeleri, alın yüksekliği, ağız açıklığı, göz yapısı ve rengi, saç yapısı ve rengi, kirpik yapısı ve rengi, kaş yapısı ve rengi, kulak ve kulak memesi yapısı, yüz derisi, dişlerin orantılı olup olmadığı, dişlerin renginin bembeyaz oluşu, boyun yapısı, erkeklerde adem elması varlığı yüz için estetik algıda önemli olan ölçütlerdir (9).

Güzel bir estetik algının oluşumunda, yüz tipi de mühimdir. Yüz tipleri şöyledir:

Leftofroskobik yüz formu: Alın çıkıntılı, burun dikey yönde uzun ve çıkıntılı bir görünümdedir. Frontal sinüsler geniş, gözler derin yerleşimli, yüz ise düzdür. Maksiller ark dar ve uzundur. Damak ise derindedir.

Öroskobik yüz tipi: Burun hafif çıkıntılı ve geniştir. Alın çizgileri, şiş ve oval görüntüdedir. Frontal sinüsler dar, gözlerse yüzeyel yerleşimlidir. Yüz geniş, alt dudaklar daha çıkıntılı bulunmaktadır. Fasiyal profil konkav ve diktir. Maksiller ark kısa, damak ise sığ durumdadır (31).

Yüzü kendi içerisinde de bölümlere ayırabiliriz. Bu bölümlerin durumu da güzel bir estetik algının oluşumunda etkili olmaktadır. Birinci üçlü (Yüzün üst üçlüsü): Alın düzlemini içermektedir. Aşağıda, orbita üst kenarı başlangıcına, yukarıda ise saç başlangıcına dek ilerler. İkinci üçlü (Yüzün orta üçlüsü): Periorbital alan, burun ve yanaklar bölgesini içermektedir. Orbitanın üst kenarı ve okluzal plan arasında mevcut olan sabit bölgedir. Üçüncü üçlü (Yüzün alt üçlüsü): Dudaklar gülme esnasında diş etinden 2mm, dişlerin ön yüzeylerinden 3-5 mm kadar görülmektedir. Dişler hem dinlenme esnasında hem de gülümseme sırasında görülebilmelidir. Çenenin simetrisi, büyüklüğü, biçimi, submental alan ve çene açısı da mühimdir (32).

Yüz yandan görüldüğünde;

Yüz uzunluğu: Trichion ile gnathion noktaları arasında ölçülmektedir.

Yüzün üst üçlüsü: Glabella ile subnazal nokta arasında bulunur. Yüzün %30'luk bölümünü oluşturur. Orta üçlü ve alt üçlüsü, %35'e karşılık gelen bölümünü oluştururlar.

Yüzün orta üçlüsü: Burun, gözler ve yanaklar olarak ele alınır.

Burun: Nasion noktası aşağı yukarı üst göz kapağı seviyesinde bulunmaktadır. Burada önemli olan 2 açı vardır. Bunlardan ilki nazofasial açı olup nazofasial açı, nasion-gnathion arası düzlemin burun kenarı ile yapmış olduğu açıdır. Normal değeri yaklaşık olarak 30-35° arasındadır. İkinci açıysa nasolabial açı olup, normal değer aralıkları 90-110° arasında bulunmaktadır.

Yüzün alt üçlüsü: Dudaklar, labiomental kıvrım, çene, submental saha olarak incelenebilir. Üst dudak ile alt dudak arasındaki boşluk, yaklaşık 2 mm civarında olmalıdır (33).

ANTROPOMETRİ

Antropoloji kelimesi Yunanca kökenli olup "anthropos" ve "logos" sözcüklerinin birleşiminden üretilmiş bir sözcüktür. Antropoloji insanların fiziki görüntülerini de sistematik olarak ve karşılaştırarak araştırır. Antropolojide, nicel ve nitel yöntemler yer alır. Antropolojinin yöntemi olan antropometrideyse, insan vücudunun ölçüleri araştırılırr. Antropometride değişik insan tipleri ve farklılıkların birbirleri ile aralarında olan ilişkilerinin incelemesi yapılır. Antropometri, insan bedeninin yahut insan bedeninin herhangi bir parçasının ölçülmesini ve bölümlerin birbirleri arasında oranlanmasını gerektiren bir metoddur (18, 2). Bedenin biçiminin dıştan görülerek incelenmesi ve bu sahada sanat eserlerinin ortaya konması hususunda insan bedenindeki bazı boyutların ölçülerek hesaplanması ve birbirine oranlanması mühimdir. Bu gerekliliğin yanında antropolojik ve adli boyuttaki gereksinimler de bazı ölçümleri ve oranlamaları zorunlu hale getirmiştir. İnsan anatomisine ait tüm ölçüler işlevsel yönden de bir manaya karşılık gelir. İnsan vücuduna ilişkin ölçü ve orantılar, bazı kurallar yardımıyla belirtilebilmektedir (34).

İnsan Vücudundaki Proporsiyonlar

Sanatta, bedenin parçalarının kendi aralarında ve bütüne göre orantılarına proporsiyon adı verilir. Proporsiyon terimi latince "proportio" kelimesinden türetilmiştir. Proporsiyon sözcüğünün anlamı, bölümler ilişkisidir (11). Proporsiyonlar, bizlere pek çok figüre dair karakteristik özellikleri araştırma ve gösterme olanağı vermektedir. İnsanlar eski dönemlerden günümüze kadar insan figürünün gerçek oranlarıyla ilgilenirlerken, bu oranların dayanağına

erişmede ve bu oranların kanıtlanmasında da matematik ve geometrinin kurallarına yakın bulunmuşlardır (18). İnsan vücudundaki ortalama proporsiyonları betimleyip proporsiyonları yasalaştırarak sağlanan bütünlüğe, bilimde ve sanatta "kanon" adı verilmiştir. Tarihin sanatsal akışı içinde, pek çok kanon meydana getirilmiş ve sanatçıların önemli bir kısmı da yapıtlarını bu kanonlar rehberliğinde meydana getirmişlerdir (11).

Yüzdeki antropometrik noktalar: İnsan yüzünde antropometrik ölçümlerde kullanılan anatomik noktalar bulunmaktadır (Şekil 1).

Trichion (Tr): Saç çizgisinin alnın orta noktasıyla birleştiği nokta

Frontale (Ft) : Tuber frontale' nin en lateral noktasıdır.

Glabella (G): Burnun hemen üstündeki kaşlar arasındaki düz alan

Nasion (N): Burun kökünün en çukur noktası olan, frontal ve iki nazal kemiğin birleşme noktasıdır.

Endocanthion (En): Gözün medial ucundaki alt ve üst gözkapaklarının birleşme noktasıdır.

Exocanthion (Ex): Gözün lateral ucundaki alt ve üst gözkapaklarının birleşme noktasıdır.

Zygion (Zy): Zigomatik arkların en lateralinde bulunan noktalardır.

Alare (Al): Nasal kanatların en lateralinde bulunan noktalardır.

Subnasale (Sn): Burun deliklerini ayıran septum nasi'nin, üst dudak üzerindeki philtrum ile bileşim yerinin orta noktasıdır.

Pronasale (Prn): Burun ucundaki en çıkıntılı noktadır.

Labrale superius (Ls): Üst dudakta, vermilyon sınırının ve cildin sınırı boyunca çizilen bir çizgi üzerinde medyan sagittal düzlemde kesişen noktadır.

Stomion (St): Dudaklar kapalıyken belirlenen oral fissürün orta noktasıdır.

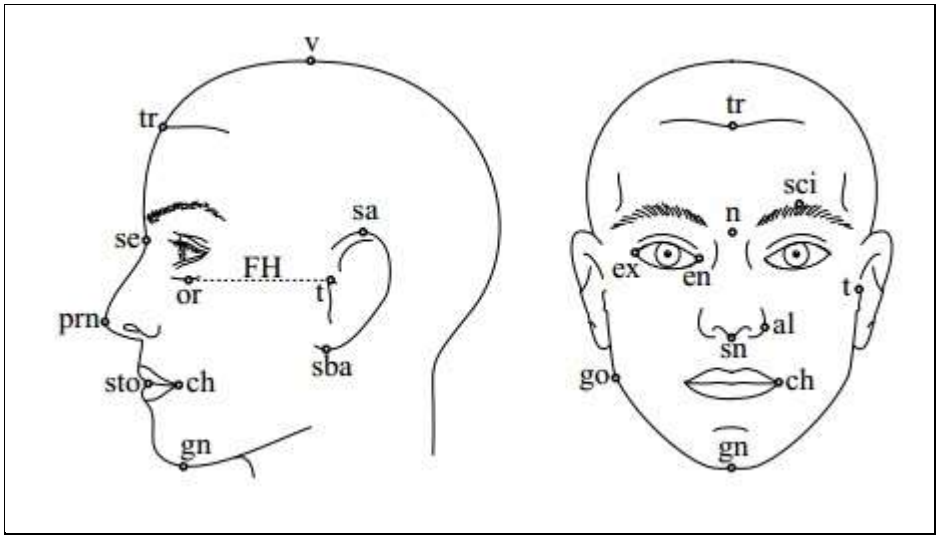
Cheilion (Ch): Ağzın kapalı olduğu anatomik pozisyonda dudak köşelerinde en lateralde bulunan noktalarıdır.

Labrale inferius (Li): Alt dudağın ve derinin vermilyon sınırının sınırının medyan sagittal düzlem tarafından kesildiği noktadır.

Gnathion (Gn): Orta hatta mandibulanın en alt noktası.

Gonion (Go): Mandibula köşelerindeki en alt, arka ve yanda bulunan noktalardır

Sublabiale (Sl): Alt dudak ile çene arasında yer alan sulcus mentolabialis'in orta hat ile kesiştiği noktadır.

Şekil 1. Yüzdeki antropometrik noktalar (35)

Kanonlar

Kanon kelimesinin kökeni Grekçe "kanna" sözcüğünden kaynaklanmaktadır. Sözcük anlamı olarak kural, kanun anlamlarına gelmektedir. Kanon, sınırlar belirleyerek nicel değerlerle ilgili nesnenin yapısal olarak şekil kazanmasını sağlar. Kanonlar, verilen şeklin içinde bulunan niceliksel değerlerle arasında bulunan uyumu ifade eder (18). Kanonlar yaşayan kişilerin farklı varyasyonlarına göre yapılan ölçümlerle ve istatistiksel hesaplarla meydana getirilmiştir (11).

Yüz estetiği ile ilgili kanonlar: Zorunluluk olmasa bile, insanlar sadece güzel olmak adına cerrahi müdahaleleri göze almaktadır. Anestezinin daha güvenli yapılabilir duruma gelmesi ve cerrahi prosedürlerin daha da geliştirilmiş olması insanların cerrahi korkusunu oldukça azaltmıştır. Bu korkunun azalması da güzelleşmek adına estetik cerrahiye karar veren hasta sayısını oldukça arttırmıştır ve daha da arttıracaktır. Cerrahi imkanlar tüm vücut için gelişmiş olsa da, baş-boyun estetiğindeki cerrahi müdahaleler daha çok uygulanmakta ve daha çok verim alınmaktadır. Baş-boyun estetiğinde en sık uygulanan cerrahi prosedürler yüze, yüzde de buruna yönelik yapılmaktadır. Estetik cerrahlar bir estetik görüntüyü elde etmeye yönelik cerrahi müdahaleye giriştiklerinde klasik dönem sanatçılarının eserleri ve meydana getirilmiş kanonlardan faydalanmaktadırlar.

Dönemimizde, "yüz estetiği" ile ilişkili formulize edilmiş 8 adet neoklasik kanon bulunmaktadır. Bu kanonları şöylece sıralayabiliriz:

1) İkiye bölen kural (Two section facial profile): Bu kural ilk olarak sanatçı Leonardo da Vinci tarafından ileri sürülmüştür. İki göz bebeğini birleştiren hat, başın önden görünümündeki orta çizgisidir. Bundan dolayı, tepe noktası (v) ile göz aralığının iç yan köşesi (en) arasındaki dikey mesafe, sonuncu nokta ile çene altı (gn) arasındaki dikey mesafeye denktir. Bunu v-en = en-gn olarak formulize edebiliriz.

2) Üçe bölen kural (Three-section facial profile): Bu kural Rönesans artistleri olan Dürer, Savonarola, Cennini gibi sanatçılar tarafından savunulmuştur. Saçlı deri hariç olarak, estetik yüz yüksekliği üç eşit parçaya ayrılır: Bu parçalardan birincisi saçlı deri sınırı (tr) ile burun kökü (n) arası dikey mesafe; bu 3 eşit parçadan ikincisi burun kökü ile burun altı noktası (sn) arasındaki dikey mesafe; üçüncü yani sonuncu parça ise sonuncu nokta ile çene altı (gn) arasındaki dikey mesafedir. Yani durumu tr-n = n-sn = sn-gn olarak formülize edebiliriz.

3) Dörde bölen kural (Four section facial profile): Bu kuralı Gerdy, Martinez ve Audran ileri sürmüştür. Başın ön görüntüsü (saçlı deri dahil) dört eşit parçaya bölünür: Bu parçalardan ilki tepe noktası (v) ile saçlı deri alt sınırı (tr) arası; ikinci parça saçlı deri alt sınırı (tr) ile kaş ortası (g) arası; üçüncü parça kaş ortası (g) ile burun altı noktası (sn) arası; dördüncü parça yani saçlı deri dahil olacak şekilde başın ön görüntüsünün 4 eşit parçaya bölündüğü dördüncü parça ise burun altı noktası (sn) ile çene altı noktası (gn) arasıdır. Bunları v-tr = tr-g = g-sn =sn-gn olarak formülize edebiliriz.

4) Burun-kulak dikey eşitlik kuralı (Nasoaural proportion canon): Leonardo döneminden itibaren bilinen bir kuraldır. Bu kurala göre genç kişilerde burun yüksekliği ile kulak yüksekliğinin birbirine eşitliği söz konusudur. Bu kuralı n-sn=sa-sba olarak formülize edebiliriz. Burada kulak kepçesinin en üst noktası (sa) ve kulak memesinin en alt noktası (sba) olarak tanımlanmaktadır.

5) Burun, göz yatay eşitlik kuralı (Orbitonasal proportion canon): Leonardo, Bergmüller, Dürer tarafından oluşturulmuş bir kuraldır. Bu kurala göre burun genişliği iki göz arası mesafeye eşit olmalıdır. Yani formülize edersek al-al = en-en şeklinde bir eşitliği elde etmiş oluruz. Burada burun kanatlarının en geniş yeri (al) olarak isimlendirilmiştir. Sağ ve sol al noktaları, yani burun kanatlarının sağdaki ve soldaki en geniş yerleri arasındaki değeri burun genişliğini belirtir.

6) Gözlerin yatay eşitlik kuralı (Orbital proportion canon): Bu kural Leonardo ve Martinez'in ileri sürdüğü bir kuraldır. Bu kuralda sağ ve sol göz eşit genişlikte ve sağ ve sol göz genişlikleri iki göz arası aralığa da eşit olmalıdır. Bu eşitliği formülize edersek: ex-en = en-

en = en-ex biçiminde bir eşitlik elde ederiz. Burada göz aralığı dış köşesi ex olarak gösterilirken göz aralığı iç köşesi ise en olarak gösterilir.

7) Burun-ağız genişlik orantısı (Nasooral proportion canon): Glyka tarafından ileri sürülen bir orantıdır. Bu orantıda, estetik görüntüye sahip yüzlerde ağız genişliği, burun genişliğinin 1,5 katında denk değerde olması gerekliliği fikri savunulmaktadır. Bu eşitliği: ch-ch = 1,5 x al-al olarak formülize edebiliriz. Burada ağzın her iki köşesi ch olarak belirlenmiştir.

8) Burun-yüz genişlik orantısı (Nasofacial proportion canon): Farkas ve arkadaşları tarafından savunulan bir orantıdır. Bu kurala göre burun genişliği yüz genişliğinin ¼'ü kadar olmalı veya diğer bir deyişle yüz genişliği burun genişliğinin dört katı büyüklüğündeki değerde olmalıdır. Bu kuralı formülize edersek: zy-zy = 4 x al-al formülünü elde ederiz (9).

ALTIN ORAN

Altın oran hem matematik sahasında hem de doğada çok uzun süredir mevcut olmuştur. Fakat altın oranın ilk hangi zamanda bulunduğuna ve ne zaman kullanımına başlandığına dair net bir bilgi bulunmamaktadır (12). Ancak, ilahi oran olarak kabul edilen altın oranın M.Ö. 3200 civarında kullanıldığı Sümer tabletlerinde yazmaktadır. Eski Mısırlıların Mısır Piramitlerinde de altın orandan faydalandığı bilinmektedir. Eski Mısırlıların Keops Piramidi'ni dizaynlarında da Pi ve Phi oranlarından faydalandıkları piramitlerden anlaşılmaktadır. Yunanlılar ise Parthenon'un tüm dizaynını altın oran'a dayanarak yapmışlardır. Ünlü Yunan heykeltraş Phidas da altın orandan yararlanmıştır (18).

İlk olarak Yunanlılar ve Eski Mısırlılar tarafından fark edilip kullanımına başlanan bu oran, ilk kez Euclid'in gündeme getirdiği "İçinden bir kare çıkarıldığı zaman kalan dikdörtgende kısa kenarının uzun kenarına oranı değişmeyen bir dikdörtgen var mıdır?" sorusu üzerine aritmetik sahasında da incelenmeye başlanmış ve bir oran haline getirilmiştir (18). Oran ve orantı olguları aritmetik ilimi için de esastır. Basit ancak önemli olan oran ve orantı kavramları sıkça karıştırılmaktadır. Oran kavramı aynı türden iki şeyin nicelik olarak karşılaştırılmasıdır. Orantı kavramı ise Euclidin de tanımladığı üzere 'iki oranın birbirine denkliği' dir (36). Matematikte önemli bir oran olan altın oran, geçerliliğini devam ettiren rasyonel bir sayı olmayan ancak geometrik metodlar kullanılarak kolaylıkla belirlenebilen bir orandır (37). Altın oran, aslında bir doğru parçasının geometrik ortalaması olmaktadır. B noktası, AC doğru parçasını: AB/ BC= BC/ AC eşitliği oluşacak biçimde ikiye bölmektedir. Altın oran formülize edilirse: AB/ BC= BC/ AC= 1,618 olur. Altın oran aritmetik ifade şekliyle 'Altın Sayı' ya da "Fi"sayısı olarak isimlendirilir. Altın sayı 1,618'e denk bir sayıdır. Altın sayı

Greek alfabesindeki Ø (Phi) biçiminde gösterilir (25). "Fi" sayısını, 13. yüzyılda yaşamış İtalyan matematikçisi Leonardo Fibonacci keşfetmiştir. Leonardo Fibonacci'nin Fibonacci sayı dizisi'ni bir sorunun çözümü için uğraşırken bulduğu bilinmektedir. Fibonacci dizisi; her bir terimi kendinden önce gelen ilk iki terimin toplanmasıyla oluşturulup belirlenen '1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610…' sayı dizisidir. Bu dizinin farklı olan bir yönü, 5. terimden sonra gelen ardışık terimlerin oranlarının altın oran'a çok yakın değerde olmaları, 12. terim olan 144'ten sonra gelen tüm ardışık terim oranlarının ise devamlı olarak 1,61803 olarak çıkmasıdır. Fibonacci dizisi, altın oran ile eş olarak değerlendirilmektedir (38, 39).

Altın oran, her ne kadar aritmetik bir keşif olarak görülse de, doğada ve evrende oldukça sık görülmektedir. Pek çok yerde görülen bu oran insanları çeşitli yorumları yapmaya, bilimsel içerik oluşturmaya, duygusal açıdan inançlar oluşturmaya ve bütün bunlardan bir netice sağlamaya yönlendirmiştir. Luca Pacioli, altın oranla ilgili olarak ilklerden sayabileceğimiz 1445 senesinde Divina Proportione adlı bir yapıt meydana getirmiştir. Eserin ismi olan Divina Proportione'un manası ise ilahi orandır. Luca Pacioli bu yapıtta altın oranı ilahi oran ismiyle tanımlamıştır. Sanatta ve mimaride altın oranı kullanan pek çok yapıta rastlamaktayız. Altın oranı yapıtlarında kullanmış sanatçılarda Rubens, Rapheal, Leonardo Da Vinci, Boticelli gibi ünlü sanatçılar en önde yer alır. Leonardo Da Vinci'nin 'The Annonciation' isimli eserinin de belli bir oran kullanılarak meydana getirildiği açıktır. Leonardo ve Leonardo'nun çağdaşlarından meşhur sanatkarlar matematik, fizik gibi temel dallara yakın ilgi göstermişlerdir. Doğal olarak, oranları mimariye ve resme de yansıtmışlardır. Tablolarda da uygulanan oranların varlığını belli etmek için tabloyu belli noktalarından hem dikey hem de yatay olmak üzere iki adet çizgiyle ayırırsak kenarlarda ortaya çıkacak oranın 1/1.618 olduğu görülmektedir.

Çalışmamızda Kullanılan Antropometrik Ölçüler

Nasal indeks: Burun uzunluğunun (n-sn) burun genişliğine (al-al) oranıdır

Nasooral oran: Burun genişliğinin (al-al) ağız genişliğine (ch-ch) oranıdır

Nasofrontal açı: Burun ile alın arasındaki açıdır (Gb-n-prn)

Nasolabial açı: Burun ile dudak arasındaki açıdır (prn-sn-ls)

Üst dudak-alt dudak kalınlığı oranı: Üst dudak yüksekliği (ls-sto) ile alt dudak yüksekliği (li-sto) arasındaki orandır

Alt dudak -üst dudak kalınlığı oranı: Alt dudak yüksekliği (li-sto) ile üst dudak yüksekliği (ls-sto) arasındaki orandır

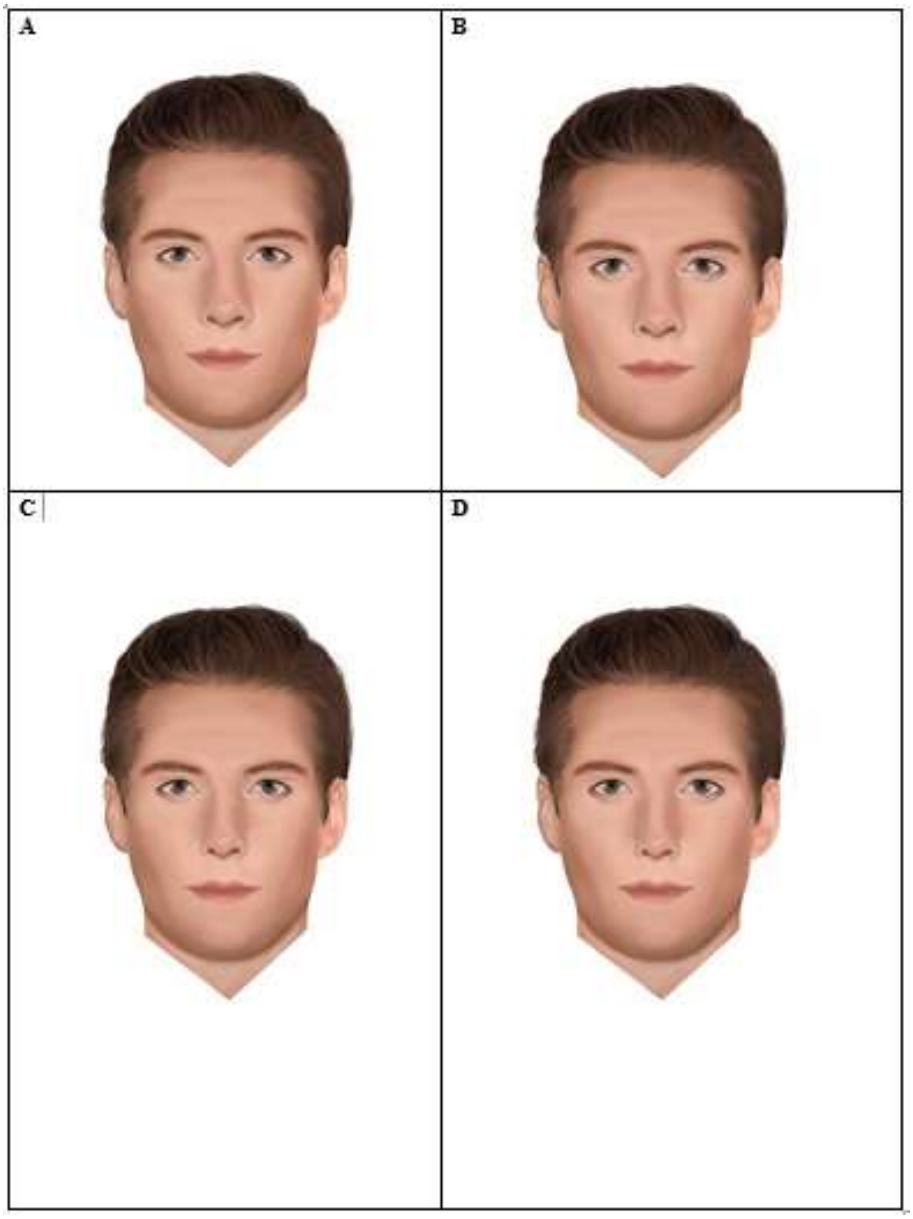
Bukkal koridor oranı: Gülümseme esnasında her iki maksiller dişler arasındaki mesafenin her iki ch arasında ölçülen mesafeden çıkarılmasıyla elde edilen değerin her iki ch arasındaki mesafeye oranı ile bulunur.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Etik Kurul Başvuru Dosyası hazırlanılarak Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurulu'ndan onay alındıktan sonra (Ek-1) çalışmamıza başladık. Çalışmamız iki aşamada planlandı. Birinci aşamada anket oluşturuldu. Anket formu, gönüllülerin demografik bilgilerini (yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki bilgiler) ve güzel sanatlarla ilgilenme, altın oran bilgisini, altın oranın güzelliği temsiliyeti fikrinin sorulduğu bilgiler ile estetik algının ölçüldüğü bölüm olarak oluşturuldu (Ek 2 Anket Formu). Estetik algının ölçülmesinin planlandığı bölümü oluşturmak için profesyonel ressam tarafından estetik olarak güzelliği temsil ettiği kabul edilen ve güzelliği temsil ettiği düşünülen proporsiyonlara sahip bir yüz resmi, profesyonel bir ressama bilgisayar ortamında ve karakalem olarak çizdirtildi. Bu resmin, burun ile ilgili bazı antropometrik ölçümleri değiştirilerek sayısı çoğaltıldı. Çizilen resimlerin hepsinde alın yüksekliği, alın genişliği, sağ-sol göz genişlikleri, gözler arası mesafe, üst yüz genişliği, alt yüz genişliği, alt yüz yüksekliği, sabit kaldı.

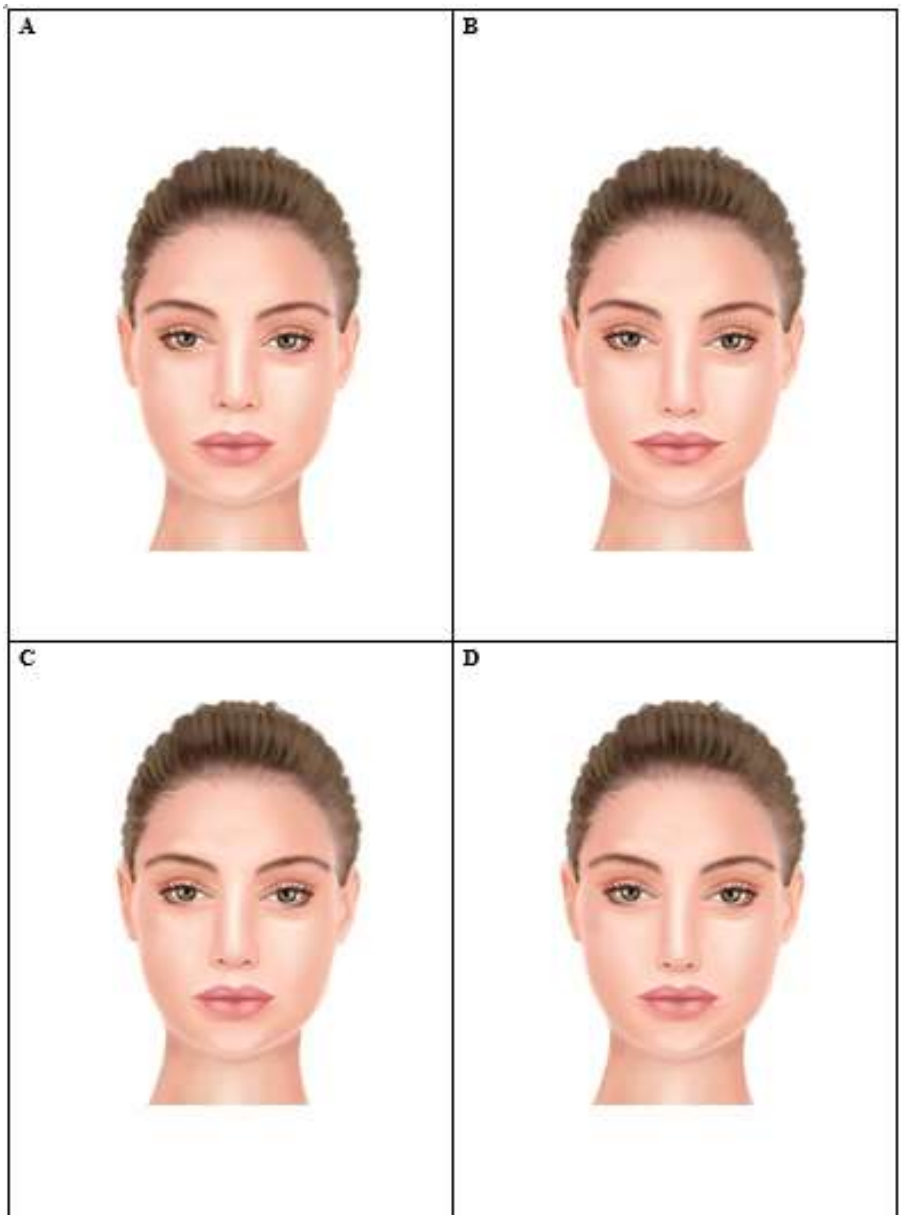
Ankette estetik algının ölçülmesi amacıyla toplam 46 adet resimli soru hazırlandı.

Erkekte burun indeksi araştırılan soruda burun uzunluğu/burun genişliği oranı (burun indeksi) 1.5, 1.618, 1.7 ve 1.8 olan dört resim sanal ortamda çizim ile hazırlandı (Şekil 2). A seçeneği 1.5 oranda, B seçeneği 1.618 (altın oran) oranda, C seçeneği 1.7 oranda, D seçeneği 1.8 oranda olarak belirlendi.

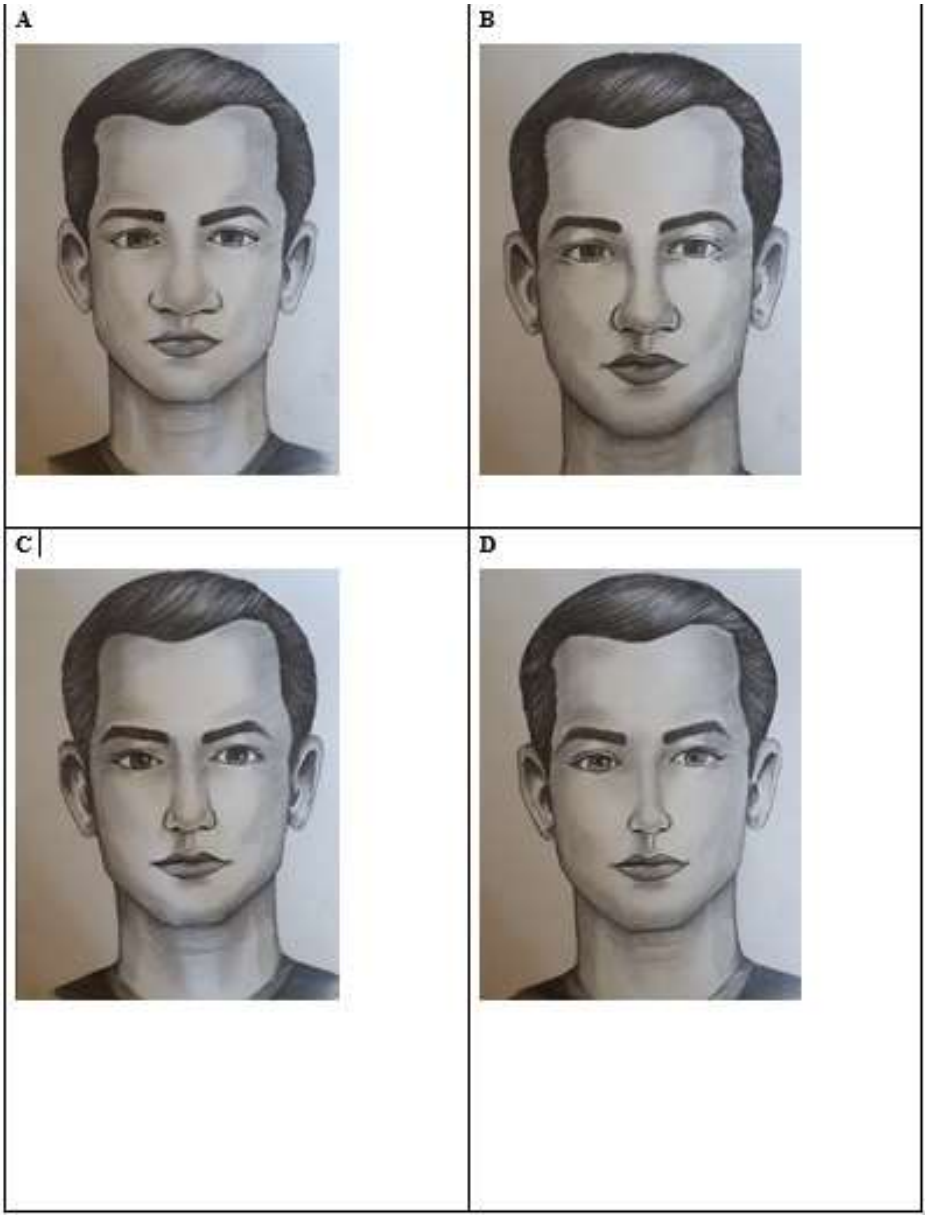
Şekil 2. Erkekte burun indeksinin değerlendirildiği bölüm

Kadında burun indeksi için de aynı oranlar kullanılarak sanal ortamda çizim ile dört resim hazırlandı (Şekil 3). A seçeneği 1.5 oranda, B seçeneği 1.618 (altın oran) oranda, C seçeneği 1.7 oranda, D seçeneği 1.8 oranda olarak belirlendi.

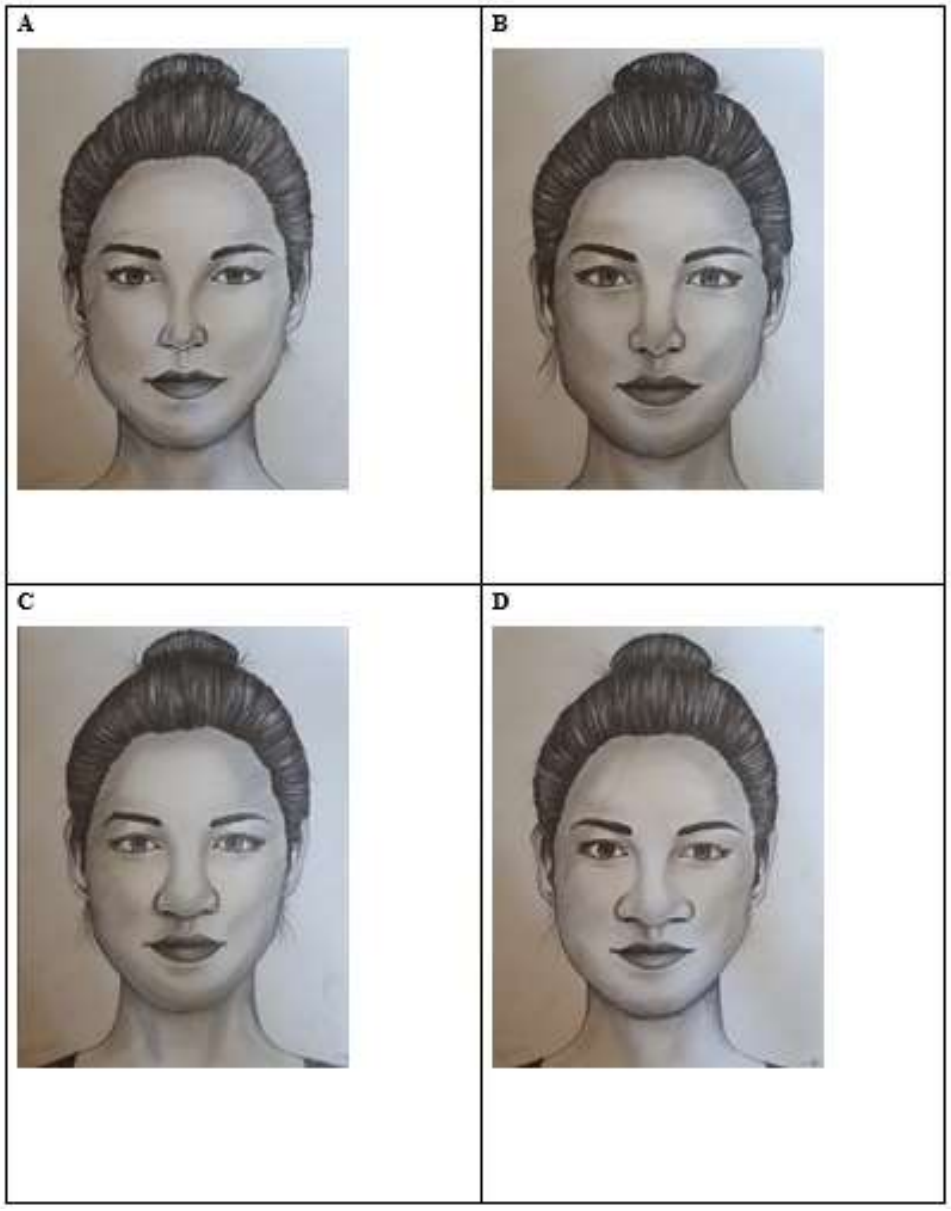
Şekil 3. Kadında burun indeksinin değerlendirildiği bölüm

Erkekte nasooral oran araştırılan soruda ağız genişliği/ burun genişliği oranı 1, 1.2, 1.618, 1.8 olan karakalem çizim ile dört resim hazırlandı (Şekil 4). A seçeneği 1 oranda, B seçeneği 1.2 oranda, C seçeneği 1.618 (altın oran) oranda, D seçeneği 1.8 oranda olarak belirlendi.

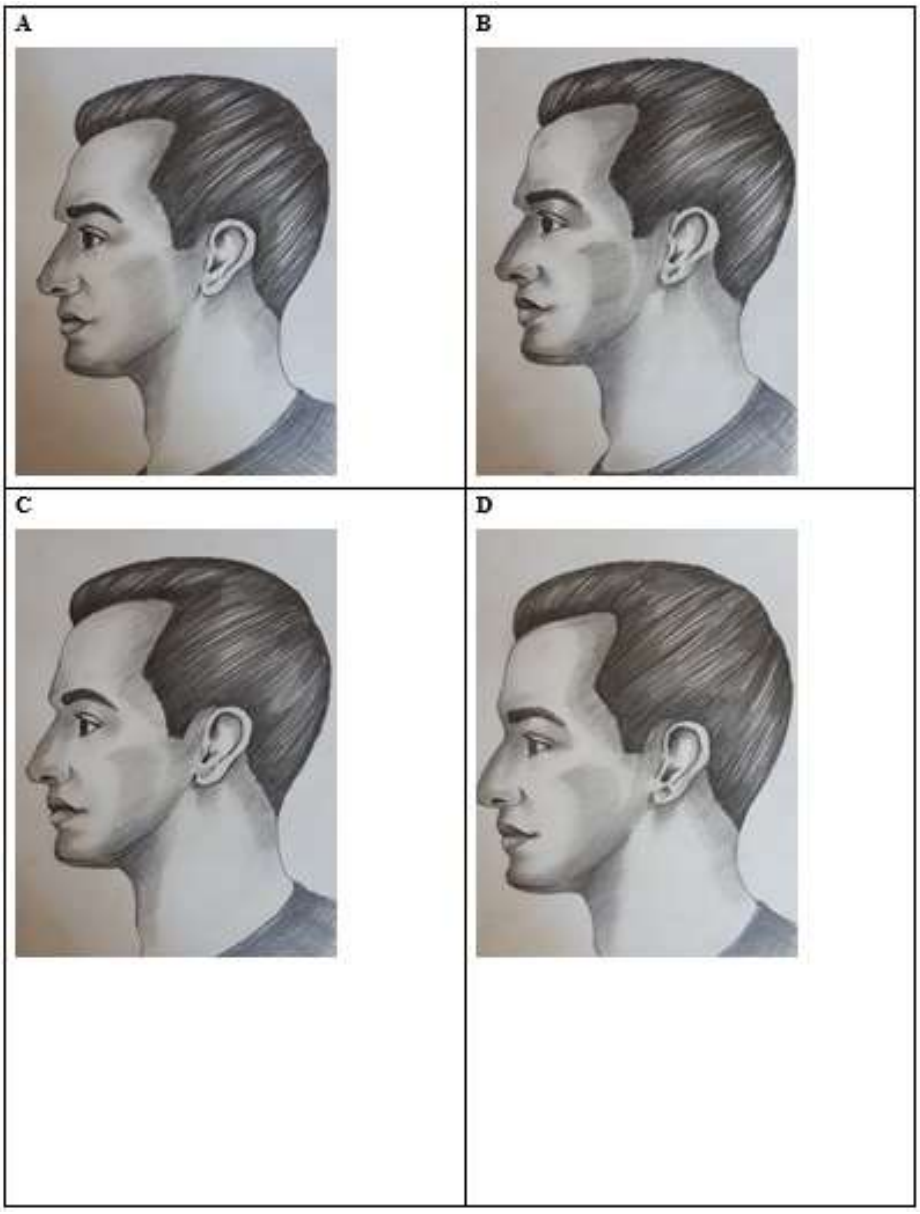
Şekil 4. Erkekte nasooral indeksin değerlendirildiği bölüm

Kadında nasooral oran için de aynı oranlar ile dört resim hazırlandı (Şekil 5). A seçeneği 1.8 oranda, B seçeneği 1.618 (altın oran) oranda, C seçeneği 1.2 oranda, D seçeneği 1 oranda olarak belirlendi.

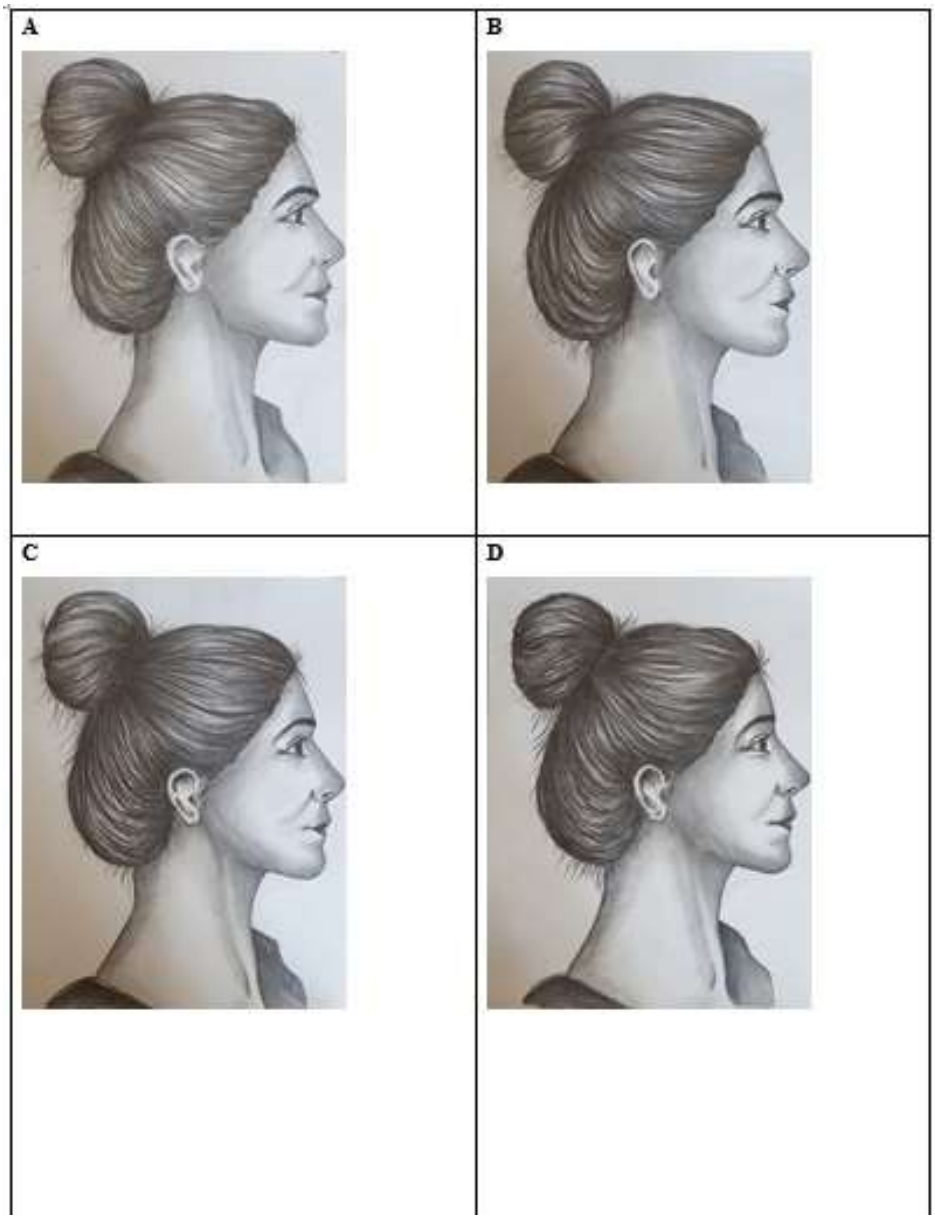
Şekil 5. Kadında nasooral indeksin değerlendirildiği bölüm

Erkekte nasofrontal açının araştırıldığı soruda nasofrontal açısı 90°, 100°, 120°, 140° olan dört resim hazırlandı (Şekil 6). A seçeneği 90° açılı, B seçeneği 100° açılı, C seçeneği 120° açılı, D seçeneği 140° açılı olarak belirlendi.

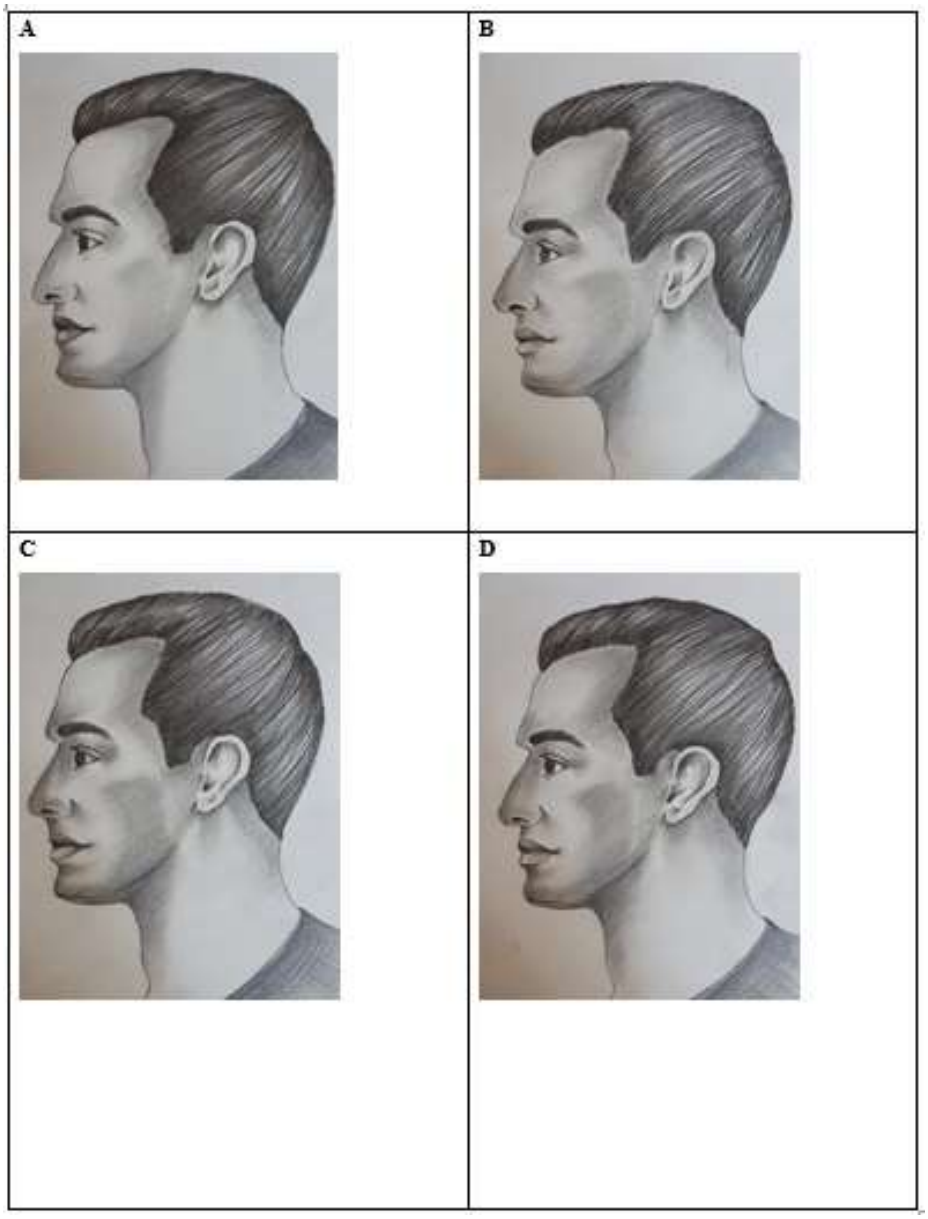
Şekil 6. Erkekte nasofrontal indeksin değerlendirildiği bölüm

Kadında da aynı nasofrontal açılar ile dört resim hazırlandı (Şekil 7). A seçeneği 90° açılı, B seçeneği 100° açılı, C seçeneği 120° açılı, D seçeneği 140° açılı olarak belirlendi.

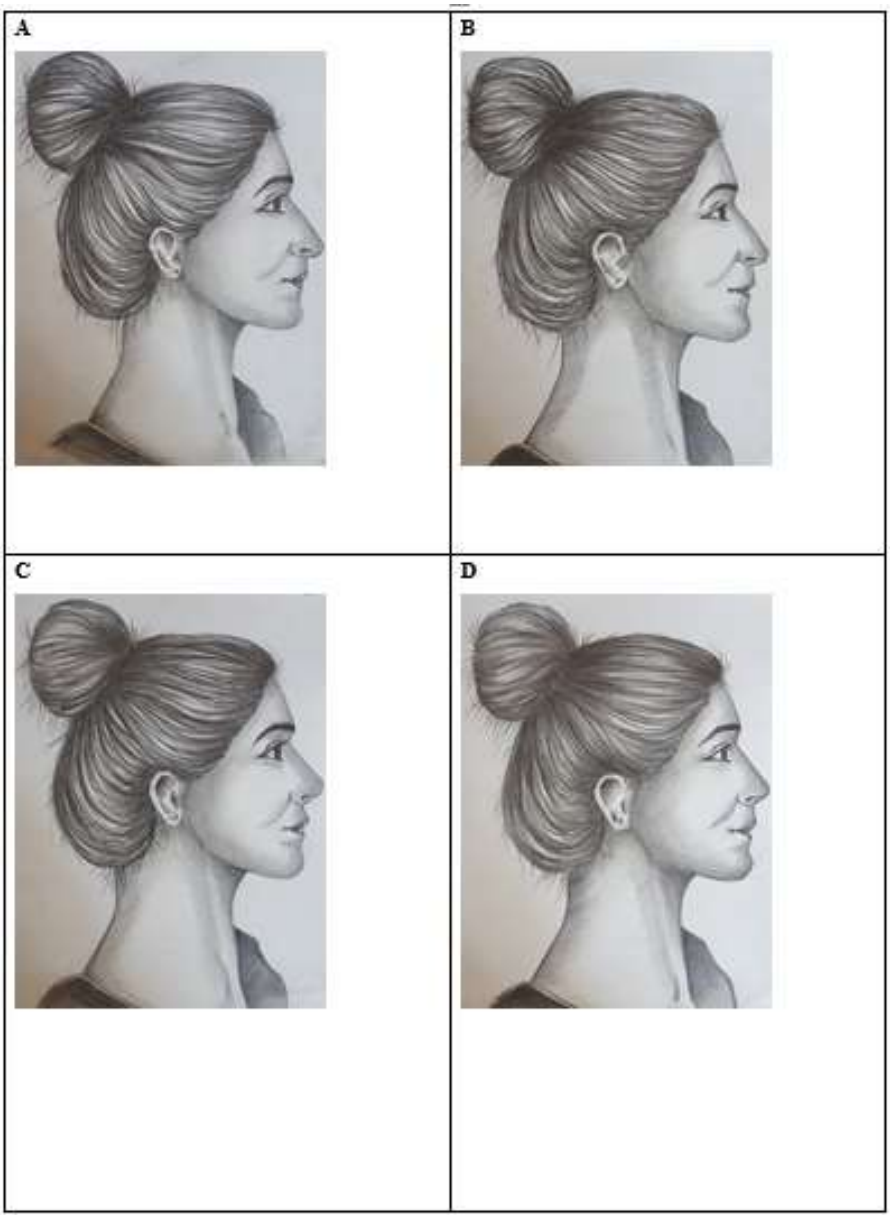
Şekil 7. Kadında nasofrontal indeksin değerlendirildiği bölüm

Erkekte nasolabial açının araştırıldığı soruda nasolabial açısı 80°, 90°, 105°, 120° olan dört resim hazırlandı (Şekil 8). A seçeneği 80° açılı, B seçeneği 105° açılı, C seçeneği 120° açılı, D seçeneği 90° açılı olarak belirlendi.

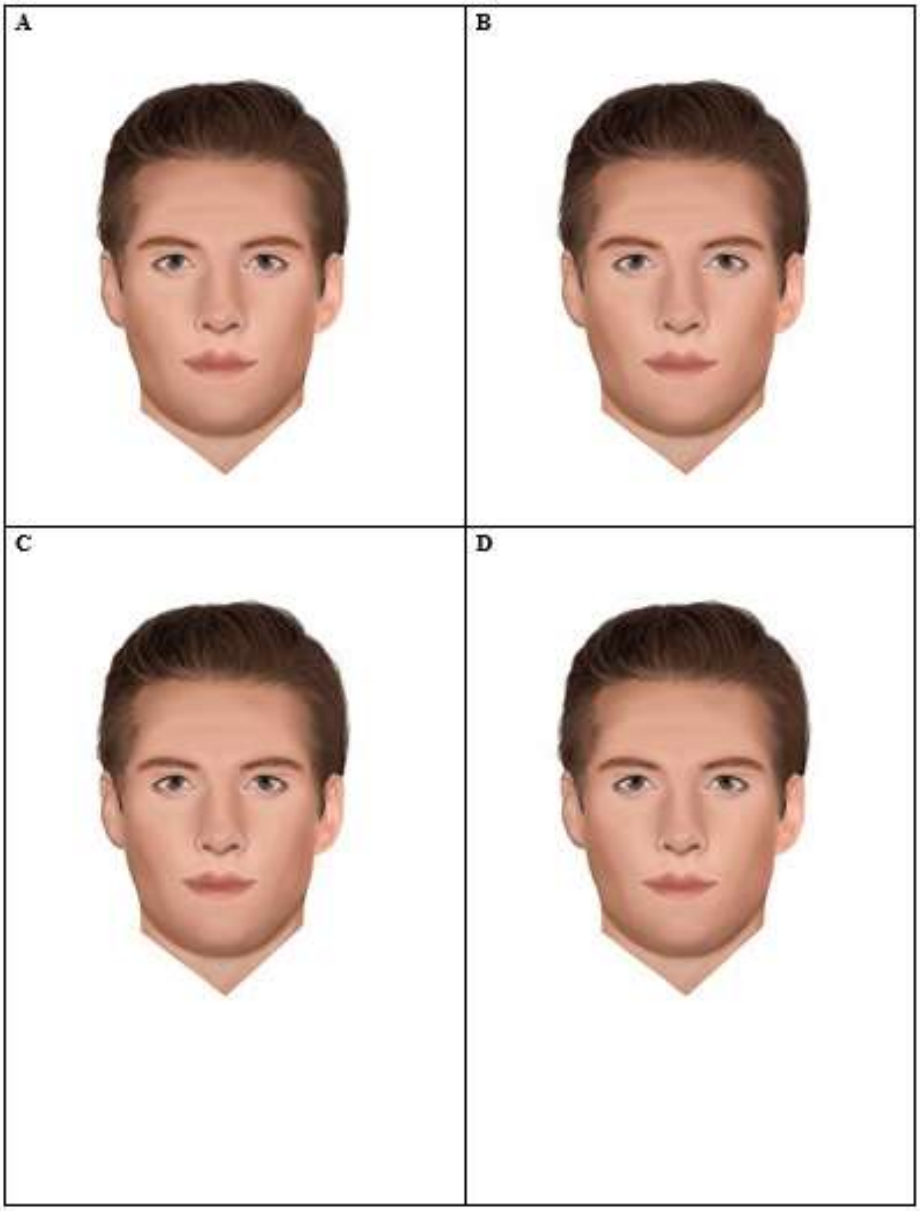
Şekil 8. Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği bölüm

Kadında da aynı nasolabial açılar ile dört resim hazırlandı (Şekil 9). A seçeneği 80° açılı, B seçeneği 90° açılı, C seçeneği 105° açılı, D seçeneği 120° açılı olarak belirlendi.

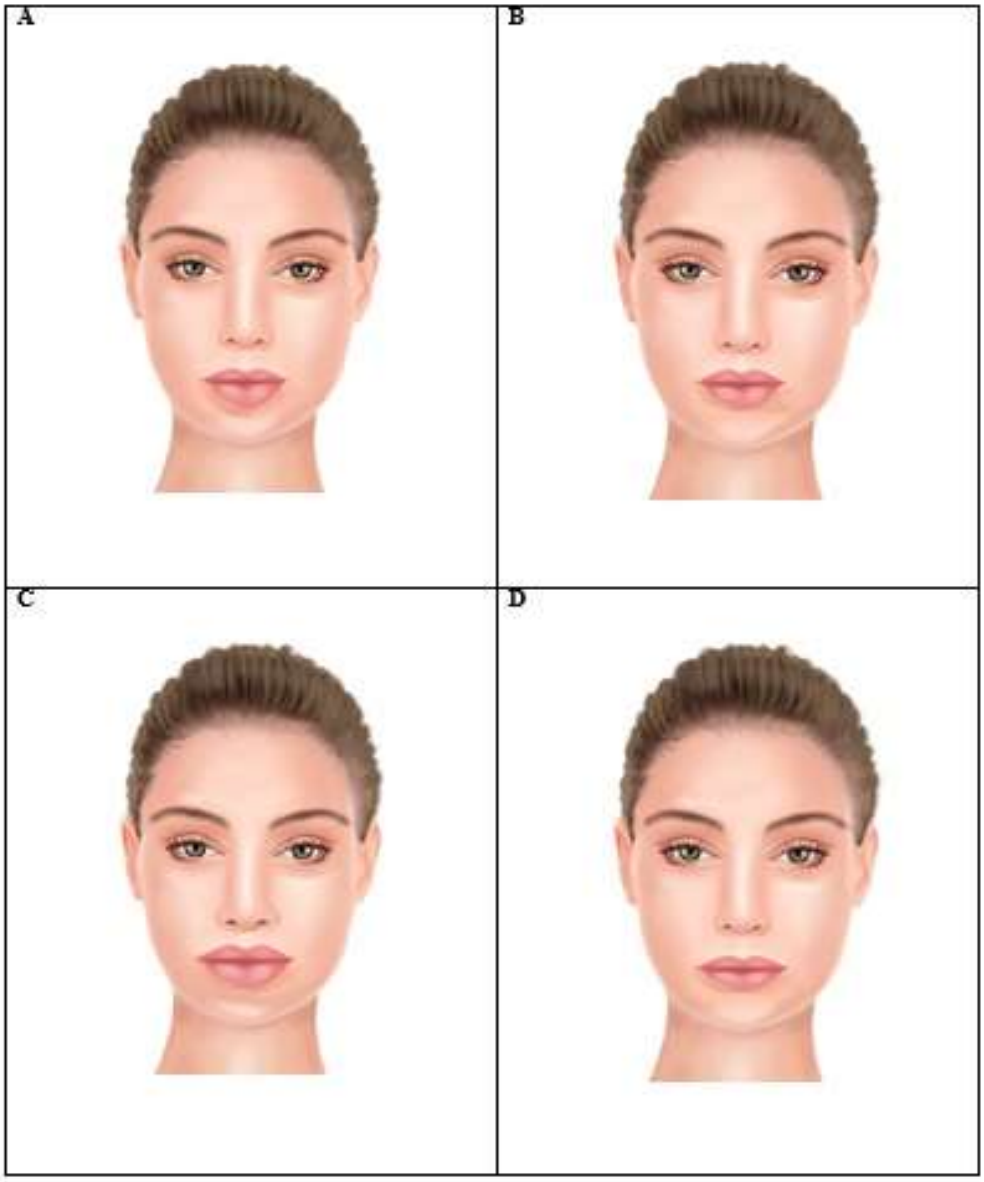
Şekil 9. Kadında nasolabial açının değerlendirildiği bölüm.

Üst dudak kalınlığının alt dudak kalınlığına oranının araştırıldığı soruda üst dudak kalınlığı/alt dudak kalınlığı oranı 1.5, 1.618, 1.7 ve 1.8 olan dört resim hazırlandı (şekil 10). A seçeneği 1.7 oranda, B seçeneği 1.8 oranda, C seçeneği 1.5 oranda, D seçeneği 1.618 (altın oran) oranda olarak belirlendi.

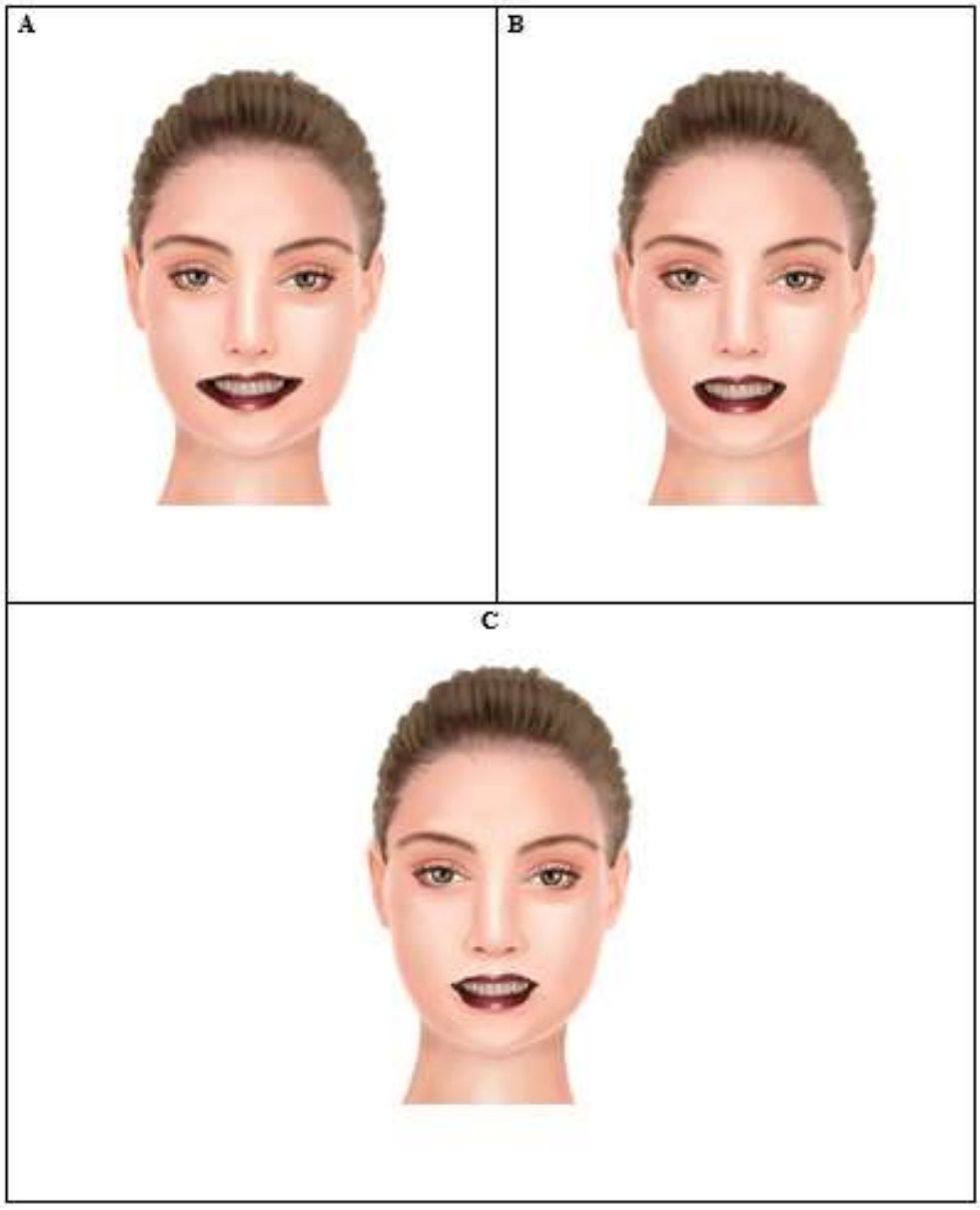
Şekil 10. Üst dudak kalınlığının alt dudak kalınlığına oranının sorgulandığı bölüm.

Alt dudak kalınlığının üst dudak kalınlığına oranının araştırıldığı soruda alt dudak kalınlığı oranı/üst dudak kalınlığı oranı 1.5, 1.618, 1.7 ve 1.8 olan dört resim hazırlandı (Şekil 11).

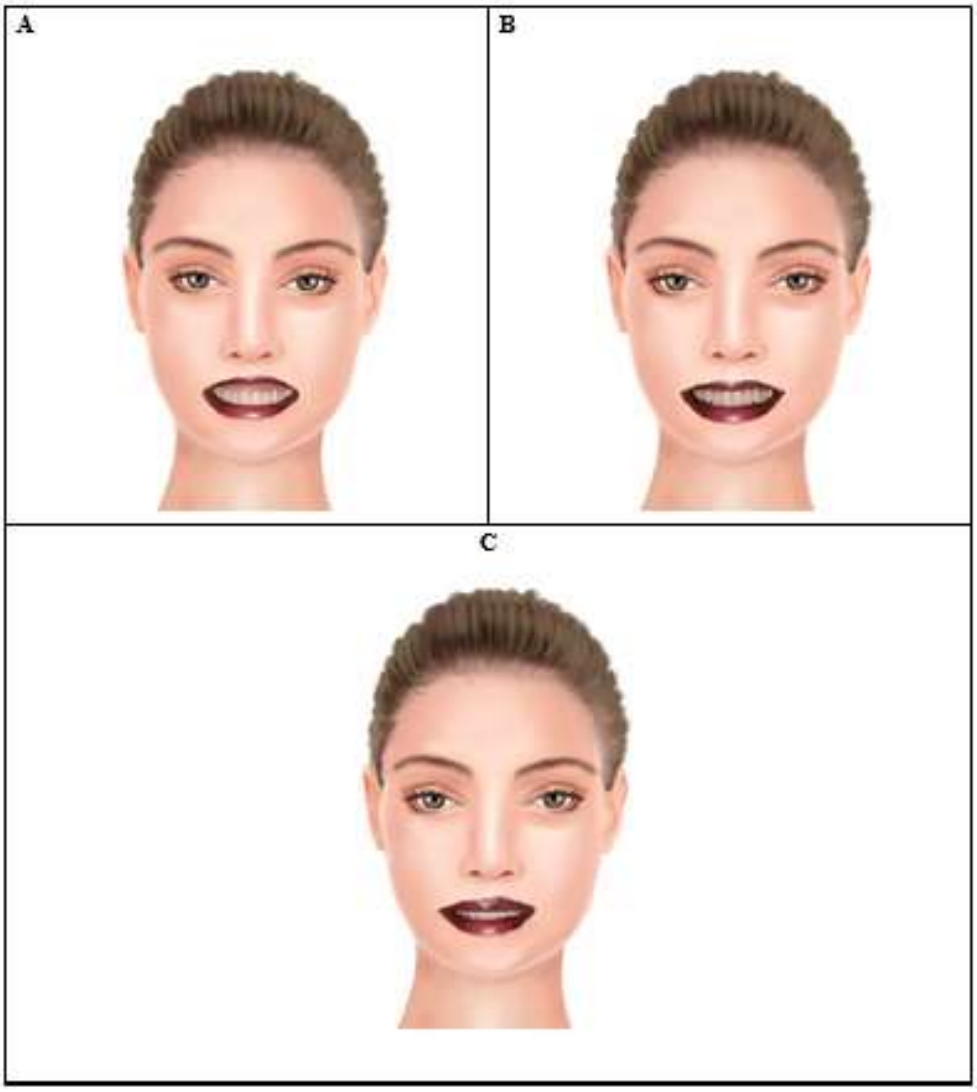
Şekil 11. Alt dudak kalınlığının üst dudak kalınlığına oranının sorgulandığı bölüm.

Bukkal koridorun ağız genişliğine oranının araştırıldığı soruda bukkal koridorun ağız genişliğine oranı %2, %15, %28 olan üç resim hazırlandı (Şekil 12). A seçeneği %28 oranda, B seçeneği %15 oranda, C seçeneği %2 oranda belirlendi.

Şekil 12. Bukkal koridorun ağız genişliğine oranının sorgulandığı bölüm.

Diş ve dişetlerinin araştırıldığı soruda dişetleri gözüken, üst dişlerinin tamamı gözüken ve üst dişlerinin yarısı gözüken üç resim hazırlandı (Şekil 13). A seçeneği diş etlerinin tamamı, B seçeneği üst dişlerin tamamı, C seçeneği üst dişlerin yarısı gözükecek biçimde belirlendi.

Şekil 13. Diş ve dişetlerinin güzellik algısına etkisinin araştırıldığı bölüm.

Çalışmamızın ikinci aşamasında ise oluşturulan anketin gönüllüler tarafından doldurulması sağlandı. Çalışmamıza Edirne'de bulunan 384 gönüllü dahil edildi. Anketlerimizin Edirne merkez içerisinde günlük yaşam süreçlerinde yoğunluğun bulunduğu yerlerde (Edirne merkez, Alışveriş merkezleri, Üniversite kampüsü) yapılmasına özen gösterildi. Anketlerin doldurulması esnasında COVID-19 salgınından dolayı maske, mesafe ve hijyen kurallarına uygun davranıldı. Çalışmamıza katılmaya karar vermiş gönüllülerin ankete verdikleri cevaplar değerlendirilerek bilgisayar ortamına girilip verilerin istatistiksel

değerlendirmeleri yapıldı. Sonuçlar sayı ve yüzde (%) olarak gösterildi. Gruplar arasında kategorik verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanıldı. Phi katsayısı Cramer's V, ikili (var-yok) kategorik değişken arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için kullanıldı. Sıralamalara karşı ikili (var-yok) nominal veriler için sıra-çift seri korelasyon katsayısı r_{rb}, kullanıldı (sıralı). İstatistiksel analizler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak yapıldı. $P<0.05$ değeri istatistiksel anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmamızda Altın oran olan 1,618 değerini doğru tanımlama oranı %50 olarak öngördüğümüzde, d=0,10 tolerans değeri ve α=0,05 yanılma payı ile 384 bireyin çalışmaya alınması gerektiği hesaplandı. Bu 384 kişinin toplum içinden basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmesi planlandı. Çalışmamıza katılan gönüllülerin 219'u kadın, 165'ini de erkekler oluşturuyordu (Tablo 1). Çalışmaya katılan gönüllülerin ortalama yaşı 32.5±8.7 bulundu. Erkeklerde ortalama yaş 32.6±9.2, kadınlarda 32.5±8.6 idi.

Tablo 1. Gönüllülerin demografik verileri

	N	**Oran**
Kadın	219	57
Erkek	165	43
Toplam	384	100

Çalışmaya katılan gönüllüler, eğitim durumlarına göre üç gruba ayrıldı. Birinci grubu lise ve lise öncesi diploma sahibi olanlar meydana getirdi. İkinci grubu lisans düzeyinde eğitim görmüş gönüllüler, üçüncü grubu ise yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim görmüş gönüllüler oluşturdu. Gönüllülerin 87'sinin lise ve öncesi seviyede, 228'inin lisans seviyesinde, 69'unun ise yüksek lisans ve doktora seviyesindeydi (Tablo 2).

Tablo 2. Gönüllülerin eğitim seviyeleri

Eğitim Durumu	**N**	**Yüzde (%)**
Lise ve öncesi	87	22.6
Lisans	228	59.4
Yüksek lisans ve Doktora	69	18
Toplam	384	100.0

Gönüllülerin altın oran bilgisi analizinde 246 kişinin altın oran hakkında bilgisi var iken, 138 kişinin ise altın oran hususunda bilgisi olmadığı anlaşılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Gönüllülerde "altın oran" farkındalığı

Altın Oran Farkındalığı	N	Yüzde (%)
Var	246	64
Yok	138	36
Toplam	384	100.0

Çalışmaya katılan gönüllülerin altın oranın güzelliği yansıtması konusundaki fikrini değerlendiren sonuçlarda gönüllülerin 228'i altın oranın güzelliği yansıtmadığını, 156'sı altın oranın güzelliği yansıttığını düşündüklerini belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 4. Gönüllülerde altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri

Altın Oranın Güzelliği Temsil Etmesi	N	Yüzde (%)
Evet	156	40.6
Hayır	228	59.4
Toplam	384	100.0

Gönüllülerin görsel sanatlara olan ilgileri sorulduğunda 175 kişi görsel sanatlarla ilgilendiğini, 209 kişi ise görsel sanatlarla ilgilenmediğini belirtmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Gönüllülerde görsel sanatlarla olan ilgilenme durumu

Görsel Sanatlarla İlgilenme Durumu	N	Yüzde (%)
Var	153	40
Yok	231	60
Toplam	384	100.0

Erkekte burun indeksinin incelendiği soruda gönüllülerin 99'u 1,5 oranını temsil eden A seçeneğini, 114'ü 1,618 oranını temsil eden B seçeneğini, 75'i 1,7 oranını temsil eden C seçeneğini ve 96'sı 1,8 oranını temsil eden D seçeneğini en güzel olarak değerlendirerek seçmişlerdir. Burun indeksinin değerlendirildiği soruda A seçeneğindeki oran %25.8, B seçeneğindeki oran %29.7, C seçeneğindeki oran %19.5, D seçeneğindeki oran ise %25 olarak bulundu (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri yanıtlar

Burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	99	25.8
B Seçeneği	114	29.7
C Seçeneği	75	19.5
D Seçeneği	96	25
Toplam	384	100.0

Anketimizde erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 99 kişinin 42'si kadın, 57'si erkek, altın oran seçeneği olan B seçeneğini seçen 114 kişinin 60'ı kadın, 54'ü erkek, C seçeneğini seçen 75 kişinin 60'ı kadın, 15'i erkek, D seçeneğini seçen 96 kişinin 57'si kadın, 39'u erkek saptandı (Tablo 7). Cinsiyet ile erkekte burun indeksi algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlendi ($p<0.001$). Kadın gönüllülerin ile A seçeneğini daha az ve C seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 7. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

Erkekte burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Seçenekler**	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	
	A	42 (%19.2)	57 (%34.5)	
	B	60 (%27.4)	54 (%32.7)	**P<0.001**
	C	60 (%27.4)	15 (%9.1)	
	D	57 (%26)	39 (%23.6)	

Anketimizde erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerden 24'ü lise ve altı, 57'si lisans, 18'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, altın oran seçeneği olan B seçeneğini seçenlerden 15'i lise ve altı, 75'i lisans, 24'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerden 21'i lise ve altı, 51'i lisans, 3'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerden 27'si lise ve altı, 45'i lisans, 24'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. (Tablo 8). Eğitim düzeyi lise ve altı olan kişilerde altın oranın bulunduğu B seçeneğinin daha az seçilmiş olduğunu ve yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde C seçeneğinin daha az seçildiğini görmekteyiz. Eğitim seviyesi ile erkekte burun indeksi algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi (p=0.001).

Tablo 8. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Erkekte burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans ve üstü**	**p=0.008**
	A	24(%27.6)	57(%25)	18(%26.1)	
	B	15(%17.2)	75 (%32.9)	24(%34.8)	
	C	21(%24.1)	51(%22.4)	3(%4.3)	
	D	27(%31)	45(%19.7)	24(%34.8)	

Anketimizde erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 99 kişiden 66 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 33'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. Altın oran seçeneği olan B seçeneğini seçen 114 kişiden 81 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 33' ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 75 kişiden 42 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 33'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 96 kişiden 57 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 39'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur . Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile erkekte burun indeksi algısı arasında ilişki olmadığını göstermiştir (p=0.125). B seçeneği altın oranın olduğu seçenek olup altın oran hakkında bilgisi olan kişiler B seçeneğini daha fazla işaretlemişlerdir ancak sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Anketimizde erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 99 kişiden 45'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 54'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. Altın oran seçeneği olan B seçeneğini seçen 114 kişiden 48'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 66'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. C seçeneğini seçen 75 kişiden 30'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 45'si altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. D seçeneğini seçen 96 kişiden 33'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 63'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile erkekte burun indeksi algısı arasında istatistiksel ilişki olmadığını belirledik (p=0.453).

Anketimizde erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 99 kişiden 51'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 48'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. Altın oran seçeneği olan B seçeneğini seçen 114 kişiden 51'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 63'ü görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 75 kişiden 27'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 48'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 96 kişiden 24'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 72'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 9). Görsel sanatlarla ilgilenme ile erkekte burun indeksi algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.001).

Tablo 9. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi

Erkekte burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.001**
	A	51 (%33.3)	48 (%20.8)	99 (%25.8)	
	B	51 (%33.3)	63 (%27.3)	114 (%29.7)	
	C	27 (%17.6)	48 (%20.8)	75 (%19.5)	
	D	24 (%15.7)	72 (%31.2)	96 (%25)	

Kadında burun indeksinin incelendiği soruda gönüllülerin 99'u A seçeneğini, 102'si B seçeneğini, 93'ü C seçeneğini ve 90'ı D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %25.8, B seçeneğindeki oran %26.6, C seçeneğindeki oran %24.2, D seçeneğindeki oran ise %23.4 olarak bulundu (Tablo 10).

Tablo 10. Gönüllülerin kadında burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Kadında burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	99	25.8
B Seçeneği	102	26.6
C Seçeneği	93	24.2
D Seçeneği	90	23.4
Toplam	384	100.0

Anketimizde erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda 1,5 oranını temsil eden A seçeneğini seçen 99 kişinin 57'si kadın 42'si erkek, 1,618 oranını temsil eden B seçeneğini seçen 102 kişinin 51'i kadın, 51'i erkek, 1,7 oranını temsil eden C seçeneğini seçen 93 kişinin 54'ü kadın 39'u erkek, 1,8 oranını temsil eden D seçeneğini seçen 90 kişinin 57'si kadın, 33'ü erkek olarak saptandı. Cinsiyet ile kadında burun indeksi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlendi ($p=0.312$).

Anketimizde kadında burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerden 9'u lise ve altı, 72'si lisans, 18'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerden 21'i lise ve altı, 54'ü lisans, 27'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerden 24'ü lise ve altı, 54'ü lisans, 15'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerden 33'ü lise ve altı, 48'i lisans, 9'u yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. (Tablo 11). Eğitim düzeyi lise ve altı olan kişilerde A seçeneğinin daha az D seçeneğinin daha fazla seçilmiş olduğunu ve yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde altın oranın bulunduğu B seçeneğinin daha fazla D seçeneğinin daha az seçildiği bulundu. Eğitim seviyesi ile kadında burun indeksi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirlendi ($p<0.001$).

Tablo 11. Katılımcıların kadında burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Kadında burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans ve üstü**	**P<0.001**
	A	9(%10.3)	72(%31.6)	18(%26.1)	
	B	21(%24.1)	54 (%23.7)	27(%39.1)	
	C	24(%27.6)	54(%23.7)	15(%21.7)	
	D	33(%37.9)	48(%21.1)	9(%13)	

Anketimizde kadında burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 99 kişiden 60 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 39'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 102 kişiden 72 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 30' unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 93 kişiden 63 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 30'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 90 kişiden 51 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 39'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olmanın kadında burun indeksi algısı ile ilişkili olmadığını göstermiştir (p=0.166). B seçeneği altın oranın olduğu seçenek olup altın oran hakkında bilgisi olan kişiler B seçeneğini daha fazla seçmişlerdir ancak sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Anketimizde kadında burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 99 kişiden 45'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 54'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. B seçeneğini seçen 102 kişiden 42'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 60'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. C seçeneğini seçen 93 kişiden 36'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 57'si altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. D seçeneğini seçen 90 kişiden 33'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 57'si altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile istatistiksel ilişki olmadığı belirlendi (p=0.638).

Anketimizde kadında burun indeksinin incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 99 kişiden 27'si görsel

sanatlarla ilgilenirken, 72'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 102 kişiden 57'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 45'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 93 kişiden 27'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 66'sı görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 90 kişiden 42'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 48'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 12). Görsel sanatlarla ilgilenme ile kadında burun indeksi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi ($p<0.001$). Görsel sanatlarla ilgilenen gönüllüler altın oran seçeneğini daha fazla tercih etti.

Tablo 12. Gönüllülerin kadında burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi

Kadında burun indeksinin değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**P<0.001**
	A	27 (%17.6)	72 (%31.2)	99 (%25.8)	
	B	57 (%37.3)	45 (%19.5)	102 (%26.6)	
	C	27 (%17.6)	66 (%28.6)	93 (%24.2)	
	D	42 (%27.5)	48 (%20.8)	90 (%23.4)	

Erkekte nasooral oranın incelendiği soruda gönüllülerin 12'si A seçeneğini, 42'si B seçeneğini, 261'i C seçeneğini ve 69'u D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %3.1, B seçeneğindeki oran %10.9, C seçeneğindeki oran %68, D seçeneğindeki oran ise %18 olarak bulundu (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Erkekte nasooral oranın incelendiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	12	3.1
B Seçeneği	42	10.9
C Seçeneği	261	68.0
D Seçeneği	69	18.0
Toplam	384	100.0

Anketimizde erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda 1 oranını temsil eden A seçeneğini seçen 12 kişinin 3'ü kadın, 9'u erkek, 1.2 oranını temsil eden B seçeneğini seçen 42 kişinin 30'u kadın, 12'si erkek, 1.618 oranını (altın oran) temsil eden C seçeneğini seçen 260 kişinin 150'si kadın, 111'i erkek, 1.8 oranını temsil eden D seçeneğini seçen 69 kişinin 36'sı kadın, 33'ü erkek olarak saptandı (Tablo 14). Cinsiyet ile erkekte nasooral oran algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.026). Kadınlarda B seçeneğini seçmenin, erkeklere göre daha fazla görüldü.

Tablo 14. Gönüllülerin erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

	Seçenekler	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	
Erkekte nasooral oranın değerlendirildiği seçenekler	**A**	3 (%1.4)	9 (%5.5)	**P=0.026**
	B	30 (%13.7)	12 (%7.3)	
	C	150 (%68.5)	111 (%67.3)	
	D	36 (%16.4)	33 (%20)	

Anketimizde erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin hepsi lisans seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 9'u lise ve altı, 33'ü lisans seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 54'ü lise ve altı, 150'si lisans, 57'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 24'ü lise ve altı, 33'ü lisans, 12'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. (Tablo 15). Eğitim düzeyi yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde C seçeneğinin daha fazla seçildiği bulundu. Eğitim seviyesi ile erkekte nasooral oran algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirlendi (p<0.001).

Tablo 15. Katılımcıların erkekte nasooral oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

	Seçenek	Lise ve altı	Lisans	Yüksek lisans +Doktora	
Erkekte nasooral oranın değerlendirildiği seçenekler	**A**	0 (%0)	12(%5.3)	0 (%0)	**P<0.001**
	B	9(%10.3)	33 (%14.5)	0 (%0)	
	C	54(%62.1)	150(%65.8)	57(%82.6)	
	D	24(%27.6)	33(%14.5)	12(%17.4)	

Anketimizde erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 12 kişiden 6 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 6'sının altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 42 kişiden 33 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 9'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 261 kişiden 171 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 90'ının altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 69 kişiden 36 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 33'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 16). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olmanın erkekte nasooral oran algısı ile ilişkili olduğunu göstermiştir (p=0.025). Altın oran hakkında bilgisi olan gönüllüler anlamlı biçimde daha fazla B seçeneğini seçmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların erkekte burun-ağız genişliği oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi varlığı ile ilişkisi

Erkekte nasooral oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	
	A	6 (%2.4)	6 (%4.3)	12 (%3.1)	**p=0.025**
	B	33 (%13.4)	9 (%6.5)	42 (%10.9)	
	C	171 (%69.5)	90 (%65.2)	261 (%68)	
	D	36 (%14.6)	33 (%23.9)	69 (%18)	

Anketimizde erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 12 kişiden 3'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 9'u altın oranın güzelliği temsil etmediği

fikrindedir. B seçeneğini seçen 42 kişiden 27'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 15'i altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 261 kişiden 93'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 168'i altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 69 kişiden 33'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 36'si altın oranın güzelliği temsil etmediği düşüncesindedir. (Tablo 17). Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile erkekte burun-ağız genişliği oranı arasında istatistiksel ilişki olduğunu belirledik (p=0.002). Altın oranın güzelliği temsil etmediğini düşünen gönüllülerde C seçeneği (altın oran seçeneği) daha fazla ve B seçeneği daha az seçildi.

Tablo 17. Gönüllülerin erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisi

Erkekte nasooral oranın değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=156)**	**Yok (n=228)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.002**
	A	3(%1.9)	9 (%3.9)	12 (%3.1)	
	B	27 (%17.3)	15 (%6.6)	42 (%10.9)	
	C	93 (%59.6)	168 (%73.7)	261 (%68)	
	D	33 (%21.2)	36 (%15.8)	69 (%18)	

Anketimizde erkekte nasooral oranının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 12 kişinin tamamı görsel sanatlarla ilgilenmektedir. B seçeneğini seçen 42 kişiden 24'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 18'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 261 kişiden 105'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 156'sı görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 69 kişiden 24'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 45'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 18). Görsel sanatlarla ilgilenme ile erkekte nasooral oran arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.003). Görsel sanatlarla ilgilenen gönüllüler B seçeneğini daha fazla seçmiştir.

Tablo 18. Gönüllülerin erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi

Erkekte nasooral oranın değerlendirildiği seçenekler	Seçenek	Evet (n=153)	Hayır (n=231)	Toplam (n=384)	P=0.003
	A	0 (%0)	12 (%5.2)	12 (%3.1)	
	B	24 (%15.7)	18 (%7.8)	42 (%10.9)	
	C	105(%68.6)	156(%67.5)	261 (%68)	
	D	24 (%15.7)	45 (%19.5)	69 (%18)	

Kadında nasooral oranının incelendiği soruda gönüllülerin 201'i 1.8 oranını temsil eden A seçeneğini, 141'i 1.618 oranını (altın oran) temsil eden B seçeneğini, 15'i 1.2 oranını temsil eden C seçeneğini ve 27'si 1 oranını temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %52.3, B seçeneğindeki oran %36.7, C seçeneğindeki oran %3.9, D seçeneğindeki oran ise %7 olarak bulundu (Tablo 19).

Tablo 19. Katılımcıların kadında burun-ağız genişlik oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Erkekte burun-ağız genişliği oranının değerlendirildiği seçenekler	Frekans	Yüzde (%)
A Seçeneği	201	52.3
B Seçeneği	141	36.7
C Seçeneği	15	3.9
D Seçeneği	27	7
Toplam	384	100.0

Anketimizde kadında nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda 1,8 oranını temsil eden A seçeneğini seçen 201 kişinin 129'ü kadın 72'si erkek, 1,618 oranını temsil eden B seçeneğini seçen 141 kişinin 69'u kadın 72'si erkek, 1,2 oranını temsil eden C seçeneğini seçen 15 kişinin 9'si kadın, 6'i erkek, 1 oranını temsil eden D seçeneğini seçen 27 kişinin 12'sı kadın, 15'ü erkek olarak saptandı (Tablo 20). Cinsiyet ile

kadında nasooral oran algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.021). Kadınlarda A seçeneğini seçme, erkeklere göre daha fazla görüldü.

Tablo 20. Gönüllülerin kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

Kadında nasooral oranın değerlendirildiği seçenekler	**Seçenekler**	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	**P=0.021**
	A	129 (%58.9)	72 (%43.6)	
	B	69 (%31.5)	72 (%43.6)	
	C	9 (%4.1)	6 (%3.6)	
	D	12 (%5.5)	15 (%9.1)	

Anketimizde kadında nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 201 kişinin 30'u lise ve altı, 129'u lisans, 42'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 39'u lise ve altı, 78'i lisans, 24'ü yüksek lisans ve doktora seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 3'ü lise ve altı, 12'si lisans eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 15'i lise ve altı, 9'u lisans, 3'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi (Tablo 21). Eğitim düzeyi yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde A seçeneğinin daha fazla seçildiği bulundu. Eğitim seviyesi ile kadında nasooral oran algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirlendi (p<0.001).

Tablo 21. Katılımcıların kadında nasooral oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Erkekte burun-ağız genişliği oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans +Doktora**	**P<0.001**
	A	30 (%34.5)	129(%56.6)	42 (%60.9)	
	B	39(%44.8)	78 (%34.2)	24 (%34.8)	
	C	3(%3.4)	12(%5.3)	0(%0)	
	D	15(%17.2)	9(%3.9)	3(%4.3)	

Anketimizde kadında nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 201 kişiden

126 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 75'inin altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 141 kişiden 102 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 39' unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 15 kişiden 3 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 12'ının altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 27 kişiden 15 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 12'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 22). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olmanın kadında burun-ağız genişliği oranı algısı ile ilişkili olduğunu göstermiştir ($p<0.001$). Altın oran hakkında bilgisi olan gönüllüler anlamlı biçimde daha fazla A ve C seçeneklerini seçmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi varlığı ile ilişki durumu

Kadında burun-ağız genişlik oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=246)**	**Hayır (n=138)**	**Toplam**	**P<0.001**
	A	126 (%51.2)	75 (%54.3)	201 (%52.3)	
	B	102 (%41.5)	39 (%28.3)	141 (%36.7)	
	C	3 (%1.2)	12 (%8.7)	15 (%3.9)	
	D	15 (%6.1)	12 (%8.7)	27 (%7)	

Anketimizde kadında nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 201 kişiden 66'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 135'i altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 141 kişiden 75'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 66'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 15 kişiden 6'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 9'u altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 27 kişiden 9'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 18'i altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. (Tablo 22). Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile kadında burun-ağız genişlik oranının arasında istatistiksel ilişki olduğunu belirledik ($p=0.002$). Altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünen gönüllülerde B seçeneği daha fazla ve A seçeneği daha az seçildi.

Tablo 23. Katılımcıların kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisi

Kadında burun-ağız genişlik oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=156)**	**Yok (n=228)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.002**
	A	66(%42.3)	135 (%59.2)	201 (%52.3)	
	B	75 (%48.1)	66 (%28.9)	141 (%36.7)	
	C	6 (%3.8)	9 (%3.9)	15 (%3.9)	
	D	9 (%5.8)	18 (%7.9)	27 (%7)	

Anketimizde kadında nasooral oranın incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 201 kişinin 93'ü görsel sanatlarla ilgilenirken 108'i ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 141 kişiden 25'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 87'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 15 kişinin hiçbirisi görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 27 kişiden 6'sı görsel sanatlarla ilgilenirken, 21'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 24). Görsel sanatlarla ilgilenme ile kadında nasooral genişlik oranının arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.001). Görsel sanatlarla ilgilenen gönüllüler A seçeneğini daha fazla seçmiştir.

Tablo 24. Katılımcıların kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme durumlarına yönelik ilişkisi

Kadında nasooral oranın değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**P=0.001**
	A	93 (%60.8)	108 (%46.8)	201 (%52.3)	
	B	54 (%35.3)	87 (%37.7)	141 (%36.7)	
	C	0 (%0)	15 (%6.5)	15 (%3.9)	
	D	6 (%3.9)	21 (%9.1)	27 (%7)	

Erkekte nasofrontal açının incelendiği soruda gönüllülerin 60'ı 90º açıyı temsil eden A seçeneğini, 204'ü 100º açıyı temsil eden B seçeneğini, 69'u 120º açıyı temsil eden C seçeneğini ve 51'i 140º açıyı temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. Erkekte

nasofrontal açının değerlendirildiği soruda A seçeneğindeki oran %15.6, B seçeneğindeki oran %53.1, C seçeneğindeki oran %18, D seçeneğindeki oran ise %13.3 olarak bulundu (Tablo 25).

Tablo 25. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	60	15.6
B Seçeneği	204	53.1
C Seçeneği	69	18.0
D Seçeneği	51	13.3
Toplam	384	100.0

Anketimizde erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda 90°'yi temsil eden A seçeneğini seçen 60 kişinin 30'u kadın, 30'u erkek, 100°'yi temsil eden B seçeneğini seçen 204 kişinin 135'i kadın, 69'u erkek, 120°'yi temsil eden C seçeneğini seçen 69 kişinin 30'u kadın, 39'u erkek, 140°'yi temsil eden D seçeneğini seçen 51 kişinin 24'ü kadın, 27'si erkek olarak saptandı (Tablo 26). Cinsiyet ile erkekte nasofrontal açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirledik (p=0.001). Kadın gönüllülerin B seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 26. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenekler**	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	
	A	30 (%13.7)	30 (%18.2)	
	B	135 (%61.6)	69 (%41.8)	**P=0.001**
	C	30 (%13.7)	39 (%23.6)	
	D	24 (%11)	27 (%16.4)	

Anketimizde erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 15'i lise ve altı, 36'sı lisans, 9'u yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçen 39'u lise ve altı, 135'i lisans, 30'u

yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçen 18'i lise ve altı, 36'sı lisans, 15'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçen 15'i lise ve altı, 21'i lisans, 15'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi (Tablo 27). Eğitim seviyesi ile erkekte nasofrontal açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi (p= 0.036). Eğitim düzeyi lisans düzeyindeki kişilerde B seçeneğinin daha fazla seçildiği görüldü.

Tablo 27. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans ve üstü**	**p=0.036**
	A	15 (%17.2)	36 (%15.8)	9 (%13)	
	B	39 (%44.8)	135 (%59.2)	30 (%43.5)	
	C	18 (%20.7)	36 (%15.8)	15 (%21.7)	
	D	15 (%17.2)	21 (%9.2)	15 (%21.7)	

Anketimizde erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 60 kişiden 24 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 36'sının altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 204 kişiden 135 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 69'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 69 kişiden 45 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 24'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 51 kişiden 42 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 9'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 28). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile erkekte nasofrontal açı arasında anlamlı ilişki göstermiştir (p<0.001). Altın oran hakkında bilgisi olmayan gönüllülerin A seçeneğini daha fazla seçtiği görülmüştür.

Tablo 28. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	**P<0.001**
	A	24 (%9.8)	36 (%26.1)	60 (%15.6)	
	B	135 (%54.9)	69 (%50.0)	204 (%53.1)	
	C	45 (%18.3)	24 (%17.4)	69 (%18)	
	D	42 (%17.1)	9 (%6.5)	51 (%13.3)	

Anketimizde erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsili ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 60 kişiden 18'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 42'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 204 kişiden 90'ı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 114'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 69 kişiden 33'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 36'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 51 kişiden 15'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 36'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. (Tablo 29). Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikri ile erkekte nasofrontal açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.046).

Tablo 29. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=156)**	**Yok (n=228)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.046**
	A	18 (%11.5)	42 (%18.4)	60 (%15.6)	
	B	90 (%57.7)	114 (%50.0)	204 (%53.1)	
	C	33 (%21.2)	36 (%15.8)	69 (%18.0)	
	D	15 (%9.6)	36 (%15.8)	51 (%13.3)	

Anketimizde erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 60 kişide 21'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 39'u görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 204 kişiden

69’u görsel sanatlarla ilgilenirken, 135’i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 69 kişiden 39’u görsel sanatlarla ilgilenirken, 30’u görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 51 kişiden 24’ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 27’si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 30). Görsel sanatlarla ilgilenme ile erkekte nasofrontal açı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.005). Görsel sanatlarla ilgilenenler C seçeneğini daha fazla seçmiştir.

Tablo 30. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme durumuyla ilişkisi

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.005**
	A	21 (%13.7)	39 (%16.9)	60 (%15.6)	
	B	69 (%45.1)	135 (%58.4)	204 (%53.1)	
	C	39 (%25.5)	30 (%13.0)	69 (%18)	
	D	24 (%15.7)	27 (%11.7)	51 (%13.3)	

Kadında nasofrontal açının incelendiği soruda gönüllülerin 57’si 90°’yi temsil eden A seçeneğini, 102’si 100°’yi temsil eden B seçeneğini, 126’sı 120°’yi temsil eden C seçeneğini ve 99’u 140°’yi temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. Kadında nasofrontal açının incelendiği soruda A seçeneğindeki oran %14.8, B seçeneğindeki oran %26.6, C seçeneğindeki oran %32.8, D seçeneğindeki oran ise %25.8 olarak bulundu (Tablo 31).

Tablo 31. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Kadında nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	57	14.8
B Seçeneği	102	26.6
C Seçeneği	126	32.8
D Seçeneği	99	25.8
Toplam	384	100.0

Anketimizde kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda, A seçeneğini seçen 57 kişinin 30'u kadın, 30'u erkek, B seçeneğine cevap veren 102 kişinin 135'i kadın, 69'u erkek, C seçeneğini seçen 126 kişinin 30'u kadın, 39'u erkek, D seçeneğini seçen 99 kişinin 24'ü kadın, 27'si erkek olarak saptandı (Tablo 32). Cinsiyet ile kadında nasofrontal açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirledik (p=0.020). Erkek gönüllülerin ile B seçeneğini daha fazla kadın gönüllülerin D seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 32. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

Kadında nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenekler**	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	**P=0.020**
	A	27 (%12.3)	30 (%18.2)	
	B	57 (%26)	45 (%47.3)	
	C	66 (%30.1)	60 (%36.4)	
	D	69 (%31.5)	30 (%18.2)	

Anketimizde kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin 15'i lise ve altı, 36'sı lisans, 9'u yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 18'i lise ve altı, 78'i lisans, 6'sı yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 27'si lise ve altı, 66'sı lisans, 33'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 24'ü lise ve altı, 51'i lisans, 24'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. (Tablo 33). Eğitim seviyesi ile kadında nasofrontal açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirlendi (p<0.001). Eğitim düzeyi lisans düzeyindeki kişilerde B seçeneğinin, yüksek lisans seviyesinde olan gönüllülerde C seçeneğinin daha fazla seçildiği görüldü.

Tablo 33. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Kadında nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans +Doktora**	**P<0.001**
	A	18 (%20.7)	33 (%14.5)	6 (%8.7)	
	B	18 (%20.7)	78 (%34.2)	6 (%8.7)	
	C	27 (%31)	66 (%28.9)	33 (%47.8)	
	D	24 (%27.6)	51 (%22.4)	24 (%34.8)	

Anketimizde kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 57 kişiden 27 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 30'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 102 kişiden 75 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 27'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 126 kişiden 78 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 48'inin altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 99 kişiden 66 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 33'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 34). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile kadında nasofrontal açı algısı arasında anlamlı ilişki göstermiştir (p=0.01). Altın oran hakkında bilgisi olmayan gönüllülerin A seçeneğini, bilgi sahibi olanların B seçeneğini daha fazla seçtiği görülmüştür.

Tablo 34. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi

Kadında nasofrontal açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	**P=0.01**
	A	27 (%11)	30 (%21.7)	57 (%14.8)	
	B	75 (%30.5)	27 (%19.6)	102 (%26.6)	
	C	78 (%31.7)	48 (%34.8)	126 (%32.8)	
	D	66 (%26.8)	33 (%23.9)	99 (%25.8)	

Anketimizde kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsili ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 57 kişiden 18'i altın

oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 39'u altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 102 kişiden 48'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 54'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 126 kişiden 57'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 69'u altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 99 kişiden 33'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 66'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikri ile kadında nasofrontal açı algısı istatistiksel ilişki olmadığını belirledik (p=0.073).

Anketimizde kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 57 kişiden 15'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 42'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 102 kişiden 45'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 57'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 126 kişiden 48'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 78'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 99 kişiden 45'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 54'ü görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. Görsel sanatlarla ilgilenme ile erkekte nasofrontal açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını belirledik (p=0.086).

Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği soruda gönüllülerin 39'u 80°'yi temsil eden A seçeneğini, 219'u 105°'yi temsil eden B seçeneğini, 84'ü 120°'yi temsil eden C seçeneğini ve 42'si 90°'yi temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. Erkekte nasolabial açının incelendiği soruda A seçeneğindeki oran %10.2, B seçeneğindeki oran %57, C seçeneğindeki oran %21.9, D seçeneğindeki oran ise %10.9 olarak bulundu (Tablo 35).

Tablo 35. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	39	10.2
B Seçeneği	219	57.0
C Seçeneği	84	21.9
D Seçeneği	42	10.9
Toplam	384	100.0

Anketimizde erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 39 kişinin 18'i kadın, 21'i erkek B seçeneğini seçen 219 kişinin 138'i kadın, 81'i erkek, C seçeneğine cevap veren 84 kişinin 48'i kadın, 36'sı erkek, D seçeneğine cevap veren 42 kişinin 15'i kadın, 27'si erkek olarak saptandı (Tablo 36). Cinsiyet ile erkekte nasolabial açı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirledik (p=0.005). Kadın gönüllülerin ile B seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 36. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

	Seçenekler	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	
Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**A**	18 (%8.2)	21 (%12.7)	**P=0.005**
	B	138 (%63.0)	81 (%49.1)	
	C	48 (%21.9)	36 (%21.8)	
	D	15 (%6.8)	27 (%16.4)	

Anketimizde erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin 9'u lise ve altı, 18'i lisans, 12'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 45'i lise ve altı, 138'i lisans, 36'sı yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 15'i lise ve altı, 51'i lisans, 18'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 18'i lise ve altı, 21'i lisans, 3'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. (Tablo 37). Eğitim seviyesi ile erkekte nasolabial açı algısı arasında istatistiksel olarak amlamlı ilişki olduğu belirlendi (p=0.006). Eğitim düzeyi lisans düzeyindeki kişilerde B seçeneğinin daha fazla seçildiği görüldü.

Tablo 37. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans +Doktora**	
	A	9 (%10.3)	18 (%7.9)	12 (%17.4)	**p=0.006**
	B	45 (%51.7)	138 (%60.5)	36 (%52.2)	
	C	15 (%17.2)	51 (%22.4)	18 (%26.1)	
	D	18 (%20.7)	21 (%9.2)	3 (%4.3)	

Anketimizde erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 39 kişiden 30 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 9'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 219 kişiden 132 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 87'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 84 kişiden 57 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 27'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 42 kişiden 27 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 15'inin altın oran hakkında bilgisi yoktur. Altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile erkekte nasolabial açı algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (p=0.196).

Anketimizde erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsili ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğine cevap veren 39 kişiden 9'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 30'u altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğine cevap veren 219 kişiden 99'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 120'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 84 kişiden 30'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 54'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 42 kişiden 18'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 24'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. (Tablo 38). Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikri ile erkekte nasolabial açı algısı arasında istatistiksel ilişki olduğunu belirledik (p=0.05). Altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünen gönüllülerin B seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 38. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi

Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=156)**	**Yok (n=228)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.05**
	A	9 (%5.8)	30 (%13.2)	39 (%10.2)	
	B	99 (%63.3)	120 (%52.6)	219 (%57.0)	
	C	30 (%19.2)	54 (%23.7)	84 (%21.9)	
	D	18 (%11.5)	24 (%10.5)	42 (%10.9)	

Anketimizde erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 39 kişiden 18'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 21'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 219 kişiden 90'ı görsel sanatlarla ilgilenirken, 129'u görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 84 kişiden 27'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 57'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 42 kişiden 18'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 24'ü görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. Görsel sanatlarla ilgilenme ile erkekte nasolabial açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını belirledik (p=0.387).

Kadında nasolabial açının incelendiği soruda gönüllülerin 9'u 80°'yi temsil eden A seçeneğini, 51'i 90°'yi temsil eden B seçeneğini, 189'u 105°'yi temsil eden C seçeneğini ve 135'i 120°'yi temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. Kadında nasolabial açının değerlendirildiği soruda A seçeneğindeki oran %2.3, B seçeneğindeki oran %13.3, C seçeneğindeki oran %49.2, D seçeneğindeki oran ise %35.2 olarak bulundu (Tablo 39).

Tablo 39. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Kadında nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	9	2.3
B Seçeneği	51	13.3
C Seçeneği	189	49.2
D Seçeneği	135	35.2
Toplam	384	100.0

Anketimizde kadında nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 39 kişinin 18'i kadın, 21'i erkek B seçeneğini seçen 219 kişinin 138'i kadın, 81'i erkek, C seçeneğini seçen 84 kişinin 48'i kadın, 36'sı erkek, D seçeneğini seçen 42 kişinin 15'i kadın, 27'si erkek olarak saptandı (Tablo 40). Cinsiyet ile kadında nasolabial açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirledik ($p<0.001$). Kadın gönüllülerin ile C seçeneğini erkek gönüllülerin B seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 40. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

Kadında nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenekler**	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	**P<0.001**
	A	0 (%0)	9 (%5.5)	
	B	15 (%6.8)	36 (%21.8)	
	C	126 (%57.5)	63 (%38.2)	
	D	78 (%35.6)	57 (%34.5)	

Anketimizde kadında nasolabial açının değerlendirildiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin hepsi lise ve altı eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 6'sı lise ve altı, 39'u lisans, 6'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 51'i lise ve altı, 108'i lisans, 30'u yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 21'i lise ve altı, 81'i lisans, 33'ü yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. (Tablo 41). Eğitim seviyesi ile kadında nasolabial açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi ($p<0.001$). Eğitim düzeyi lisans düzeyindeki gönüllülerin B seçeneğinin daha fazla, yüksek lisans ve üstü eğitim düzeyindeki gönüllülerin D seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 41. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Kadında nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans +Doktora**	
	A	9 (%10.3)	0 (%0)	0 (%0)	**P<0.001**
	B	6 (%6.9)	39 (%17.1)	6 (%8.7)	
	C	51 (%58.6)	108 (%47.4)	30 (%43.5)	
	D	21 (%24.1)	81 (%35.5)	33 (%47.8)	

Anketimizde kadında nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 9 kişiden 6 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 3'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 51 kişiden 36 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 15' inin altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 189 kişiden 126 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 63'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 135 kişiden 78 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 57'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur. Altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile kadında nasolabial açı algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (p=0.279).

Anketimizde kadında nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsili ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 9 kişiden 6'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 3'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 51 kişiden 27'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 24'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 189 kişiden 81'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 108'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 135 kişiden 42'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 93'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir (Tablo 42). Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikri ile kadında nasolabial açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.011). Altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünen gönüllülerin B seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 42. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi

Kadında nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=156)**	**Yok (n=228)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.011**
	A	6 (%5.8)	3 (%13.2)	9 (%10.2)	
	B	27 (%63.3)	24 (%52.6)	51 (%57.0)	
	C	81 (%19.2)	108 (%23.7)	189 (%21.9)	
	D	42 (%11.5)	93 (%10.5)	135 (%10.9)	

Anketimizde kadında nasolabial açının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 9 kişinin hiçbiri görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 51 kişiden 24'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 27'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 189 kişiden 69'u görsel sanatlarla ilgilenirken, 120'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 135 kişiden 60'ı görsel sanatlarla ilgilenirken, 75'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 43). Görsel sanatlarla ilgilenme ile kadında nasolabial açı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.028). Görsel sanatlarla ilgilenmeyen gönüllüler C seçeneğini daha fazla tercih etti.

Tablo 43. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi

Kadında nasolabial açının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.028**
	A	0 (%0)	9 (%3.9)	9 (%2.3)	
	B	24 (%15.7)	27(%11.7)	51 (%13.3)	
	C	69 (%45.1)	120 (%51.9)	189 (%49.2)	
	D	60 (%39.2)	75 (%32.5)	135 (%35.2)	

Üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruda gönüllülerin 84'ü 1.7 oranını temsil eden A seçeneğini, 108'i 1.8 oranını temsil eden B seçeneğini, 93'ü 1.5 oranını temsil eden C seçeneğini ve 99'u 1.618 oranını temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %21.9, B seçeneğindeki oran %28.1, C seçeneğindeki oran %24.2, D seçeneğindeki oran ise %25.8 olarak bulundu (Tablo 44).

Tablo 44. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Üst dudak-alt dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	84	21.9
B Seçeneği	108	28.1
C Seçeneği	93	24.2
D Seçeneği	99	25.8
Toplam	384	100.0

Anketimizde üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda, 1.7 oranını temsil eden A seçeneğini seçen 84 kişinin 54'ü kadın, 30'u erkek, 1.8 oranını temsil eden B seçeneğini seçen 108 kişinin 60'ı kadın, 48'i erkek, 1.5 oranını temsil eden C seçeneğini seçen 93 kişinin 51'i kadın, 42'si erkek, 1.618 oranını temsil eden D seçeneğini seçen 99 kişinin 54'ü kadın, 45'i erkek olarak saptandı. İstatistiksel olarak cinsiyet ile üst dudak-alt dudak oranı algısı arasında anlamlı ilişki bulunmadı (p=0.506).

Anketimizde üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin 18'i lise ve altı, 57'si lisans, 9'u yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 33'ü lise ve altı, 60'ı lisans, 15'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 15'i lise ve altı, 60'ı lisans, 18'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 21'i lise ve altı, 51'i lisans, 27'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi (Tablo 45). Eğitim düzeyi yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde D seçeneğinin daha fazla seçildiğini görmekteyiz. Eğitim seviyesi ile üst dudak-alt dudak oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.014).

Tablo 45. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Üst dudak-alt dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans ve üstü**	**p=0.014**
	A	18(%20.7)	57(%25)	9(%13)	
	B	33(%37.9)	60 (%26.3)	15(%21.7)	
	C	15(%17.2)	60(%26.3)	18(%26.1)	
	D	21(%24.1)	51(%22.4)	27(%39.1)	

Anketimizde üst dudak-alt dudak oranının değerlendirildiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 84 kişiden 57 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 27'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 108 kişiden 75 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 33'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 93 kişiden 45 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 48'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 99 kişiden 69 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 30'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 46). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olmanın, üst-dudak-alt dudak oranını değerlendirmesinde istatistiksel olarak anlamlı etkide olduğunu göstermiştir (p=0.004). B seçeneği altın oranın olduğu seçenek olup altın oran hakkında bilgisi olan kişiler B seçeneğini daha fazla işaretlemişlerdir ancak sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 46. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi

Üst dudak-alt dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	**p=0.004**
	A	57 (%23.2)	27 (%19.6)	84 (%21.9)	
	B	75 (%30.5)	33 (%23.9)	108 (%28.1)	
	C	45 (%18.3)	48 (%34.8)	93 (%24.2)	
	D	69 (%28.0)	30 (%21.7)	99 (%25.8)	

Anketimizde üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 84 kişiden 27'si

altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 57'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 108 kişiden 54'ü altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 54'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 93 kişiden 36'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 57'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 99 kişiden 39'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 60'ı altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile üst dudak- alt dudak oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını belirledik (p=0.084).

Anketimizde üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 84 kişiden 39'u görsel sanatlarla ilgilenirken, 45'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 108 kişiden 39'u görsel sanatlarla ilgilenirken, 69'u görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 93 kişiden 24'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 69'u görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 99 kişiden 51'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 48'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 47). Görsel sanatlarla ilgilenme ile üst dudak-alt dudak oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p=0.001). Görsel sanatlarla ilgilenenlerin D seçeneğini daha fazla seçtiği bulundu.

Tablo 47. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi

Üst dudak-alt dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.001**
	A	39 (%25.5)	45 (%19.5)	84 (%21.9)	
	B	39 (%25.5)	69 (%29.9)	108 (%28.1)	
	C	24 (%15.7)	69 (%29.9)	93 (%24.2)	
	D	51 (%33.3)	48 (%20.8)	99 (%25.8)	

Alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruda gönüllülerin 69'u 1.8 oranını temsil eden A seçeneğini, 114'ü 1.7 oranını temsil eden B seçeneğini, 66'sı 1.618 oranını temsil eden C seçeneğini ve 135'i 1.5 oranını temsil eden D seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %18, B seçeneğindeki oran %29.7, C seçeneğindeki oran %17.2, D seçeneğindeki oran ise %35.2 olarak bulundu (Tablo 48).

Tablo 48. Katılımcıların alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Alt dudak-üst dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	Frekans	Yüzde (%)
A Seçeneği	69	18
B Seçeneği	114	29.7
C Seçeneği	66	17.2
D Seçeneği	135	35.2
Toplam	384	100.0

Anketimizde alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 69 kişinin 42'si kadın, 27'si erkek B seçeneğini seçen 114 kişinin 54'ü kadın, 60'ı erkek, C seçeneğini seçen 66 kişinin 42'si kadın, 24'i erkek, D seçeneğini seçen 135 kişinin 81'i kadın, 54'ü erkek olarak saptandı. İstatistiksel olarak cinsiyet ile alt dudak-üst dudak oranı algısı arasında anlamlı ilişki bulunmadı (p=0.093).

Anketimizde alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin 12'si lise ve altı, 45'i lisans, 12'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 36'sı lise ve altı, 66'sı lisans, 12'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 12'si lise ve altı, 45'i lisans, 9'u yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, D seçeneğini seçenlerin 27'si lise ve altı, 72'si lisans, 36'sı yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi (Tablo 49). Eğitim düzeyi yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde D seçeneğinin daha fazla seçildiğini görmekteyiz. Eğitim seviyesi ile alt dudak-üst dudak oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi (p=0.014).

Tablo 49. Katılımcıların alt dudak-üst dudak incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Alt dudak-üst dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans ve üstü**	
	A	12 (%13.8)	45 (%19.7)	12 (%17.4)	**p=0.014**
	B	36 (%41.4)	66 (%28.9)	12 (%17.4)	
	C	12 (%13.8)	45 (%19.7)	9 (%13.0)	
	D	27 (%31)	72 (%31.6)	36 (%52.2)	

Anketimizde alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 69 kişiden 45 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 24'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 114 kişiden 69 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 45'inin altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 66 kişiden 33 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 33'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. D seçeneğini seçen 135 kişiden 99 kişinin ise altın oran hakkında bilgisi varken 36'sının altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 50). Sonuçta altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile alt dudak-üst dudak oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulundu (p=0.010). Altın oran hakkında bilgisi olanlar D seçeneğini daha fazla C seçeneğini daha az seçmiştir.

Tablo 50. Katılımcıların alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi

Alt dudak-üst dudak oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	
	A	45 (%18.3)	24 (%17.4)	69 (%18)	**p=0.010**
	B	69 (%28)	45 (%32.6)	114 (%29.7)	
	C	33 (%13.4)	33 (%23.9)	66 (%17.2)	
	D	99 (%28.0)	36 (%21.7)	135 (%35.2)	

Anketimizde alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 69 kişiden 27'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 42'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 114 kişiden 42'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 72'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 66 kişiden 21'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 45'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. D seçeneğini seçen 135 kişiden 66'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 69'u altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile alt dudak-üst dudak oranı algısı arasında istatistiksel ilişki olmadığını belirledik (p=0.083).

Anketimizde alt dudak-üst dudak oranının oranının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 69 kişiden 27'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 42'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 114 kişiden 54'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 60'ı görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 66 kişiden 27'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 39'u görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. D seçeneğini seçen 135 kişiden 45'i görsel sanatlarla ilgilenirken, 90'ı görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. Görsel sanatlarla ilgilenme ile alt dudak-üst dudak oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlendi (p=0.163).

Bukkal koridor oranının incelendiği soruda gönüllülerin 39'u %28 oranını temsil eden A seçeneğini, 90'ı %15 oranını temsil eden B seçeneğini ve 255'i %2 oranını temsil eden C seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %10.2, B seçeneğindeki oran %29.7, C seçeneğindeki oran %19.5, D seçeneğindeki oran ise %25 olarak bulundu (Tablo 51).

Tablo 51. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Ağız genişliği-bukkal koridor oranının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	39	10.2
B Seçeneği	90	23.4
C Seçeneği	255	66.4
Toplam	384	100.0

Anketimizde bukkal koridor oranının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 39 kişinin 15'i kadın, 24'ü erkek B seçeneğini seçen 90 kişinin 45'i kadın, 45'i erkek, C seçeneğini seçen 255 kişinin 159'u kadın, 96'sı erkek olarak saptandı (Tablo 52). Cinsiyet ile bukkal koridor oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlendi (p=0.006). Kadın gönüllülerin C seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü.

Tablo 52. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi

Ağız genişliği-bukkal koridor oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenekler**	**Kadın (n:219)**	**Erkek (n:165)**	**P=0.006**
	A	15 (%6.8)	24 (%14.5)	
	B	45 (%20.5)	45 (%27.3)	
	C	159 (%72.6)	96 (%58.2)	

Anketimizde ağız genişliği-bukkal koridor oranının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin 12'si lise ve altı, 15'i lisans, 12'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 18'i lise ve altı, 57'si lisans, 15'i yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 57'si lise ve altı, 156'sı lisans, 42'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi. Eğitim seviyesi ile bukkal koridor oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlendi (p=0.071).

Anketimizde bukkal koridor oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 39 kişiden 18 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 21'inin altın oran hakkında bilgisi yok yoktur. B seçeneğini seçen 90 kişiden 75 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 15' inin altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğine cevap veren 255 kişiden 153 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 102'sinin altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 53). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile bukkal koridor oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi (p<0.001). Altın oran hakkında bilgi sahibi olan gönüllüler diğer gruba göre B seçeneğini daha fazla tercih etmiştir.

Tablo 53. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi

Bukkal koridor oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	
	A	18 (%7.3)	21 (%15.2)	39 (%10.2)	**P<0.001**
	B	75 (%30.5)	15 (%10.9)	90 (%23.4)	
	C	153 (%62.2)	102 (%73.9)	255 (%66.4)	

Anketimizde bukkal koridor oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 39 kişiden 6'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 33'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 90 kişiden 48'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 42'si altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 255 kişiden 102'si altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 153'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir (Tablo 54). Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile bukkal koridor oranı algısı arasında istatistiksel ilişki olmadığı belirlendi ($p<0.001$).

Tablo 54. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi

Bukkal koridor oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=156)**	**Yok (n=228)**	**Toplam (n=384)**	
	A	6 (%3.8)	33 (%14.5)	39 (%10.2)	**P<0.001**
	B	48 (%30.8)	42 (%18.4)	90 (%23.4)	
	C	102 (%65.4)	153 (%67.1)	255 (%66.4)	

Anketimizde bukkal koridor oranının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 39 kişiden 12'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 27'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 90 kişiden 39'u görsel sanatlarla ilgilenirken, 51'i görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 255 kişiden 102'si görsel sanatlarla ilgilenirken, 153'ü görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. Görsel sanatlarla ilgilenme ile bukkal koridor oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlendi ($p=0.407$).

Diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruda gönüllülerin 12'si dişetlerinin gözüktüğü A seçeneğini, 36'sı üst dişerin tamamının görüldüğü B seçeneğini ve 336'sı üst dişlerin yarısının görüldüğü C seçeneğini en güzel resim olarak seçmişlerdir. A seçeneğindeki oran %3.1, B seçeneğindeki oran %9.4, C seçeneğindeki oran %87.5 olarak bulundu (Tablo 55).

Tablo 55. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar

Diş ve diş etlerinin oranının değerlendirildiği seçenekler	**Frekans**	**Yüzde (%)**
A Seçeneği	12	3.1
B Seçeneği	36	9.4
C Seçeneği	336	87.5
Toplam	384	100.0

Anketimizde diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verilen cevapların cinsiyet ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçen 12 kişinin 3'ü kadın, 9'u erkek B seçeneğini seçen 36 kişinin 21'i kadın, 15'i erkek, C seçeneğini seçen 336 kişinin 195'i kadın, 141'i erkek olarak saptandı. Cinsiyet ile diş ve diş etleri oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını belirledik ($p=0.075$).

Anketimizde diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verilen cevapların eğitim düzeyi ile ilişkisini araştırdığımızda A seçeneğini seçenlerin 6'sı lise ve altı, 6'sı lisans eğitim seviyesinde, B seçeneğini seçenlerin 6'sı lise ve altı, 18'i lisans, 12'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesinde, C seçeneğini seçenlerin 75'i lise ve altı, 204'ü lisans, 57'si yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeydi (Tablo 56). Eğitim seviyesi ile diş ve dişetleri oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi ($p=0.014$). Yüksek lisans ve doktora eğitim seviyesindeki gönüllülerin B seçeneğini diğerlerine göre daha yüksek oranda seçtiğini belirledik.

Tablo 56. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi

Diş ve diş etlerinin oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Lise ve altı**	**Lisans**	**Yüksek lisans ve üstü**	**p=0.014**
	A	6 (%6.9)	6 (%2.6)	0 (%0)	
	B	6 (%6.9)	18 (%7.9)	12 (%17.4)	
	C	75 (%86.2)	204 (%89.5)	57 (%82.6)	

Anketimizde Diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oran hakkında bilgiye sahip olma ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 12 kişiden 9 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken, 3'ünün altın oran hakkında bilgisi yoktur. B seçeneğini seçen 36 kişiden 30 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 6'sının altın oran hakkında bilgisi yoktur. C seçeneğini seçen 336 kişiden 207 kişinin altın oran hakkında bilgisi varken 129'unun altın oran hakkında bilgisi yoktur (Tablo 57). Sonuç bize altın oran hakkında bilgi sahibi olma ile diş ve diş etlerinin oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi (p=0.026). Altın oran hakkında bilgi sahibi olmayan gönüllüler diğer gruba göre C seçeneğini daha fazla tercih etmiştir.

Tablo 57. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi

Diş ve diş etlerinin oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Var (n=246)**	**Yok (n=138)**	**Toplam**	**P=0.026**
	A	9 (%3.7)	3 (%2.2)	12 (%3.1)	
	B	30 (%12.2)	6 (%4.3)	36 (%9.4)	
	C	207 (%84.1)	129 (%93.5)	336 (%87.5)	

Anketimizde diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verilen cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 12 kişiden 6'sı altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 6'sı altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. B seçeneğini seçen 36 kişiden 21'i altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 15'i altın oranın güzelliği temsil etmediği fikrindedir. C seçeneğini seçen 336 kişiden 129'u altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünürken 207'si altın oranın güzelliği temsil etmediği

fikrindedir. Altın oranın güzelliği temsil ettiği fikrine sahip olma ile diş ve diş etleri oranı algısı arasında istatistiksel ilişki olmadığı belirlendi (p= 0.055).

Anketimizde diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verilen cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisini incelediğimizde ise A seçeneğini seçen 12 kişiden 12'si de görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. B seçeneğini seçen 36 kişiden 9'u görsel sanatlarla ilgilenirken, 27'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir. C seçeneğini seçen 336 kişiden 144'ü görsel sanatlarla ilgilenirken, 192'si görsel sanatlarla ilgilenmemektedir (Tablo 58). Görsel sanatlarla ilgilenme ile diş ve diş etleri oranı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu belirledik (p= 0.002).

Tablo 58. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi

Diş ve diş etlerinin oranının değerlendirildiği seçenekler	**Seçenek**	**Evet (n=153)**	**Hayır (n=231)**	**Toplam (n=384)**	**p=0.002**
	A	0 (%0)	12 (%5.2)	12 (%3.1)	
	B	9 (%5.9)	27 (%11.7)	36 (%9.4)	
	C	144 (%94.1)	192 (%83.1)	336 (%87.5)	

Cinsiyet, eğitim seviyesi, altın oran hakkında bilgi varlığı, altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ve görsel sanatlarla ilgilenmenin bakılan oran ve indekslerle istatistiksel olarak anlamlı ilişkileri ayrı bir tablo haline getirildi (Tablo 59). Eğitim seviyesinin, güzellik algısında, en etkili parametre olduğu (bakılan 12 parametrenin 11'inde etkili), onu görsel sanatlarla ilgilenme ve cinsiyet parametrelerinin (bakılan 12 parametrenin 8'inde etkili) takip ettiği görüldü.

Eğitim durumu, erkeklerde burun indeksi sorusunda altın oranı tahmin etme (p= 0.011, r= 0.130) ile korele bulundu. Eğitim düzeyi arttıkça altın oranı tahmin etme oranının artış gösterdiği gözlendi. Görsel sanatlarla ilgilenme durumu kadınlarda burun indeksi sorusunda altın oranı tahmin etme ile korele bulundu (p<0.001, r= 0.197). Görsel sanatlarla ilgilenme arttıkça altın oranı tahmin etme oranının artış gösterdiği bulundu. Üst dudak-alt dudak oranında altın oranı tahmin etme ile yaş arasında korelasyon bulundu (p= 0.21, r= 0.118) fakat görsel sanatlarla ilgilenme arasında korelasyon bulunmadı (φ= 0.141). Yaş arttıkça altın oranı tahmin etme azaldı. Alt dudak-üst dudak oranında altın oranı tahmin etme, altın oran hakkında bilgi

sahibi olma ile korele bulunmadı (φ= 0.152). Alt dudak-üst dudak oranında altın oranı tahmin etme, altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile korele bulunmadı (φ= -0.109).

Erkekte burun indeksi sorusu için yapılan regresyon analizinde yaş, cinsiyet, eğitim durumu, altın oran hakkında bilgi, görsel sanatlarla ilgilenme ve altın oranın güzelliği temsiliyeti fikrine dair ankette gönüllülerin verdiği cevaplar kullanılarak uygulanan model, tahmin ettirme açısından anlamsız saptandı (R2= 0.026 p= 0.117). Ancak bu modelin içinde eğitim durumu tek anlamlı bulunan parametre olarak saptandı (p= 0.04, r= 0.07). Multikolinearite sorunu saptanmamıştır.

Tablo 59. Güzellik algısı üzerinde sosyal parametrelerin istatistiksel anlamlı etkililiği

	Cinsiyet	**Eğitim seviyesi**	**Altın oran hakkında bilgi varlığı**	**Altın oranın güzellği temsiliyeti fikri**	**Güzel sanatlarla ilgilenme**
Erkekte nasal indeks	+	+	-	-	+
Kadında nasal indeks	-	+	-	-	+
Erkekte nasooral oran	+	+	+	+	+
Kadında nasooral oran	+	+		+	+
Erkekte nasofrontal açı	+	+	+	+	+
Kadında nasofrontal açı	+	+	+	-	-
Erkekte nasolabial açı	+	+	-	+	-
Kadında nasolabial açı	+	+	-	+	+
Üst dudak-alt dudak oranı	-	+	+	-	+
Alt dudak- üst dudak oranı	-	+	+	-	-
Bukkal koridor oranı	+		+	+	
Diş ve diş etlerinin görünürlülüğü	-	+	+	-	+

Kadında burun indeksi sorusu için yapılan regresyon analizinde yaş, cinsiyet, eğitim durumu, altın oran hakkında bilgi, görsel sanatlarla ilgilenme ve altın oranın güzelliği temsiliyeti fikrine dair ankette gönüllülerin verdiği cevaplar kullanılarak uygulanan model,

tahmin ettirme açısından anlamlı saptandı (R2= 0.067, p= 0.002). Bu modelin içinde yaş (p= 0.02, r= 0.005), görsel sanatlarla ilgilenme durumu (p= 0.0002, r= 0.178), anlamlı bulunan parametreler olarak saptandı. Multikolinearite sorunu saptanmamıştır.

Üst dudak- alt dudak kalınlığı oranı sorusu için yapılan regresyon analizinde yaş, cinsiyet, eğitim durumu, altın oran hakkında bilgi, görsel sanatlarla ilgilenme ve altın oranın güzelliği temsiliyeti fikrine dair ankette gönüllülerin verdiği cevaplar kullanılarak uygulanan model, tahmin ettirme açısından anlamlı saptandı (R2= 0.042 p= 0.011). Bu modelin içinde görsel sanatlarla ilgilenme durumu anlamlı bulunan parametre olarak saptandı (p= 0.011, r=0.120). Multikolinearite sorunu saptanmamıştır.

Alt dudak-üst dudak kalınlığı oranı sorusu için yapılan regresyon analizinde yaş, cinsiyet, eğitim durumu, altın oran hakkında bilgi, görsel sanatlarla ilgilenme ve altın oranın güzelliği temsiliyeti fikrine dair ankette gönüllülerin verdiği cevaplar kullanılarak uygulanan model, tahmin ettirme açısından anlamsız saptandı (R2= 0.028 p= 0.08). Bu modelin içinde altın oran hakkında bilgi sahibi olma durumu (p= 0.001, r= 0.113), anlamlı bulunan parametre olarak saptandı. Multikolinearite sorunu saptanmamıştır.

TARTIŞMA

Canlı organizmaların birçok parçası, insan yapımı yapılar ve dinamik varlıklar, altın oran ile daha güzel göründüğünden, cerrahlar arasında bu oranın yüz deformitelerinde rekonstrüksiyon için bir planlama aracı olarak kullanım yaygındır (40, 41). Bir insanın yüz şekli farklı kültürler ve çağlar arasında benzer yargılarla değerlendirilmektedir (40-42). Yüz şeklinin değerlendirilmesi için çeşitli oranlar önerilmiştir (43). Ancak, çoğunluğu altın orana uymadıkları sürece ideal kabul edilmemiştir (44, 45). Bizim çalışmamızda da bu yüzden oransal değerlendirmelerde altın oran kullanıldı.

Çalışmamıza katılan gönüllülerde eğitim durumu % 77.4 lisans ve üstü olarak bulundu. Bu çalışmadaki gönüllüler ile Gülşah ve ark. yaptığı çalışmadaki gönüllülerden (%65) daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte 2020 yılı TUİK verilerine göre Türk toplumunun %13'ü lisans ve üstü eğitim almıştır (46). Çalışmamızdaki gönüllülerin eğitim durumu toplumu yansıtmaktan uzaktadır. Bu çalışmanın alışveriş merkezi gibi populasyonu yüksek yerlerde yapılması, okumuş ve okumakta olan kesimin toplumsal hayatta daha aktif rol oynamasından dolayı gönüllü grubunun daha heterojen olmasına sebep olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmamızın gönüllü grubunda altın oran hakkında bilgi sahibi olma oranı %64 bulunmuştur. Gülşah ve ark. yaptığı çalışmada gönüllü grubunda altın oran hakkında bilgi sahibi olma oranı bizim çalışmamıza göre çok düşük (%37.8) bulunmuştur. Bu yüksek oran özellikle son yıllarda estetik işlemlere olan ilginin artması ve sosyal medya kullanımının artması ve dolayısıyla görsel sanatlar hakkındaki farkındalığın artmasıyla ilişkilendirilmiştir (47, 48).

Bizim çalışmamızda gönüllülerin %59.4'ü altın oranın güzelliği temsil etmediği yönünde fikre sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, altın oran hakkındaki yüksek farkındalık göz önüne alındığında, toplumun estetik algısının sanatsal estetik algısından daha farklı olduğunu ve bunun sonucu olarak estetik bulunan yüz proporsiyonlarının daha farklı olacağını göstermektedir.

Çalışmamızdaki gönüllü grubunun %60'ı görsel sanatlarla ilgilenmediği belirtmiştir. Çalışmamızda aynı oranda altın oranın güzelliği temsil etmediği görüldüğünden bu beklenen bir sonuçtur. Bununla birlikte teknolojinin gelişmesiyle görsel sanatlar çeşitlenmekte ve gelişmektedir (49, 50). Bu çalışmada görsel sanatların türü sorgulanmamıştır ve bu nedenle görsel sanat türüne göre sonuçların değişkenliği bilinmemektedir.

Erkeklerde burun indeksi sorusuna verilen cevaplarda en çok altın oran (%29.7) seçildiği bulundu. Erkeklerin altın oran seçeneğini daha fazla seçtiği görülse de diğer seçeneklerde de sonuçlar yakın bulunmuştur. Cinsiyet ile erkekte burun indeksi sorusu arasındaki anlamlı ilişki ise kadınların erkeklerden daha farklı bir estetik algıya sahip olduğunu göstermiştir. Eğitim seviyesi lisans ve lisansüstü olan gönüllülerin ve görsel sanatlarla ilgilenen gönüllülerin altın oran seçeneğini daha fazla seçtiği görülmüş ve bu sonuç istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur. Aynı zamanda yapılan korelasyon ve regresyon analizi eğitim seviyesinin erkek yüzünde burun indeksinde altın oranı seçme açısından anlamlı olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar literatür ile uyumlu bulunmuştur (18). Altın oran resim ve heykel sanatında sık kullanılmış olduğundan, görsel sanatlarla ilgilenenler altın orana daha aşinadır ve görsel sanatlarla ilgilenme ile altın oranı daha fazla seçmesi açıklanabilir (51, 52). Ancak eğitim seviyesinin artması da altın oran seçeneğini tercih etme ile ilişkili bulunmuştur; bu sonuç da eğitimin sanat anlayışını üzerinde etkili olduğu hususunda literatür ile uyumlu bulunmuştur (53, 54). Ünver ve ark. yaptığı çalışmada altın oran seçeneği burun indeksi sorusunda en çok seçilen (%55.2) seçenek olmuştur. Bu sonuç ile bizim çalışmamızın sonucu paralel olsa da altın oran seçeneği çok daha yüksek oranda seçilmiştir. Bizim çalışmamızdaki çizimlerin dijital ortamda yapılmış olması ve siyah-beyaz çıktı alınması esnasında görüntü kalitesinin bozulmuş olmasının altın oran seçeneğinin daha düşük oranda seçilmesine sebep olduğunu düşünüyoruz.

Kadında burun indeksinin değerlendirildiği soruda altın oran seçeneği (%26.6) en fazla seçilen seçenek olmuştur. Eğitim seviyesinde artma ve görsel sanatlarla ilgilenme ile altın oran seçeneğinin bu soruda yine daha fazla seçildiği görülmüş ve bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yapılan korelasyon ve regresyon analizinde de görsel sanatlarla ilgilenme ile kadın yüzünde burun indeksinde altın oranı seçme arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu

sonuçlar erkekte burun indeksi sorusu ve Ünver ve ark. sonuçları ile paralel bulunmuştur. Kadında burun indeksi sorusunda da erkek gönüllüler altın oran seçeneğini daha fazla tercih etmiştir, ancak bu sonuç anlamsız bulunmuştur. Hem erkekte hem kadında burun indeksi sonuçları birbirine paralel bulunmakla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmamıştır. Çalışmamızın sonucuna göre erkek ve kadın burun güzelliğinde burun indeksinde altın oranın bir üstünlüğü görülmemiştir. Burun indeksinde gerçek insan resimleri ile oranlar ayarlanarak yapılacak çalışmalar ile daha kesin sonuçlar bulunabileceğine inanıyoruz.

Burun indeksi, burun genişliği ve burun uzunluğunun birbirine oranıdır. Literatürdeki çalışmalarda her iki değerin de pay ve paydada yer aldığı çalışmalar yapılmıştır (55, 18). Bu çalışmada burun genişliğini paydaya yazarak altın oranın daha rahat çalışılması için kullandık. Burun şekline yönelik yapılan çalışmalar sonucu Thomson burun kuralı adındaki kural ortaya konmuştur (56). Bu çalışmaya göre burun genişliğinin fazla olduğu geniş burunların daha sıcak olan ekvator bölgesinde yaşayan insanlarda daha fazla bulunduğu ve sıcak havayı bol miktarda akciğere hızlıca götürdüğü; uzun ve dar burunların ise ekvatordan kuzeyde ve güneyde yaşayan insanlarda daha fazla görüldüğü, bu bölgelerde yaşayan insanların soğuk havayı burunda mümkün olduğunda çok yüzeyle temas ettirerek ısıtıp akciğere götürdüğü ileri sürülmüştür. Bu yüzden bölgelere göre insanlardaki ortalama nasal index değeri de değişebilmektedir. Nepal'de 2019 yılında yapılan bir çalışmada ortalama nasal index erkeklerde yaklaşık 1.18, kadınlarda yaklaşık 1.23 bulunmuştur (57). Hindistan'da 2021 yılında Nasir ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada 4 farklı eyalette yapılan ölçümlerde, kadınlarda 1.24-1.58 arasında, erkeklerde 1.26-1.60 arasında değişen sonuçlarda bulunmuştur (58). Ülkemizde yapılan bir çalışmada burun indeksi yaş gruplarına göre Anadolu'daki erkeklerde bakılmış ve genç erişkinlerde (20-40 yaş) 1.3, erişkinlerde (40-60 yaş) ve yaşlılarda (60 yaş ve üstü) yaklaşık 1.23 bulunmuş, genç erişkinler ile erişkinler ve yaşlılar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ancak çalışmada kadınlara ait herhangi bir bulgu araştırılmamıştır (59). Nijerya'da yapılan bir çalışmada aynı bölgede yaşayan farklı etnik grupların burun indeksleri incelenmiş ve sonuçların farklı olduğu görülerek burun yapısı üzerinde iklim şartlarının rol oynamadığı ileri sürülmüştür (60). Bu literatür çalışmalarından da anlaşılacağı üzere insanların ortalama burun indeksi değerleri herhangi bir ırkı tanımlamaktan uzak olsa bile pek çok faktöre göre değişiklik gösterebilmektedir (61, 62). Çalışmamızdaki değerler yurt ortalamasının üzerinde, daha uzun ve dar burunları çalışmaya almıştır. Yurdumuzda görülen değerlerde seçenek olmamasından

dolayı toplumda sık görülen burun indeksi değerlerinin kişilerin burun estetik anlayışında rolü oynayıp oynamadığı konusunda da herhangi bir yorum yapılamamaktadır.

Erkekte nasooral oranı sorgulayan soruda altın oranı temsil eden C seçeneği en fazla tercih edilen seçenek (%68) olmuştur. Cinsiyet, altın oran hakkında bilgi sahibi olma, altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünme ve görsel sanatlarla ilgilenme ile diğer seçeneklerde farklılık görülse de C seçeneği hepsinde yakın oranlarda tercih edilmiştir. Sadece eğitim seviyesi arttıkça bu oranın daha çok tercih edildiği görülmüştür. Bununla birlikte kadında naso-oral oranı sorgulayan soruda gönüllülerin en çok seçtiği seçenek 1.8 oranını temsil eden A seçeneği (%52.3) olmuş, bunu 1.618 oranını temsil eden B seçeneği (%36.7) takip etmiştir. Erkeklerde nasooral oran sorusunda en çok seçilen seçenek, Türk toplumu ortalaması (kadında 1.53, erkekte 1.45) ile en uyumlu olan değerdir (63, 64). Literatüre bakıldığında, toplumlarda nasooral indeks farklılık göstermektedir. Wang ve ark. tarafından 1997 yılında yapılan bir çalışmada, çinli topluluklarda nasooral 1,5 değerinin altında bulunurken, kuzey amerikalı topluluklarda 1,6'nın üzerinde bulunmuştur (65). Neoklasik kanonda nasooral proporsiyon 1,5 kabul edilirken, altın oranın nasooral proporsiyonda en güzel oran olarak algılandığı kabul edilmektedir (66, 67). Ancak Burusapat ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada Tayland kadın güzellik yarışmaları ve dünya kadın güzellik yarışmaları birincilerinin fasiyal prooporsiyonları incelenmiş ve sonuçta altın oranın artık güzellik algısında yerinin olmadığı ileri sürülmüştür (68). Kadında nasooral oranın araştırıldığı soruda ortalamadan ve altın oran değerinde daha yüksek 1,8 oranı daha çok tercih edilmiştir ki bu sonuca göre kadın güzelliğinde dudakların daha geniş olmasının tercih edildiği düşünülmüştür.

Erkekte nasofrontal açının değerlendirildiği soruda en çok tercih edilen seçenek 100° 'yi temsil eden B seçeneği (%53.1) olmuştur. Her iki cinsiyette de B seçeneği en çok seçilen seçenek olurken kadınlar anlamlı biçimde daha fazla seçmiştir. Eğitimi lisans seviyesinde olanlar, altın oran hakkında bilgisi olanlar, altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünenler ve görsel sanatlarla ilgilenmeyenler yine en çok B seçeneğini seçmiştir. Kadında nasofrontal açının sorgulandığı soruda ise 120°'yi temsil eden C seçeneği en çok tercih edilen seçenek olmuştur. Kadınlar en çok 140°'yi temsil eden D seçeneğini (%31.5) tercih etmiştir. Eğitim seviyesi yüksek lisans ve üstü olanlar 120°'yi temsil eden C seçeneğini (%47.8) en çok tercih etmiş, bunu D seçeneği (%34.8) takip etmiştir. İdeal nasofrontal açı erkeklerde 130° kadınlarda 134° kabul edilmekte olup, 148°'ten fazla ve 115°'den düşük değerlerde cerrahi uygun görülmüştür (69-71). Ülkemizde 2014 yılında yapılan bir çalışmada ortalama nasofrontal açı kadınlarda 133°, erkeklerde 123° bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında kadın güzelliğinde

estetik değerlendirmenin daha doğru yapıldığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda kadın gönüllülerin de daha estetik değerlendirme yaptığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda kadınlarda nasofrontal açının daha yüksek beklendiğini de görmekteyiz. Klinik değerlendirmede 118°'den düşük açılar nasal hörgüç deformitesi ile birlikte görülmektedir. Yapılan çizimlerde bu kliniğe ait bir görüntü yoktur. Bu yüzden klinik değerlendirmede ve çizimlerin estetik değerlendirmesinde farklılık ortaya çıktığını düşünüyoruz.

Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği soruda en çok tercih edilen seçenek 105°'yi temsil eden B seçeneği (%57) olmuştur. Kadın gönüllülerin, eğitim durumu lisans düzeyinde olan gönüllülerin, altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünen gönüllülerin B seçeneğini daha fazla seçtiği görüldü. Kadında nasolabial açının değerlendirildiği soruda en çok tercih edilen seçenek yine 105°' yi temsil eden C seçeneği (%49.2) en çok seçilen seçenek olmuştur. Kadın gönüllüler, eğitim düzeyi lise ve altı düzeyindeki gönüllüler, altın oranın güzelliği temsil ettiğini düşünen gönüllüler, görsel sanatlarla ilgilenmeyen gönüllülerin C seçeneğini daha fazla tercih ettiği görülmüştür. Literatürde ideal nasolabial açı erkeklerde 93°-98°, kadınlarda 95°-100° olarak bulunmuştur (72, 73). Alharethy'nin yaptığı çalışmada ortadoğu kökenli gönüllülerin tercihi erkekte 86°-93° kadında 85°-96° olarak bulunmuştur (74). Bununla birlikte, Sinno ve ark. yaptığı çalışmada kadında ideal nasolabial açı olarak tüm gönüllülerin %38'i 105°'yi, erkekte ise tüm gönüllülerin %44'ü 90°'yi seçmiştir (75). Bu çalışmanın sonuçları, Türk insanının estetik algısının literatür ortalamasına göre daha yüksek nasolabial açıyı tercih ettiğini göstermiştir. Ancak bizim çalışmamızda karakalem çizim ile değerlendirme yapılırken, diğer çalışmalarda gerçek hasta fotoğrafları ve bilgisayar yazılımları kullanılmıştır. Aynı zamanda çalışma planlamasında resimlerde daha dar açı farklılıkları kullanılmış ve sonuçların paylaşımında gönüllülerin hangi seçenekleri hangi oranda tercih ettiğine yer verilmemiştir. Bu sebeple sonuçlar arasında farklılık oluştuğu düşünülebilir. Yine de bizim çalışmamızda kadında nasolabial açı sonucu Sinno ve ark. sonucuyla benzerlik göstermiştir.

Üst dudak-alt dudak kalınlığı oranının değerlendirildiği soruda en çok tercih edilen seçenek, 1.8 oranının temsil edildiği B seçeneği (%28.1) olmuş ve bunu altın oranın temsil edildiği D seçeneği (%25.8) takip etmiştir. Eğitim seviyesi yüksek lisans seviyesinde olan ve görsel sanatlarla ilgilenen gönüllüler D seçeneğini daha çok seçmiştir. Aynı zamanda yapılan korelasyon ve regresyon analizinde görsel sanatlar ilgilenme üst dudak-alt dudak kalınlığı oranında altın oranı seçme açısından anlamlı olarak saptandı. Alt dudak-üst dudak kalınlığı oranının değerlendirildiği soruda en çok tercih edilen seçenek 1.5 oranının temsil edildiği D seçeneği (%35.2) olurken, bunu 1.7 oranını temsil eden B seçeneği (%29.7) izlemiştir. Altın

oranı temsil eden C seçeneği ise en az (%17.2) seçilen seçenek olmuştur. Eğitim düzeyi yüksek lisans ve üzerinde olanlar en çok D seçeneğini tercih ederken altın oran hakkında bilgi sahibi olanlar en az C seçeneğini tercih etmiştir. Literatürde ideal üst dudak-alt dudak oranı 1:1.618 olarak kabul edilmektedir (76, 77). Literatürde ortalama üst dudak-alt dudak kalınlığı oranı değerleri beyaz ırktan kadınlarda 1:1.42, erkeklerde 1:1.25 olarak bulunmuştur (78). Bu çalışmada altın oran gönüllülerin en az tercih ettiği seçenek olmuştur. En çok tercih edilen seçenek olan 1.5 değeri, ortalamaya en yakın olan değerdir. Bu sonuca göre, gönüllüler üst dudak-alt dudak oranı değerlendirmesinde toplum ortalamasına en yakın değeri seçmiş, alt dudak kalınlığının daha fazla olduğu diğer seçenekleri daha az seçmiştir. Buna dayanarak Türk toplumunda daha kalın alt dudağın beğenilmediğini söyleyebiliriz. Üst dudak-alt dudak oranının değerlendirmesinde erkek karakter kullanılmış, alt dudak-üst dudak oranının değerlendirmesinde kadın karakter kullanılmış ve çizimler sanal ortam çizimi olarak tercih edilmiştir. Bu çalışmada sonucun farklı olmasının sebebini gerçek kişilerin fotoğrafları yerine sanal ortamda yapılan çizimlerine kullanılmasına ve sonuç olarak siyah beyaz baskı esnasında oluşmuş muhtemel görüntü kalitesindeki azalmaya bağlıyoruz. Gerçek kişi fotoğrafları üzerinde hem erkek hem kadın fotoğrafları olacak şekilde ve tecrübeli photoshop kullanıcılarının katkısıyla yapılacak bir çalışmanın daha doğru sonuç verebileceğini düşünüyoruz.

Bukkal koridorun ağız genişliğine oranının sorgulandığı soruda gönüllülerin %66.4'ü %2 oranındaki geniş gülüşü temsil eden C seçeneğini seçmiş olup, bunu %15 oranındaki orta gülümsemeyi temsil eden B seçeneği (%23.4) izlemiştir. Literatürü incelediğimizde %2 genişliğindeki bukkal koridor oranının daha estetik görüldüğü bulunmuştur (79-81). Yüz tipinin bukkal koridor oranı ile ilişkisini araştıran bir çalışmada, yüz tipinden bağımsız olarak %15 bukkal koridorun, yani dar bukkal koridorlu geniş gülümsemenin daha çok beğenildiği bulunmuştur ancak bu çalışmada en dar bukkal koridor oranı %15'tir (82). Bizim çalışmamızın sonucu da literatür ile uyumlu bulunmuş, bukkal koridor oranı arttıkça daralan gülümseme daha az beğenilmiştir. (83-85). Bu sonuca dayanarak türk toplumunda gülümseme estetiğinde diş hekimlerinin ve plastik cerrahi uzmanlarının hastalara cerrahi müdahale planlarken hastanın görüşlerini de dikkate alarak bu estetik orana dikkat etmelerinin uygun olacağını söyleyebiliriz.

Diş ve diş etlerinin gülümsemeye etkisini sorgulayan soruda gönüllülerin % 87.5'i üst dişlerin yarısının görüldüğü C seçeneğini tercih etmiş, bunu %9.4 oranla üst dişlerinin tamamının görüldüğü B seçeneği izlemiştir. Diş etlerinin görüldüğü gülme şekli Türk argosunda "pişmiş kelle gibi sırıtmak" olarak adlandırılır. Aynı gülme şekli için İngiliz dili

argosunda “gummy smile” olarak adlandırılır (86). Bu argo kelimelerin varlığı jinjival bölgenin görüldüğü gülümsemenin estetik bulunmadığını göstermektedir. Literatür de bu durumu desteklemektedir (86-88). Hunt ve ark. çalışması 2 mm’den fazla jinjival görünümün estetik olarak en az beğenildiğini bulmuştur (88). Ioi ve ark. yaptığı çalışmada diş hekimleri 0 mm jinjival görünümü daha estetik bulurken diş hekimliği öğrencileri üst dişlerin 2 mm örtülü olmasını daha estetik olarak belirtmiştir (87). Bizim çalışmamızda Türk toplumunda gülümsemede diş eti görünümüne tolerans daha az çıkmış ve gönüllülerin büyük çoğunluğu üst dişlerin yarıya kadar örtülü olmasını daha estetik bulmuştur. Üst dişlerin örtümünün daha ayrıntılı planlandığı bir çalışma bu konuda daha kesin bir cevap verebilir.

Çalışmamızda değerlendirilen güzellik algısı üzerindeki en etkili sosyal parametrenin eğitim olduğu görüldü. Çalışmamızda güzellik algısında kullanılmış olan 12 ölçümün 11’inde anlamlı biçimde etkili olduğu görüldü. Böylece sosyal parametrelerin tümünün, güzellik algısında önemli etkisinin bulunduğu anlaşıldı ve eğitimin sanat üzerindeki anlamlı etkisi bir kez daha teyit edilmiş oldu. Çalışmamızda sadece yüz güzelliğine ait değerlendirme yapılmıştır. Eğitimin düzeyi değerlendirilmiş ancak hangi alanlarda eğitim alındığı değerlendirilmemiştir. Aynı biçimde görsel sanatların detaylandırması yapılmamıştır. Bu parametrelerin güzellik algısındaki detaylı etkileri araştırılmamıştır. Bu alanlarda yapılacak çalışmaların, sosyal parametrelerin sanat anlayışını yönlendirmesindeki etkilerinin daha iyi kavranması ve detaylarının ortaya konması açısından önemli olacağı öngörülmektedir.

SONUÇLAR

Edirne ili içerisinde yaptığımız bu tez çalışmasında altın oranın güzellik algısına pozitif katkısı olup olmadığını ve güzellik algısına etki eden etmenleri belirlemeyi amaçladık.

1. Altın oran, burun estetik algısında önemli olsa da, güzellik algısında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.
2. Kadın ile erkek cinsiyet arasında hem güzellik, hem güzellik algısı açısından farklar bulunmaktadır. Türk toplumunun, kadında geniş dudakları (1.8 nasooral oran) daha estetik bulduğu, hem erkekte hem kadında dünya ortalamasına göre daha yüksek nasolabial açı değerlerini daha estetik bulduğu görülmüştür.
3. Başta eğitim seviyesi, görsel sanatlarla ilgilenme ve cinsiyet olmak üzere, sosyal parametrelerin de estetik algı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.
4. Bizim çalışmamızda, Türk insanının estetik algısı değerlendirilmiş olup, literatür ile bazı farklılıklar görülmüştür. Bu da kültürün estetik algı üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir.
5. Gülümseme estetik algısında bukkal koridor oranının %2 olduğu geniş gülüş, literatür ile uyumlu olarak daha estetik bulunmuş; diş eti toleransı ise literatürde bulunduğundan daha düşük bulunmuştur.

ÖZET

Artistik anatomi insan vücudunun boyut ve orantılarını sanatsal yönden inceleyen, anatomi biliminin özel bir dalıdır. Vücut şekillerinin incelenmesi ve bunlardan faydalanılarak sanat eserleri ortaya çıkarılması, vücuttaki çeşitli uzunlukların ölçülmesini ve birbirine oranlanmasını gerektirmiştir ve sonuç olarak çeşitli orantılar tanımlanmıştır. Güzel sanatlarla uğraşan tüm sanatçılar, güzellik için önceden belirlenmiş bazı orantılardan (kanonlardan) faydalanmışlardır. Ancak evrensel ölçütler meydana getirilememiştir. Bazı sanatçılar, yüzdeki güzellik ve dengeyi altın oran ile ilişkili olarak görmektedir. Sanatçıların yapıtlarında sıklıkla kullanmış oldukları bu oran günümüzde estetik cerrahi operasyonlarında da sıklıkla kullanılmaktadır. Bizim çalışmamızda, işte bu oran ve orantılar konu alındı. Bu orantıların günümüz insanlarında güzellik algısına pozitif katkı sağlayıp sağlamadığı, insan yüzünde güzellik algısına etki edip etmediğini belirlemeyi ve güzellik algısının sosyal parametreler ile ilişkili olup olmadığını araştırmayı amaçladık.

Çalışmamızda, gönüllülerin demografik bilgilerini (yaş, cinsiyet, eğitim durumu) ve güzel sanatlarla ilgilenme, altın oran bilgisini, altın oranın güzelliği temsiliyeti fikrinin sorulduğu bölüm ile estetik algının ölçüldüğü bölüm ile iki ayrı bölümden oluşan anket formu hazırlandı. Anket formunda estetik algının ölçüldüğü bölüm profesyonel ressamdan yardım alınarak hem dijital sistemler, hem karakalem kullanılarak oluşturulmuş olunup toplam 46 adet resmi içermiştir. Bu resimlerde erkekte ve kadında nasal indeks, erkek ve kadında nasooral oran, erkekte ve kadında nasofrontal açı, erkekte ve kadında nasolabial açı, üst dudak- alt dudak kalınlığı oranı, alt dudak-üst dudak kalınlığı oranı, bukkal koridor oranı ve diş-diş etlerinin

görünürlüğünü değişen oran ve açılarda araştırıldı. Çalışmamıza 384 gönüllü dahil edildi. Elde edilen veriler istatistiksel değerlendirmeye alındı.

Elde edilen veriler istatistiksel olarak değerlendirildiğinde güzelliği temsil ettiğine inanılan oranlardan altın oranın, estetik olarak önemli olsa da günümüz insanları üzerinde güzelliği temsil etmediği sonucuna ulaştık. Türk toplumunda kadınlarda daha geniş dudakların, dar bukkal koridorlu geniş gülüşün daha estetik bulunduğu, ve diş eti görünürlüğü toleransının oldukça düşük olduğunu belirledik. Türk toplumunda, dünyada erkekte ve kadında literatür ortalaması olan 98°-100° değerleri dikkate alındığında, daha yüksek (105°) nasolabial açının daha estetik bulunduğu görüldü. Bu iki sonuç, kültürün de toplumların güzellik algısında etkili olabileceğini düşündürdü. Sosyal parametrelerin, özellikle eğitimin toplumun güzellik algısı üzerinde etkisinin olduğu anlaşıldı. Bu çalışmanın sonuçları, sosyal ve estetik parametreler açısından ileriki çalışmalara yol gösterici olacaktır.

Anahtar kelimeler: Artistik anatomi, estetik anatomi, altın oran.

THE BEAUTY OF THE GOLDEN RATIO EFFECT ON PERCEPTION

SUMMARY

Artistic anatomy is an artistic representation of the size and proportions of the contours of the human body. It is a special branch of the anatomy that examines from the point of view of the external examination of body shapes and the creation of works of art based on this required the measurement and proportion of various lengths on the body, and as a result, various equations and proportions were defined. All artists dealing with fine arts such as painting and sculpture have benefited from certain proportions (canons) for beauty. However, a universal criterion could not be created. Some are associated with the perception of beauty on the face and the golden ratio of balance. admits that. This ratio, which artists often use in their works, Today, it is frequently used in plastic and reconstructive surgery operations. In our study, these ratios and proportions were the subject. We aimed to determine whether these proportions contribute positively to the perception of beauty in today's people, to determine whether they affect the perception of beauty on the human face, and to investigate whether the perception of beauty is related to social parameters.

In our study, a questionnaire consisting of two separate parts was prepared, the part in which the demographic information of the volunteers (age, gender, educational status) and interest in fine arts, the knowledge of the golden ratio, the representation of the beauty of the golden ratio were asked, and the part where the aesthetic perception was measured. The section in which aesthetic perception was measured in the questionnaire was created using both digital systems and charcoal, with the help of a professional painter, and included a total of 46 pictures.

In these pictures, nasal index in men and women, nasooral ratio in men and women, nasofrontal angle in men and women, nasolabial angle in men and women, upper lip-lower lip thickness ratio, lower lip-upper lip thickness ratio, buccal corridor ratio, and the visibility of gingival-gingival were investigated at varying ratios and angles. 384 volunteers were included in our study. The obtained data were taken into statistical evaluation.

When the data obtained were evaluated statistically, we concluded that the golden ratio, which is believed to represent beauty, does not represent beauty on today's people, although it is aesthetically important. We determined that wider lips, a wide smile with narrow buccal corridor are found to be more aesthetic in women in Turkish society, and the tolerance of gingival visibility is quite low. In Turkish society, when the 98°-100° values, which are the literature average for men and women in the world, are taken into account, it was seen that a higher (105°) nasolabial angle was found to be more aesthetic. These two results made us think that culture may also be effective in the perception of beauty in societies. It was understood that social parameters, especially education, have an effect on the society's perception of beauty. The results of this study will guide future studies in terms of social and aesthetic parameters.

Key words: Artistic anatomy, aesthetic anatomy, golden ratio.

KAYNAKLAR

1. Sarwer DB, Grossbart TA, Didie ER. Beauty and society. Semin Cutan Med Surg. 2003;22(2):79-92. doi:10.1053/sder.2003.50014.

2. Önal T. Üniversite Öğrencilerinin Yüz Antropometrik Ölçümlerinin Artistik Anatomi Açisindan Fotografik Analiz Yöntemleriyle Değerlendirilmesi. Edirne: Trakya University; 2014.

3. Peron APLM, Morosini IC, Correia KR, Moresca R, Petrelli E. Photometric study of divine proportion and its correlation with facial attractiveness. Dental Press J Orthod 2012;17(2):124-31.

4. Tatarunaite E, Playle R, Hood K, Shaw W, Richmond S. Facial attractiveness: a longitudinal study. Am J Orthod Dentofac Orthop 2005;127(6):676-82.

5. Piehl J. The golden section: The "true" ratio? Percept Mot Skills 1978;46(3):831-4.

6. Macrosson W, Stewart P. The inclination of artists to partition line sections in the golden ratio. Percept Mot Skills 1997;84(3):707-13.

7. ID P. Facial Plastic and Recontructive surgery. Second Edition ed. New York: Thieme; 2002.

8. Yıldırım PDM. Resimli İnsan Anatomisi. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2012.

9. Mesut PDR, Yılmaz DDA. Estetik Anatomi. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2013.

10. Süzen PDLB. İnsan anatomisine giriş. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2013.

11. Chokanov K. Plastichna anatomia. Sofya: Nauka i İzkustvo; 1974.

12. Altınok AE. Artistik Anatomi ve Güzel Sanatlar Eğitimindeki Yeri. Edirne: Trakya Üniversitesi 2012.

13. Bammes G. Die Gestalt des Menschen: Lehr- und Handbuch der Anatomie für Künstler. Ravensburger Verlag; 1997.

14. Hogarth B. Sanatsal Anatomi. Engin Yayıncılık; 2005.

15. Lewis P. Tıp tarihi. İstanbul: Hürriyet; 1998.

16. Yıldız BD. Varlık olarak insanı; İmge ve simge aracılığıyla anlamlandırma çabası. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2002.

17. Schiller FV. Estetik Üzerine. Kaknüs Yayınları; 1999.

18. Ünver G. Artistik Anatomi Açısından Yüz Morfometrisinin Estetik Algısına Etkisi (Yüksek Lisans). Edirne: Trakya Üniversitesi; 2017.

19. Özdemir MT, Erler K, Hidayetoğlu TF, Bölükoğlu H. Ortopedide Tıbbi İllustrasyon, Artroplasti Artroskopik Cerrai/Journal of Arthroplasty & Arthroscopic Surgery, 2003;14(4):248-53.

20. Çeliker M, Yılmaz S. Tibbi illüstrasyonun tıp bilimine katkısı. 2017;6(34):1853-64.

21. Serdar B. Cumhuriyet öncesi ve sonrası Türk resim sanatında insan figürünün sanatsal açıdan ele alınış farklılıkları Edirne: Trakya Üniversitesi 2009.

22. Mahbube A. Tıp eğitiminde görsel sanatın etkisi. İstanbul University J Soc 2015;3(30):355-80.

23. Sınav A. Tıbbi resmin tıp eğitimine katkıları. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. 2008:53-60.

24. Gombrich EH. Sanatın Öyküsü. Remzi Yayınevi; 2016.

25. Tunalı İ. Estetik. Remzi Yayınevi; 1989.

26. Ertürk E. Estetik Diş Hekimliği. Ankara: GATA; 2002.

27. Ünver G. Artistik anatomi açısından yüz morfometrisinin estetik algısına etkisi: Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017.

28. Garber DA, Goldstein RE, Feinman RA. Porcelain laminate veneers. Chicago: Quintessence Pub. Co; 1988.

29. Rufenacht CR. Fundamentals of esthetics. Chicago: Quintessence; 1990.

30. Sorensen JA, Doherty FM, Newman MG, Flemmig TF. Gingival enhancement in fixed prosthodontics. Part I: Clinical findings. The Journal of prosthetic dentistry. 1991;65(1):100-7.

31. Kabadağ A. Diş Hekimliğinde Estetik Yaklaşımlar Bitirme Tezi Stj. Diş Hekimi . İzmir: Ege Üniversitesi; 2007.

32. Çetingül E. Çene ve yüz travmatolojisi. Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Yayınları; 2002.

33. Cunningham MR. Measuring the physical in physical attractiveness: quasi-experiments on the sociobiology of female facial beauty. J Personal Soc Psychol 1986;50(5):925.

34. Şahmay S. Boy Uzunluğu ve Baş Uzunluğu Arasındaki İlişkinin Yetişkin Türk Kadınlarındaki Durumu. Balkan Med J 1980;2(2):109-120.

35. DeCarlo D, Metaxas D, Stone M, editors. An anthropometric face model using variational techniques. Proceedings of the 25th annual conference on Computer graphics and interactive techniques; 1998.

36. Çakar Ö. Doğanın güzellik ölçüsü altın oran. Bilim ve Teknik Dergisi. 1992(297):6-11.

37. Oran DBSA. Doğada Bilimde Sanatta Altın Oran İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları; M. S. Bergil. 2009.

38. Baykut V, Kıvanç FE. Fibonacci Sayıları. Pivolka 2004;3(13):3-4.

39. Çakar Ö. Doğadan matematiksel esintiler. Bilim ve Teknik Dergisi. 1985(214):11-5.

40. Seghers MJ, Longacre J, Destefano G. The golden proportion and beauty. Plastic Reconstructive Surg 1964;34(4):382-6.

41. Ricketts RM. The biologic significance of the divine proportion and Fibonacci series. Am J Orthod 1982;81(5):351-70.

42. Prokopakis EP, Vlastos IM, Picavet V, Nolst Trenite G, Thomas R, Cingi C et al. The golden ratio in facial symmetry. Rhinology 2013;51(1):18-21.

43. Farkas LG, Hreczko TA, Kolar JC, Munro IR. Vertical and horizontal proportions of the face in young adult North American Caucasians: revision of neoclassical canons. Plast Reconstr Surg 1985;75(3):328-38. d

44. Moss JP, Linney AD, Lowey MN. The use of three-dimensional techniques in facial esthetics. Semin Orthod 1995;1(2):94-104.

45. Rosenstiel SF, Ward DH, Rashid RG. Dentists' preferences of anterior tooth proportion--a web-based study. Am Coll Prosthodontists 2000;9(3):123-36.

46. Kurumu Tİ. İstatistik veri Portalı. Türkiye İstatistik Kurumu. 2020. Accessed 26.05.2022 2022.

47. Anadolu Üniversitesi Sosyal Medya ve Dijital Güvenlik Eğitim UvAMSBK. 2019'u Bitirirken Sosyolojik Açıdan İnternet ve Sosyal Medya İstatistikleri Raporu2019 30.12.2019.

48. Çelik PDA. Sosyal medyanın etkisi estetik operasyonlara da yansıdı. NTV, https://www.ntv.com.tr/saglik/sosyal-medyanin-etkisi-estetik-operasyonlara-da-yansidi,5i_iU961p06RiM0MfqGRhA. 2022. Accessed 26.05.2022 2022.

49. Coşkun R. Teknolojinin olanakları ile değişen sanat alanı. 2014.

50. Türkmenoğlu H. Teknoloji ile sanat ilişkisi ve bir dijital sanat örneği olarak Instagram. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi 2014;2(4):87-100.

51. Beyoğlu A. Sanat eğitiminde altın oran ve Leonardo da Vinci'nin eserleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2016;13(1):360-82.

52. Tekkanat N. Altın oran'ın kaynakları ve sanat'a yansıması (Yüksek Lisans). Antalya: Akdeniz Üniversitesi; 2006.

53. Odabaş O, Tekin A. Çağdaş Sanat ve Eğitim İlişkileri. Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi. 2018;3(4):6-12.

54. Özalp K. Güzelin bilinçli algisi ve estetik eğitimi. İdil Sanat ve Dil Dergisi. 2016;5(21):491-504.

55. Leong SC, Eccles R. A systematic review of the nasal index and the significance of the shape and size of the nose in rhinology. Clin Otolaryngol 2009;34(3):191-8.

56. Thomson A, Buxton LHD. Man's nasal index in relation to certain climatic conditions. The J Royal Anthropological Institute Great Britain Ireland 1923;53:92-122.

57. Shrestha R, Manandhar B, Upadhyay HP, Madhikarmi NL. Mean Nasal index of dental students of a dental college in Nepal. J Nepal Med Assoc. 2019;57(216):88-91.

58. Nasir N, Asad R, Muzammil K, Hassan A, Ahmed MM, Nasir S. Anthropometric study of nasal indices in four Indian states. Clin Pract 2021;18(2):1620-5.

59. Özdemir F, Özkoçak V. Anadolu erkeklerinde burun, yüz tipleri ve oranlarının yaşa bağlı değişimleri. J Int Lingual Soc Educ Sci 2017;3(2):135-42.

60. Antai MS. Nasal Anthropometry and the Validity of Neoclassical Nasal Canons in Adult Ibibios. Saudi J Med Pharm Sci 2019; 5(11):1007-14.

61. Svitlana AS, M.S.Themozhi. Study of nasal index - A Review. Int J Advance Res Innovative Ideas Educ 2019;5(5):110-5.

62. Leong SC, Eccles R. A systematic review of the nasal index and the significance of the shape and size of the nose in rhinology. Clin Otolaryngol 2009;34(3):191-8.

63. Taskinalp O, Erden N, Yildiz Z. Some Nasofacial Indices in Turkish Men and Women. Acta Morphologica Et Anthropologica 2005(10):167-70.

64. Saygili OK, Cinar S, Gulcen B, Ozcan E, Kus I. The validity of eight neoclassical facial canons in the Turkish adults. Folia Morphologica 2016;75(4):512-7.

65. Wang D, Qian G, Zhang M, Farkas LG. Differences in horizontal, neoclassical facial canons in Chinese (Han) and North American Caucasian populations. Aesthetic Plastic Surg 1997;21(4):265-9.

66. Prendergast P. Facial Proportions. Advanced Surgical Facial Rejuvenation: Art Clin Pract 2012:15-22.

67. Sivkov S, Hristov I, Boukov Y, Petleshkova T, Baltadjiev A, Daskalova M et al. Validity of the Neoclassical Facial Canons in Adult Bulgarians. Acta Morphologica Et Anthropologica 2004;9:178-82.

68. Burusapat C, Lekdaeng P. What Is the Most Beautiful Facial Proportion in the 21st Century? Comparative Study among Miss Universe, Miss Universe Thailand, Neoclassical Canons, and Facial Golden Ratios. Plastic and Reconstructive Surgery – Global Open 2019;7(2):e2044.

69. Naini FB, Cobourne MT, Garagiola U, McDonald F, Wertheim D. Nasofrontal angle and nasal dorsal aesthetics: a quantitative investigation of idealized and normative values. Facial Plastic Surg 2016;32(4):444-51.

70. Yas NK. Anthropometric study on the nasofrontal angle in human skulls. J Faculty Med Baghdad 2012;54(1):106-9.

71. Toriumi DM, Simons RL. Management of the blunted nasofrontal angle. Operative Techniques Otolaryngol Head Neck Surgery 1990;1(4):246-8.

72. Armijo BS, Brown M, Guyuron B. Defining the ideal nasolabial angle. Plastic Reconstruct Surg 2012;129(3):759-64.

73. Brown M, Guyuron B. Redefining the ideal nasolabial angle: Part 2. Expert analysis. Plastic Reconstruct Surg 2013;132(2):221e-5e.

74. Alharethy S. Preferred nasolabial angle in Middle Eastern population. Euro Arch Oto-Rhino-Laryngol 2017;274(5):2339-41.

75. Sinno HH, Markarian MK, Ibrahim AM, Lin SJ. The ideal nasolabial angle in rhinoplasty: a preference analysis of the general population. Plastic Reconstruct Surg 2014;134(2):201-10.

76. Kar M, Muluk N, Bafaqeeh S, Cingi C. Is it possible to define the ideal lips? Acta Otorhinolaryngologica Italica 2018;38(1):67.

77. Mandy S. Art of the lip. Dermatologic surgery : official publication for American Society for Dermatologic Surgery . 2007;33(4):521-2.

78. Wong WW, Davis DG, Camp MC, Gupta SC. Contribution of lip proportions to facial aesthetics in different ethnicities: a three-dimensional analysis. J Plastic Reconstruct Aesthetic Surg 2010;63(12):2032-9.

79. Chen Y-h, Cheng Y-l, Cheng H, Yu H. Comparison of smile esthetics among celebrities, dentists, and dental students in a Han Chinese population. J Prosthetic Dentistry 2020;123(6):845-9.

80. Moore T, Southard KA, Casko JS, Qian F, Southard TE. Buccal corridors and smile esthetics. Am J Orthod Dentofac Orthop 2005;127(2):208-13.

81. Martin AJ, Buschang PH, Boley JC, Taylor RW, McKinney TW. The impact of buccal corridors on smile attractiveness. Euro J Orthod 2007;29(5):530-7.

82. Santos RL, Pereira TB, Pithon MM. Esthetic perception of the buccal corridor in different facial types by laypersons of different ages. Biosci J 2015:1283-90.

83. Tikku T, Khanna R, Maurya R, Ahmad N. Role of buccal corridor in smile esthetics and its correlation with underlying skeletal and dental structures. Indian J Dental Res 2012;23(2):187-94.

84. Ioi H, Kang S, Shimomura T, Kim S-s, Park S-b, Son W-s et al. Effects of buccal corridors on smile esthetics in Japanese and Korean orthodontists and orthodontic patients. Am J Orthod Dentofac Orthop 2012;142(4):459-65.

85. Rizwan S. Effect of Buccal Corridors Width on Smile Quality and Esthetics. JPDA 2021;30(03).:7-12.

86. Tüzgiray YB, Kaya B. Factors Affecting Smile Esthetics. Turkish J Orthod 2013(26):58-64.

87. Ioi H, Nakata S, Counts AL. Influence of gingival display on smile aesthetics in Japanese. EuroJ Orthod 2010;32(6):633-7.

88. Hunt O, Johnston C, Hepper P, Burden D, Stevenson M. The influence of maxillary gingival exposure on dental attractiveness ratings. Euro J Orthod 2002;24(2):199-204.

RESİMLEMELER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 1: Yüzdeki antropometrik noktalar 13
Şekil 2. Erkekte burun indeksinin değerlendirildiği bölüm..... 19
Şekil 3. Kadında burun indeksinin değerlendirildiği bölüm..... 20
Şekil 4. Erkekte nasooral indeksin değerlendirildiği bölüm..... 21
Şekil 5. Kadında nasooral indeksin değerlendirildiği bölüm 22
Şekil 6. Erkekte nasofrontal indeksin değerlendirildiği bölüm 23
Şekil 7. Kadında nasofrontal indeksin değerlendirildiği bölüm 24
Şekil 8. Erkekte nasolabial açının değerlendirildiği bölüm..... 25
Şekil 9. Kadında nasolabial açının değerlendirildiği bölüm..... 26
Şekil 10. Üst dudak kalınlığının alt dudak kalınlığına oranının sorgulandığı bölüm..... 27
Şekil 11. Alt dudak kalınlığının üst dudak kalınlığına oranının sorgulandığı bölüm 28
Şekil 12. Bukkal koridorun ağız genişliğine oranının sorgulandığı bölüm..... 29
Şekil 13. Diş ve dişetlerinin güzellik algısına etkisinin araştırıldığı bölüm..... 30

TABLOLAR

Tablo 1. Gönüllülerin demografik verileri 32
Tablo 2. Gönüllülerin eğitim düzeyleri 32
Tablo 3. Gönüllülerde “altın oran” farkındalığı 33
Tablo 4. Gönüllülerde altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri..... 33
Tablo 5. Gönüllülerde görsel sanatlarla ilgilenme..... 33
Tablo 6. Katılımcıların erkekte burun indeksinin değerlendirildiği soruya verdikleri yanıtlar 34

Tablo 7. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 34
Tablo 8. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 35
Tablo 9. Katılımcıların erkekte burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi 36
Tablo 10. Gönüllülerin kadında burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevaplar 37
Tablo 11. Katılımcıların kadında burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 38
Tablo 12. Gönüllülerin kadında burun indeksinin incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi 39
Tablo 13. Katılımcıların erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevaplar 39
Tablo 14. Gönüllülerin erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 40
Tablo 15. Katılımcıların erkekte nasooral oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 41
Tablo 16. Katılımcıların erkekte burun-ağız genişliği oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi varlığı ile ilişkisi 41
Tablo 17. Gönüllülerin erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisi 42
Tablo 18. Gönüllülerin erkekte nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi 43
Tablo 19. Katılımcıların kadında burun-ağız genişlik oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 43
Tablo 20. Gönüllülerin kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 44
Tablo 21. Katılımcıların kadında burun-ağız genişlik oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 44
Tablo 22. Katılımcıların kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi varlığı ile ilişki durumu 45
Tablo 23. Katılımcıların kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti fikri ile ilişkisi 46

Tablo 24. Katılımcıların kadında nasooral oranın incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme durumlarına yönelik ilişkisi 46
Tablo 25. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 47
Tablo 26. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 47
Tablo 27. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 48
Tablo 28. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi 49
Tablo 29. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının v soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi 49
Tablo 30. Katılımcıların erkekte nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme durumuyla ilişkisi 50
Tablo 31. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 50
Tablo 32. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 51
Tablo 33. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 52
Tablo 34. Katılımcıların kadında nasofrontal açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi 52
Tablo 35. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 53
Tablo 36. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 54
Tablo 37. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 55
Tablo 38. Katılımcıların erkekte nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi 56
Tablo 39. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 56
Tablo 40. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 57
Tablo 41. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 58

Tablo 42. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi 59
Tablo 43. Katılımcıların kadında nasolabial açının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi 59
Tablo 44. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 60
Tablo 45. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 61
Tablo 46. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi 61
Tablo 47. Katılımcıların üst dudak-alt dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme durumlarına yönelik ilişkisi 62
Tablo 48. Katılımcıların alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 63
Tablo 49. Katılımcıların alt dudak-üst dudak incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 64
Tablo 50. Katılımcıların alt dudak-üst dudak oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi 64
Tablo 51. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar 65
Tablo 52. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların cinsiyet ile ilişkisi 66
Tablo 53. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi 67
Tablo 54. Katılımcıların bukkal koridor oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oranın güzelliği temsiliyeti ile ilişkisi 67
Tablo 55. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevaplar . 68
Tablo 56. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların eğitim seviyesi ile ilişkisi 69
Tablo 57. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların altın oran hakkındaki bilgi ile ilişkisi 69
Tablo 58. Katılımcıların diş ve diş etlerinin oranının incelendiği soruya verdikleri cevapların görsel sanatlarla ilgilenme ile ilişkisi 70
Tablo 59. Güzellik algısı üzerinde sosyal parametrelerin istatistiksel anlamlı etkililiği 71

ÖZGEÇMİŞ

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onayı

Ek 2. Anket Formu

Ek 1. Etik Kurul Onayı

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU Edirne, Türkiye

ARAŞTIRMA BAŞVURUSU ONAYIBAŞVURU BİLGİLERİ	PROTOKOL KODU	TÜTF-BAEK 2019/158	
	PROTOKOL ADI	Altın Oranının Güzellik Algısına Etkisi	
	SORUMLU ARAŞTIRICI ÜNVANI / ADI	Prof. Dr. Ali YILMAZ	
	ARAŞTIRMA MERKEZİ		
	DESTEKLEYİCİ		
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	Tek Merkez Ulusal	Çok Merkez Uluslararası

KARAR BİLGİLERİ	**Karar No: 07/08** **Tarih:08.04.2019**
	Fakültemiz Anatomi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali YILMAZ'ın sorumluluğunda yapılması planlanan ve yukarıda başvuru bilgileri verilen çalışmasının araştırma başvuru dosyası ve ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş; araştırmaya ilişkin giderlerin gönüllüye ve/veya bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumuna ödetilmediği koşullarda ve veri toplanacak yerlerden gerekli izinler alındıktan sonra gerçekleştirilmesinde etik bilimsel standartlar açısından sakınca bulunmadığına mevcudun oy birliği ile karar verilmiştir.
ETİK KURUL BİLGİLERİ	
ÇALIŞMA ESASI	Helsinki Bildirgesi, İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu, TÜTF-BAEK Yönergesi

ÜYELER

Ünvan/Ad/ Soyadı	Uzmanlık Dalı	Kurumu	Cinsiyeti	İlişki(*)	Katılım (**)	İmza
Prof. Dr. Ülfet VATANSEVER ÖZBEK Başkan	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	T.Ü.T.F Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.D	K	E H	E H	
Doç. Dr. Rugül KÖSE ÇINAR Başkan Yardımcısı	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	T.Ü.T.F. Ruh Sağ. ve Has. A.D.	K	E H	E H	
Dr. Öğr.Üyesi Ruhan Deniz TOPUZ Üye	Tıbbi Farmakoloji.	T.Ü.T.F Tıbbi Farmakoloji A.D	K	E H	E H	
Doç. Dr. F. Nesrin TURAN Üye	Biyoistatistik	T.Ü.T.F. BiyoistatistikA.D.	K	E H	E H	
Doç. Dr. Hakan GÜRKAN Üye	Tıbbi Genetik	T.Ü.T.F. Tıbbi Genetik A.D.	E	E H	E H	
Prof. Dr. Hasan ÜMİT Üye	İç Hastalıkları	T.Ü.T.F. İç Hastalıkları A.D.	E	E H	E H	
Dr. Öğr. Üyesi Oktay KAYA Üye	Fizyoloji	T.Ü.T.F. Fizyoloji A.D.	E	E H	E H	
Doç. Dr. Cafer Sadık ZORKUN Üye	Kardiyoloji	T.Ü.T.F. Kardiyoloji A.D.	E	E H	E H	
Prof. Dr. Galip EKUKLU Üye	Halk Sağlığı	T.Ü.T.F. Halk Sağlığı A.D.	E	E H	E H	
Öğr. Gör. Dr. Sinan ATEŞ Üye	Kadın Hastalıkları ve Doğum	T.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum A.D.	E	E H	E H	
Prof. Dr. Sevtap HEKİMOĞLU ŞAHİN Üye	Anestezi ve Reanimasyon	T.Ü.T.F. Anestezi ve Reanimasyon A.D.	K	E H	E H	
Prof. Dr. Atakan SEZER Üye	Genel Cerrahi	T.Ü.T.F. Genel Cerrahi A.D.	E	E H	E H	
Avukat Emine NURLU Üye		T.Ü. Rektörlüğü	K	E H	E H	
Emekli Öğretmen Sinan SEÇKİN Üye		Serbest Üye	E	E H	E H	

*Araştırma ile ilişki
**Toplantıda Bulunma

Prof. Dr. Ahmet TEZEL
Dekan a.
Dekan Yrd.

Prof. Dr. Ahmet Cezmi DEMİR
Dekan

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ÖLÇEK/ANKET ÇALIŞMALARI İÇİN OLUR FORMU

Ek 2. Anket Formu

"Çalışmanın adı: Altın oranın güzellik algısına etkisi

Çalışmamız ile güzelliği temsil ettiği düşünülen orantıların (Altın oran) estetik algısında etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.
Çalışmaya katılıp katılmamakta tamamen serbestsiniz. İstediğiniz anda soruları cevaplamaktan vazgeçebilirsiniz. Bu durumda cevaplanan bölüm çalışmaya dahil edilmeyecektir. Çalışma kapsamında kimliğinizi ortaya çıkarabilecek hiçbir bilgi istenmeyecektir. Değerlendirme yapabilmek için sadece numaralandırma kullanılacaktır. Elde edilecek bilgiler gizli tutulacak olup bilimsel çalışma dışında başka amaçlar için kullanılmayacaktır.
Yürütücü ad, soyad ve iletişim bilgileri: Prof Dr Ali YILMAZ

1- Yaşınız:…….

2- Cinsiyetiniz:……..

3- Eğitim durumunuz:

Öğrenci:…… Eğitim aldığı kurum:…….
Lise mezunu:……..

Lisans :……..

Yüksek lisans / Doktora:……

4- Mesleğiniz : …….

5- Altın oran hakkında bilginiz var mı?.....

6- Sizce Altın oran güzelliği temsil ediyor mu? …….
7- Görsel Sanat ile ilgilenir misiniz? .....;……

8-Bir kişinin yüzüne baktığınızda en çok hangi bölümü dikkatinizi çeker?

a) Alın bölgesi ……
b Kaşlar …….
c) Saçlar ……..

d) Göz rengi ……

e) Burun ……

f) Ağız bölgesi …….

g) Dişler …….

h) Gülümseme şekli..…….

ı) Diğerleri …….

9. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A 	**B**
C 	**D**

A 	**B**
C 	**D**

10- Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A 	**B**
C 	**D**

A 	**B**
C 	**D**

11. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A 	**B**
C 	**D**

A

B

C

D

12. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A 	**B**
C 	**D**

A

B

C

D

13. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A 	**B**
C 	**D**

14. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A 	**B**
C 	**D**

15. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A

B

C

16. Aşağıdaki resimlerden hangisi sizce en güzelidir?

A

B

C

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz